

ZÁRÓJELENTÉS **(2009. december 1.)**

a 2006/18/176.02.01 számú Átmeneti Támogatás projekt keretén belül „Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című projekthez

1/13. sz. melléklet **Pirtói Nagy-tó (HUKN20030) Natura 2000 terület** **fenntartási terve**

Készítette a KvVM FI irányításával, a KvVM megbízásából a

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és
Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32

Budapest 2009.

A megbízó témafelelőse: Pallag Orsolya
projektfelelős, vezető főtanácsó, KvVM TSZÁT
Nemzeti parki és tájvédelmi Főosztály,

A megbízó projektasszisztense: Vozár Ágnes
tanácsos, KvVM TSZÁT
Természetmegőrzési Főosztály

Az érintett nemzeti park igazgatóságok kapcsolattartója: Sipos Ferenc
természetvédelmi szakreferens, KNPI

Vállalkozó képviselője: Göncz Annamária
projektvezető helyettes VÁTI Nonprofit Kft.

Vállalkozó szakmai témafelelőse: Dr. Podmaniczky László
projektvezető, egyetemi docens SZIE KTI

Vállalkozó projektasszisztense: Faragóné Huszár Szilvia
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.

Felelős területi szakértő: Dr. Boros Emil
Természetvédelmi szakértő, Naturglobe Kft

További szakértők, tervezők: Dr. Skutai Julianna
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, SZIE KTI
 Marticsek József
agrárszakértő, MME
 Dr. Pataki György
kommunikációs felelős szakértő, SZIE KTI
 Kelemen Eszter
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
 Bodorkós Barbara
kommunikációs munkatárs, SZIE KTI
 Kalóczkay Ágnes
kommunikációs munkatárs, SZIE KTI
 Megyesi Boldizsár
kommunikációs munkatárs, SZIE KTI
 Schneller Krisztián
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
 Tornyánszki Éva
tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
 Fejes Ágnes
gyakornok, VÁTI Nonprofit Kft.
 Sipos Balázs
gyakornok, SZIE KTI

Budapest, 2009.december hó

Tartalomjegyzék

<i>Bevezető</i>	1
I. Natura 2000 fenntartási terv	3
1. A terület azonosító adatai	4
1. 1. Név	4
1. 2. Azonosító kód	4
1. 3. Kiterjedés	4
1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1. 5. Érintett települések	4
1. 6. Jogi helyzet	4
1. 7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	6
3. Kezelési feladatok meghatározása	6
3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	6
3. 2. Kezelési javaslatok	7
3.2.1. Egységes kezelési előírások	9
3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok	12
3. 2. 3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	29
3. 2. 4. Fajvédelmi intézkedések	30
3. 2. 5. Kutatás, monitorozás	30
3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás	30
3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás	31
3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás	31
3. 2. 5. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása	31
3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében	32
3. 3. 1. Agrártámogatások	32
3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	32
3. 3. 1. 2. Javasolt agrártámogatási rendszer	33
3.3.2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal	35
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	36
3. 4. 1. Felhasznált kommunikációs eszközök	36
3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei	37
3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	37
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	40
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	41
1. 1. Környezeti adottságok	41
1. 1. 1. Éghajlati adottságok	41
1. 1. 2. Vízrajzi adottságok	41
1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok	42
1. 1. 4. Talajtani adottságok	43
1. 1. 5. Tájhasználat-változás	44
1. 2. Természeti adottságok	45
1. 2. 1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	47
1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	52

1. 2. 3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	53
1. 3. Területhasználat	57
1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás	57
1.3.1.1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben	57
1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok	64
1. 3. 3. Területhasználat és kezelés	64
1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság	64
1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás	65
1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás halászat, horgászat	65
1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás, halgazdálkodás	67
1. 3. 3. 5. Turizmus	67
1. 3. 3. 6. Ipar	67
1. 3. 3. 7. Infrastruktúra	67
1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok	67
2. Felhasznált irodalom	68
III. MELLÉKLETEK	69
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója	70
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe	71
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe	72
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei	73
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban	74
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei	75
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe	76
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe	77
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága	78
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága	79
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége	80
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszere	81
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai	82
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai	83
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe	85
16. sz. melléklet: A tervezési terület Natura 2000 élőhelyeinek térképe	86
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységeinek térképe	87
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja	88
19. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai	88
20. sz. melléklet: Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai	89
21. sz. melléklet: Alkamazott kommunikációs eszközök és eredmények	102
22. sz. melléklet: Az érintett települések településszerkezeti tervei	116
23. sz. melléklet: A fenntartási terv véleményezése	118
Ábrák, táblázatok	123
Digitális melléklet	123
IV. Natura 2000 fogalomtár	124

BEVEZETŐ

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok illetve élőhelyeik hálózatát alkotják. Kijelölésük célja a közösségi szinten kiemelt fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi is a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Magyarországon 2004-re 512 db, összesen közel 20000 km² (2 millió ha) kiterjedésű Natura 2000 terület került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletekről szóló 45/2006. (XII. 8.) sz. KvVM rendeletben található.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal *együtt* kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv azonban földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Hazánkban a fenntartási tervek készítése 2008-ban, jelen projekt keretében, uniós forrásból finanszírozott formában indult el. A tervezést végigkísérte egy új típusú, széles körű és nyílt kommunikáció, amely lehetőséget biztosított minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra.

A fenntartási tervek kiemelt céljai a következők:

1. Az egyes Natura 2000 területek érintettjei – földtulajdonosok, gazdálkodók és egyéb területhasználók – megismerhessék azokat a természetvédelmi értékeket, szempontokat, amelyek a terület kijelölését szükségessé tették.
2. Az érintettekkel közösen olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek betartásával – egyfajta önkéntes feladatvállalás formájában – a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
3. A területek részletes ismertetésével, a javasolt kezelési és földhasználati módok bemutatásával segítséget, iránymutatást nyújtson a gazdálkodóknak, valamint rajtuk kívül egyéb földhasználóknak, önkormányzatoknak, lehetséges beruházóknak, fejlesztőknek és a Natura 2000 területtel érintett lakosságnak.
4. A nyílt tervezési folyamatban a különböző érdekcsoportok álláspontja tükröződjön és párbeszéd alakuljon ki a területek jó kezelése érdekében és mindez tanulságul szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A tervezés eredményeként elkészül 20 Natura 2000 terület (összesen 45000 ha) fenntartási terve és a terv megalapozó dokumentációja. A megalapozó dokumentáció a felhasználók széles körének információkat nyújt az élő és élettelen természeti értékekről, valamint összegzi és értékeli a jelenlegi területhasználatot. A terv tartalmazza azokat az agrártámogatási rendszerbe illeszthető, művelési ághoz köthető, illetve nem köthető kezelési előírásokat,

melyeket a felhasználók tervek, pályázatok készítésekor, konkrét területkezelési tevékenységek megvalósítása során fel tudnak használni, illetve amelyeket a hatósági szervek államigazgatási döntéseknél alkalmazni tudnak. A fenntartási terv az ideális területkezelések végrehajtását segítő támogatási rendszerek mikéntjére vonatkozóan is javaslatokat fogalmaz meg, amiket a különböző állami, uniós stb. támogatási rendszerek kialakítása, pályázati támogatások megítélése során tudnak figyelembe venni a döntéshozók. A terv mellett egy tájékoztató kiadvány is készül az érintett területhasználóknak, gazdálkodóknak, kezelő szervezeteknek. Szakmai anyagként kidolgozásra kerül a további fenntartási tervezést megalapozó tervezési és kommunikációs tapasztalatok összefoglalásával egy módszertani segédlet is.

Jelen dokumentáció a Natura 2000 terület fenntartási terv teljes – tervi és megalapozó anyag – egyeztetés utáni változata. A tervi anyagrész 2009. szeptemberében egyeztetési anyagként az országos és területi illetékességű érintett szervezeteknek, valamint gazdálkodóknak véleményezés céljából kiküldésre került. A tervek egyeztetése az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm.rend szerint történt.

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1. 1. Név

Pirtói Nagy-tó kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület

1. 2. Azonosító kód

HUKN20030

1. 3. Kiterjedés

256 ha¹

1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Közösségi jelentőségű élőhely-típus Natura 2000 kód

*Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	1530
Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	6410
<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei ¹	6440

* kiemelt jelentőségű

Közösségi jelentőségű növényfaj

Kisfészkü aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	4081
---	------

Közösségi jelentőségű állatfaj

Közönséges tarajosgöte (<i>Triturus cristatus</i>)	1166
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	1188
Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	1220

A kijelölt Natura 2000 területek adatlapjai (Standard Data Form 2008) alapján

Megjegyzés: A fenntartási tervek készítését megalapozó botanikai/zoológiai felméréseknek a SDF adatbázistól eltérő, illetve azt módosító eredményei is lehetnek mind a jelölő élőhelyek, mind pedig a jelölő fajok vonatkozásában. Ezek ismertetése és indoklása a megalapozó dokumentáció részét képezi. A tervi munkarészben szereplő fenntartási javaslatok az új felmérések eredményein alapulnak.

1. 5. Érintett települések

Pirtó, Tázlár

1. 6. Jogi helyzet

1. 6. 1. Egyéb védettségi kategóriák

Ex lege védett terület: Pirtói Nagy-tó területéből a szikes tónak megfelelő élőhelyek a Természetvédelmi törvény 23. § 2. bekezdése értelmében ex lege védettnek minősülnek.

Országos Ökológiai Hálózat: A terület legnagyobb arányban magterületként (95%) és elenyésző részben ökológia folyosóként (5%) azonosított.

¹ (Standard Data Form 2008.) alapján. A vizsgálati elemzések egy része GRID formátumú adatokkal készült, a cellák kiterjedése 1 hektár volt. A térinformatika elemzések és statisztikák készítése kapcsán előfordulhatnak olyan típusú pixelhibák, mely a területek kis mértékű eltérését okozzák a megalapozó dokumentációban.

1.6.2. Természetvédelmi kezelés szervei

Illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság: Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (továbbiakban: illetékes KÖTEVIFE)
Működési területében érintett nemzeti park igazgatóság: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban: érintett KNPI)

1. 7. Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- Vízgazdálkodási terv ATIKÖTEVIFE
 - III/2. Dél-bács-kiskuni körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig.
(Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
 - Tázlári Nimród Vadásztársaság (03-605110-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve.
Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 9. Jóváhagyta: Bács-Kiskun Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
 - Patkó-Tó Vadásztársaság (03-605210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2006. december 1. Jóváhagyta: Bács-Kiskun Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
 - A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.
 - Körzeti erdőterv, erdőterv határozat (erdőterv) MGSzH Erdészeti Igazgatóság, Kecskemét
 - Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
 - Bács-Kiskun megye területrendezési terve 2006
- Településrendezési tervek
- Pirtó: 67/2004. számú határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv, és 16/2004. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési Szabályzat
 - Tázlár: 65/2008. számú határozattal jóváhagyott településszerkezeti terv, és a 4/2008. számú rendelettel jóváhagyott Helyi Építési szabályzat.

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- A Kiskunsági Nemzeti Park védettségenek fenntartásáról szóló 134/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) sz. Kormány rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 45/2006. (XII. 8.) sz. KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) sz. KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről szóló 8005/2001. (MK 156.) sz. KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény

- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX. 11.) sz. FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV. 16.) sz. FVM rendelet

2. Veszélyeztető tényezők

H08	Talajvízszint csökkenés	Vízügyi tevékenység
H13	Csatornázás	Vízügyi tevékenység
M42	Túlzott legeltetés	Mezőgazdasági tevékenység
M31	Helytelen módon végzett kaszálás	Mezőgazdasági tevékenység
S04	Szeméttlerakás	Szennyezések

A területet érintő legfontosabb veszélyeztető tényezők a kiskunsági térségben közismerten meghatározó tájleptékké kiszáradás következtében a vizes élőhelyek beszűkülése. A tó mezőgazdasági szegélyterületei mellett csatornázások történtek, illetve mezőgazdasági tevékenységből következő problémák is jellemzik a területet.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Célkitűzések:

1. A Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, valamint a kékperjés láprétek és ártéri mocsárrétek közösségi jelentőségű élőhelyek megőrzése és természetességének növelése.
2. A Pannon szikes sztyeppékhez és mocsarakhoz kötődő jelölő növény- és állatfajok populációinak megőrzése.
3. A Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, valamint a kékperjés láprétek és ártéri mocsárrétek lehetséges mértékű élőhely-rehabilitációja.

A terület jelölő élőhelye a kiemelt jelentőségű Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530), továbbá közösségi jelentőségű Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) és *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). A területen jelölő növényfaj a kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*). A jelölő állatfajok a rétcsík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) közönséges tarajos göte (*Triturus cristatus*), valamint a hüllők közül a mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

A mezőgazdaságilag művelt területek széles sávként szelik ketté a Pirtói Nagy-tó területét. Ezért a Natura 2000 területet érintő legfontosabb rehabilitációs intézkedéseit a mezőgazdasági területek visszagyepesítésére, továbbá a drasztikus vízhiány megszüntetésére vonatkoznak. Ez utóbbi problémának a megoldása csak a Duna–Tisza közét érintő átfogó vízmegőrzési és vízpótlási programok keretében képzelhető el.

A hidrológiai viszonyok helyreállításával, a záródó nádasok megnyitásával a nyílt vízfelületek kialakításával a tó egykori arculata térhet vissza, amely a jelölő értékek megőrzése

szempontjából meghatározó beavatkozás. A jelölő élőhelyek, valamint a visszagyepesített területek természetközeli kezelése és fenntartása céljából elsősorban a legeltetést kell alkalmazni, de az értékmegőrző kaszálás is fontos beavatkozások a hosszú távú fenntartás érdekében. A tó körüli szikes gyepterületeken hagyományos extenzív marha- és juhlegeltetés, illetve kaszálás képezi a jelölő élőhelyek és fajok megőrzését.

3. 2. Kezelési javaslatok

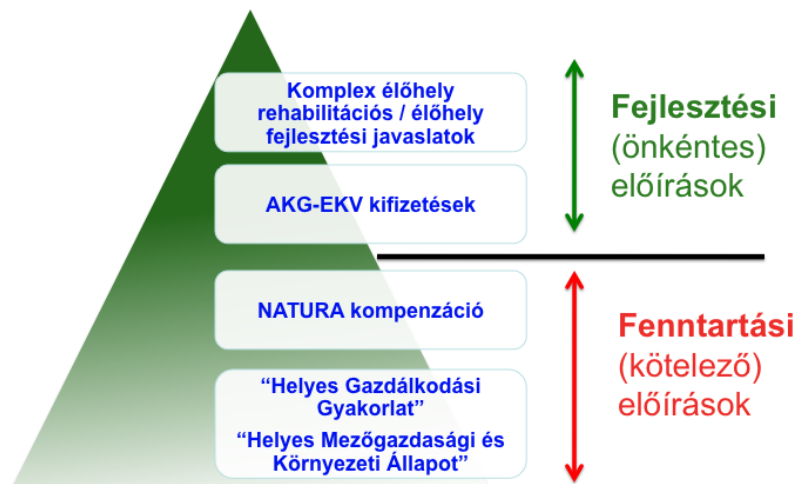
A fenntartási terv ismerteti a tervezési terület Natura 2000 hálózat szempontjából meghatározó botanikai, zoológia értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározza a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „előírásoknak” nevezzük. Szükséges azonban kiemelni, hogy azok az előírások, amelyek nem képezik részét a jelenlegi jogszabályi rendszernek (pl. 269/2007. Kormányrendelet), nem kötelező érvényűek a gazdálkodók számára, pusztán az érintett Natura 2000 területek élőhelytípusainak megőrzését szolgáló földhasználati ajánlások. A fenntartási tervek kísérletet tesznek arra, hogy meghatározzák azokat az előírásokat, amelyek a jövőben – megfelelő kompenzációs háttér biztosítása esetén – kötelező érvénnyel betartandók lehetnek a gazdálkodók számára. Ezek az előírások azonban csak a későbbi egyeztetések eredményessége (a megfelelő támogatási rendszer kidolgozása) esetén ölthetnek jogszabályi formát, és válhatnak az érintettek számára kötelezővé.

A fenntartási tervben szereplő előírások meghatározása – művelési ághoz kötötten – élőhelytípus szinten történt. A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő terület egységeket az egyszerűség kedvéért a terv ún. *kezelési egységként* határolja le, és jeleníti meg az 17. sz. térképmellékletben. A kezelési egységekhez olyan, ún. „harmonizált” listát használtunk, amely művelési áganként eltérő számú, de egységes szerkezetben, kódszámmal ellátva tartalmazza a kiválasztott húsz Natura 2000 területre vonatkozóan a lehetséges előírásokat. A Natura 2000 területek egységes kódszámmal jelzett ún. „harmonizált” előírásai a 20. sz. mellékletben találhatók.

A kezelési egységekhez rendelt előírások a működést tekintve a következők szerint csoportosíthatók:

1. Fenntartási előírások:
 - jogszabályokban rögzített, kötelező előírások,
 - Natura 2000 kompenzációs előírások (kötelező formában).
2. Fejlesztési előírások és javaslatok:
 - működő támogatási rendszerekhez – az Agrár-Környezetgazdálkodási Programhoz (AKG) és az Erdő-környezetvédelmi Programhoz (EKV) – kapcsolt, önkéntes formában működő előírások,
 - komplex élőhely-rehabilitációs és élőhely-fejlesztési javaslatok önkéntes formában.

Az előírások hierarchiáját az alábbi ábra szemlélteti:

1. Fenntartási

A fenntartási előírások betartása azért szükséges, mert ezek révén biztosítható a Natura 2000 hálózat szempontjából fontos fajok, valamint élőhelyek fennmaradása, a területek jelenlegi állapotának megőrzése. Ezek

- részben jogszabályokban („Helyes Gazdálkodási Gyakorlat”, „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”) rögzítettek, tehát betartásuk *anyagi ellentételezés nélkül* is kötelező;
- részben a Natura 2000 területekre alkalmazott olyan előírások, melyek esetében az 1698/2005/EK rendelet 38. és 46. cikke alapján a Natura 2000 területen gazdálkodók *kompenzációs kifizetésre* lehetnek jogosultak a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés mértékéig. Ilyen kompenzációs kifizetésben a 269/2007 (X. 18.) Kormányrendelet értelmében már részesülnek a Natura-2000 gyepterületeken gazdálkodók. A fenntartási tervek további kötelező előírásokat határozhatnak meg a szántó, erdő és vizes élőhelyek vonatkozásában, valamint pontosíthatják a gyepterületek előírásait.

Hangsúlyozzuk, hogy a kompenzációt igénylő előírások csak akkor válnak kötelezővé, ha sikerül megteremteni a kifizetések anyagi háttérét.

2. Fejlesztési előírások

A fejlesztési előírások a területek természeti értékeinek növelésére irányulnak olyan gazdálkodási formák ösztönzésével, amelyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javítását célozzák meg. Ezek

- egyrészt olyan, az agrár-környezetgazdálkodási és erdő-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján és kifizetés ellenében megvalósítható *új előírások*, amelyek a területi sajátosságok figyelembevételével kerültek kialakításra, és amelyek a gazdálkodási módok meghatározása révén alapvetően a területek kezelésére vonatkoznak;
- másrészt komplex élőhely-rehabilitációs, illetve élőhely-fejlesztési javaslatok, amelyek megvalósulásának eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

- ta jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely rehabilitációs, élőhely fejlesztési javaslatok	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Egyéb javaslatok

Kutatás, monitoring, területhasználat, stb.

3.2.1 Egységes kezelési előírások

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

A. Gyepek és füves területek esetén

Érintett kezelési egységek: KE_2, KE_3

Gyepekre és füves területekre vonatkozó egységes fenntartási előírások

Legeltetés esetén

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülekéből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY32	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 ÁE/ha.
GY45	Téli legeltetés a KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY110	Hengerezés nem megengedett.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.

Kaszálás estén

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok

	egyedeit is elpusztítják.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tüzpászták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepégetést meg kell akadályozni.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY32	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY90	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY94	A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszálatlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezelni

GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.

Gyepekre és füves területekre vonatkozó egységes fejlesztési javaslatok

Legeltetés esetén

Kód	Megnevezés
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY58	A gyepon legelészárított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

Kaszálás estén

Kód	Megnevezés
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazúzásának, kaszálásának befejezése után a

3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

KE1

(1) Érintett élőhelyek

1. – ²/T1 Szántó³

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírás

Kód	Megnevezés
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.

² közösségi jelentőségű élőhely kódja és neve

³ az élőhely nemzeti (Á-NÉR) kategória rendszerbeli kódja és neve

SZ02	Évelő szálaspillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ06	Évelő szálaspillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszálatlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ20	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ21	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ24	Vegyszer gyomirtás tilos, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmező lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ30	Talajkímélő gazdálkodást kell folytatni, a talajművelés mélysége legfeljebb 10 cm lehet.
SZ31	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, ola

SZ41	Fóliasátras és üvegházás termesztés tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.
SZ55	Őshonos fajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ57	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes rétekről aratott magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ58	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
SZ60	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ61	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
SZ63	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
SZ64	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

Fejlesztési előírás

Kód	Megnevezés
SZ08	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hóeltakarítás kötelező.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ35	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% száras pillangós takarmánynövény (száras pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugor, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ37	A lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban.

SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugor, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra.
SZ47	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel.
SZ48	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ49	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ50	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ51	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.
SZ56	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes homoki gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ62	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A tervezési terület jelentős része (közel harmada) tartozik a T-komplex (többnyire intenzíven használt mezőgazdasági szántóterületek egy-, kétéves, vagy évelő kultúrával) kategóriába. Természetvédelmi szempontból az élőhelyeknek nem nevezhető intenzíven és extenzíven használt mezőgazdasági területek arányának csökkentése indokolt, mivel fontos, jelölő élőhelyek közé ékelődve, azok rovására lettek kialakítva. Az eredeti élőhelyek propagulum (terjesztőképlet) forrásai a területen adóttak a visszagyepesítésre (elsősorban a cickóros pusztá – F1b irányába mutató), így sikeres élőhely-rekonstrukciókat lehet végrehajtani ezeken a szántó területeken. Visszagypesítéskor a gyepterkezet kialakulásáig, megerősödéséig a legeltetés még nem ajánlott. Kaszálással szükséges a területek fenntartása, elsősorban a nyár végi tisztítókaszálás ajánlott, miután a gypeszerkezet kialakult alacsony legelőnyomással, elsősorban szarvasmarhával célszerű legeltetni, óvakodni kell a juhval történő túllegeltetéstől.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben a víz visszatartását minden eszközzel meg kell valósítani, a korábbi vízelvezetés összes formáját (árkok, csatornák) fel kell számolni. A T-komplexek talajszárító hatását minimalizálni kell (csatornák megszüntetése)

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A T-komplex élőhelyeket nem kell fenntartani, az átalakításuk indokolt, mivel egykori D34 - mocsárrétek, D2 – kékperjés rétek, B5 – nem zsombékoló magassárrét élőhelyek helyén lettek létrehozva, a Pirtói Nagy-tó medrébe történő erőteljes beavatkozással.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Erdőtelepítés nem javasolt.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Nem javasolt.

KE2

(1) Érintett élőhelyek

1. **6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei/** D34 Mocsárrétek
2. **6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)/** D2 Kékperjés rétek
3. - /OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
4. - / H5b Homoki sztyepprétek
- 5.-/ OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Legeltetés

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY62	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY63	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

Fejlesztési előírások

-

Kaszálás

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

Fejlesztési előírás

-

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az élőhely kezelési szükségletének az extenzív gyepgazdálkodási módszerek közül leginkább a legeltetés felel meg. A vegetáció szukcessziójából eredő szerves anyag eltávolításának lehetséges módszere a kaszálás is, viszont ez élővilág-védelmi szempontból kevésbé természetszerű beavatkozás, továbbá a nem megfelelő időben és módon végzett kaszálás jelentős károkat okozhat az élővilágban. Az idő és térbeli korlátozásokat ezeknek a károknak a minimalizálása érdekében határoztuk meg.

A kezelési egységben található valamennyi élőhely-típust óvni kell a túlhasznosítástól, ez alól még a kevésbé természetes élőhelyek sem kivételek (OB, OC).

A legeltetést helyettesítő kaszálás nem érintheti a teljes területet (mozaikoló kaszálás).

A legelő állat fajtáját és mennyiségét be kell tartani. Az éves csapadékviszonyok a legeltetés intenzitását erősen befolyásolják, ezért a legeltetés mértékénél ezzel az értékkel is számolni kell.

A kezelési egység jelölő és természetes élőhelyeit érintő beavatkozások nem lehetnek degradáló jellegűek (pl: túllegeltetés, túlkaszálás), a kevésbé természetes élőhelyek hasznosítása csak az élőhely javítását szolgálhatja.

Az egyes élőhelyekre vonatkozó kezelési előírások élőhelyenkénti indoklása:

1. **6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei** / D34 Mocsárrétek
2. **6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei** / D34 Mocsárrétek és **6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)** / D2 Kékperjés rétek

A mocsárrétek kiterjedése a jelenlegi tervezési területen a jelölő élőhelyek közül az egyik legfontosabb eleme, amely területi arányának növelése kifejezetten kívánatos.

A terület mocsárrétjeinek fajkészlete arra utal, hogy jelentős részük tőzeges talajú kékperjés rétek átalakulásával keletkezett. Állományaik kiszáradtak, karakterfajokban szegényesek, szikes fajokkal töltődnek, átmenetet mutatnak a szikes rétek és a cickórosok felé.

A területen a mocsárréteket a kiszáradáson túl az özöngyomok (*Solidago gigantea*) terjedése, a gépjárművel való taposás, kis területen a gyepféreg-kitermelés, valamint a kaszálatlan állományokban a becserjésedés veszélyezteti. A kaszálást vagy a szarvasmarhával történő legeltetést minden állományban célszerű fenntartani, ugyanakkor a vízvisszatartás is szükséges lenne az állományok regenerálódásához (csatornák elzárása).

A legeltetést április 15. és november 30. között lehet végrehajtani.

A mocsárrétek fenntartása szempontjából is legfontosabb a vízborítás biztosítása. A vízbiztosítás szempontjából optimális esetnek mondhat állapot a jelen élőhelyen nem található, ez alatt azt kell érteni, hogy nincs megfelelő mennyiségű csapadék, amely a vízgyűjtő rendelkezésére állna, így a csatornaelzárások sem vezetnek sikerre, de ennek ellenére feltétlen indokoltak.

Az élőhelyek elsősorban rét jelleggel kaszálóként kezelendők, viszont, ahol indokolt s lehetséges a legeltetés ott marhalegelőként kell kezelni. A legeltetést legkorábban április 15-vel lehet megkezdeni, és november 30-ig lehet végezni. A legeltetés során a szerves anyag eltávolítás mellett fellépő taposás megnyitja a felületet, amely az időszakos kiszáradással oxidálódik és a fennmaradó szerves anyag maradékának jelentős része a deflációval távozik, ezáltal a szikes felszín szukcessziós stádiuma természetszerű beavatkozással fenntartható. Összességében ez a kezelési mód a „legelőtő” jellegű fenntartási stratégia része ezeken az élőhelyeken is.

Amennyiben a pásztoroló legeltetés nem megoldható, a villanypásztoros elkerítés is alkalmazható. A villanypásztor vezetésekor törekedni kell arra, hogy az meglévő vonalas létesítmények (pl. csatornapart) mentén történjen, nyílt területen takarás nélkül ne haladjon át, elkerülve az ütközésből eredő madárpusztulásokat. A villanypásztorral elkerített területek kellően nagyméretűek legyenek, hogy az állatok nyugodtan legelhessenek. A legeltetést a költségi idő megkezdése előtt célszerű megkezdeni, hogy a területen megjelenő állatok a már meglévő fészkekben kárt ne tehessenek.

A vízviszonyoktól függően csakis száraz állapotban történő kaszálással kezelhetők a mocsárrétek. Ez esetben a kaszálás javasolt legkorábbi időpontja július 1. lehet, de nedves állapotban ez későbbre is tolódhat. A kaszálást követően ezen az élőhelyen sarjülegeltetés nem alkalmazható. Kaszálás esetén legalább 8 cm-es fűtarlót kell hagyni, és a kezelési egység legalább 10%-át évente változó elhelyezkedésben ki kell hagyni a kaszálásból. A felbálázott fűtermést a területről haladéktalanul el kell szállítani. A legeltetéssel kezelt réteken a vegetáció alakulásától függően alkalmi tisztítókaszálás is szükségessé válhat. Tisztítókaszálás esetén legalább 8 cm-es fűtarlót kell hagyni, és a kezelési egység legalább 10%-át évente változó elhelyezkedésben ki kell hagyni a kaszálásból. Ezt a legszárazabb periódusban augusztus–szeptember időszakában szabad elvégezni.

3. - /OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok

Az OB élőhelyek a tervezési területen a folyamatos degradálódás következményeként jöttek létre. Fajszegények, melyet leginkább a túlzott túllegeltetés idézett elő. Elsősorban a mezőgazdasági szántók közvetlen közelében találhatóak, így nem kizárt, hogy a szakszerűtlen vegyszer és műtrágya felhasználás is közrejátszott a kialakulásában. A területek regenerálódása érdekében kímélni kell a túllegeltetéstől, valamint a túlzó szénagyűjtéstől. Viszont az sem engedhető meg, hogy a tisztító kaszálások hiányában a ruderalis gyomstruktúrák megjelenjenek és elhatalmasodjanak rajtuk. Legeltetés szempontjából az F1b-re jellemző számok az iránymutatóak, tehát április 15 – november 30, és a lehető legkisebb maximum 0,5 számos állat/ ha. Kaszálásnál a D34 élőhelyek iránymutató beavatkozásait kell figyelembe venni, tehát az első kaszálás nem lehet július 1. előtt.

4. - / H5b Homoki sztyepprétek

A kaszálók térszínéből kiemelkedő magasabb háta kis kiterjedésű, a terület kiszáradása során létrejött, fajszegény, másodlagos homoki gyepek, alacsony-közepes természetességgel, melyek legtöbbször a cickórosok felé mutatnak átmenetet. Másodlagos, a terület kiszáradása során létrejött, átmenti jellegű, karakterfajokban szegény állományok. A még nedvesebb réttípusok kiszáradásával kiterjedésük várható. Állományaik kicsik és fajszegények, természetvédelmi jelentőségük nem számottevő. A szomszédos parlagterületekről selyemkóróval fertőződtek, ennek további terjedésével számolni kell.

A területek regenerálódása érdekében kímélni kell a túllegeltetéstől, valamint a túlzó szénagyűjtéstől. Viszont az sem engedhető meg, hogy a tisztító kaszálások hiányában a ruderalis gyomstruktúrák megjelenjenek és elhatalmasodjanak rajtuk. Legeltetés szempontjából az F1b-re jellemző számok az iránymutatóak, tehát április 15 – november 30, és a lehető legkisebb maximum 0,5 számos állat/ ha. Kaszálásnál a D34 élőhelyek iránymutató beavatkozásait kell figyelembe venni, tehát az első kaszálás nem lehet július 1. előtt.

5.-/ OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok

Az OC élőhelyek a tervezési területen a folyamatos degradálódás következményeként jöttek létre. Fajszegények, melyet leginkább a túlzott túllegeltetés idézett elő, valamint a folyamatosan csökkenő talajvíz, miáltal félszáraz, száraz élőhelyekké alakultak. Elsősorban a mezőgazdasági szántók közvetlen közelében találhatók, így nem kizárt, hogy a szakszerűtlen vegyszer és műtrágya felhasználás is közrejátszott a kialakulásukban. A területek regenerálódása érdekében kímélni kell a túllegeltetéstől, valamint a túlzó szénagyűjtéstől. Viszont az sem engedhető meg, hogy a tisztító kaszálások hiányában a ruderalis gyomstruktúrák megjelenjenek és elhatalmasodjanak rajtuk. Legeltetés szempontjából az F1b-re jellemző számok az iránymutatóak, tehát április 15 – november 30, és a lehető legkisebb maximum 0,5 számos állat/ ha. Kaszálásnál a D34 élőhelyek iránymutató beavatkozásait kell figyelembe venni, tehát az első kaszálás nem lehet július 1. előtt.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben a víz visszatartását minden eszközzel meg kell valósítani, a korábbi vízelvezetés összes formáját (árkok, csatornák) fel kell számolni. A T-komplexek talajszárító hatását minimalizálni kell (csatornák megszüntetése)

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

1. **6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei** / D34 Mocsárrétek

2. **6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei** / D34 Mocsárrétek és **6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)** /D2
Kékperjés rétek esetében:

A terület mocsárrétjeinek fajkészlete arra utal, hogy jelentős részük tőzeges talajú kékperjés rétek átalakulásával keletkezett. Állományaik kiszáradtak, karakterfajokban szegényesek, szikes fajokkal töltődnek, átmenetet mutatnak a szikes rétek és a cickórosok felé, így a lokális kezelés elsősorban a vízvisszatartás, valamint a vízutánpótlás irányába kell, hogy hasson. A kaszálás mértéke erőteljes, túl alacsony tarlóval, esetenként nem alternáló kaszával végzik el, így helyenként még a talajfelszínbe is belehasít a kasza, amely ezután lokális fertőzési forrás az invazív fajoknak, elsősorban a magas aranyvesszőnek (*Solidago gigantea*) nyit utat a terjedésre. A túl korai kaszálás, valamint a tisztító kaszálás hiánya. Az élőhelytípus elhelyezkedésének keleti felén erre utaló jelek észre vehetőek, így az elsődleges beavatkozásokkor, elsősorban ezekre a területekre kell összpontosítani.

3. - /OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok esetében:

A terület nyugati és déli felén fordulnak elő szántók szegélyében. Várható, hogy a szántók gyepesítésével ezek az élőhelyek is kedvező irányú változáson mennek keresztül, így természetességi fokuk javulni fog és az élőhely víz- és talajviszonyainak megfelelően D34, F1b irányába fejlődnek. Ehhez vízre van szükség, a vizet vízvisszatartással, és vízpótlással kell biztosítani az élőhelyek számára.

4. - / H5b Homoki sztyepprétek esetében:

A legjelentősebb élőhely a tervezési terület ÉNY-i felében található, OC, OB élőhelyek veszik körül, mivel az OC terület hasonló kíméletben kell, hogy részesüljön a regenerálódás érdekében, így ezeket az élőhelyeket, a H5b közvetlen közelében mellé mellérendelve kell értékelni.

5.-/ OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok esetében:

A terület nyugati és déli felén fordulnak elő szántók szegélyében. Várható, hogy a szántók gyepesítésével ezek az élőhelyek is kedvező irányú változáson mennek keresztül, így természetességük javulni fog, és az élőhely víz- és talajviszonyainak megfelelően D34, F1b irányába fejlődnek. Ehhez vízre van szükség, a vizet vízvisszatartással, és vízpótlással kell biztosítani az élőhelyek számára.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Nem erdősíthető a terület.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Nincs javaslat.

KE3

(1) Érintett élőhelyek

1. 1530* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak/ F1b Cickóros puszta

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Legeltetés

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY34	A terület túllegeltetése tilos.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.

Kaszálás

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY17	Cserjeirtás nem megengedett.

Fejlesztési előírás

-

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A cickóros puszták kiterjedése a jelenlegi tervezési területen a jelölő szikes élőhely egyik fontos eleme, amely területi arányának növelése kifejezetten kívánatos. Jelen állapotban is található a mozaikoló élőhelyben telepített lucernás, melynek fenntartása, az előregedés utáni

fel nem szántása indokolt lenne. A Natura 2000 területen belül leginkább a K-i oldalra koncentrálódik az elhelyezkedése. Az élőhelyek között a művelt mezőgazdasági területek (T) erősen mozaikolnak.

A cickóros puszták fenntartása szempontjából is legfontosabb a szikes tavakra jellemző szezonális, asztatikus jellegű vízborítás biztosítása a lehetőségekhez képest megfelelő mennyiségű és minőségű vízkészlet természetszerű helyben történő megőrzésével, amellyel biztosítható a cickóros puszták fennmaradásához szükséges felszín közeli talajvízszint. Ez elsősorban a helyi vízgyűjtőről lenne indokolt biztosítani. Ennek érdekében a meglévő csatornahálózatot indokolt elzárni. Mivel a szántók mozaikolnak a jelölő élőhellyel, így indokolt lenne annak felülvizsgálata, hogy a szántó művelési ágú területek érdekében végzett vízelvezetés milyen szinten befolyásolja a jelölő élőhely vízkészletét.

Jelen pillanatban drasztikus a vízhiány, az évek óta tartó, mind kevesebb téli csapadékot adó enyhe telek, valamint a vegetációs időszak csökkent csapadék mennyisége azt eredményezi, hogy a felszínig nedves állapot nagyon rövid ideig, még a télvége előtt megszűnik, így hosszútávon az élőhely jelentősen sérül, degradálódik, melynek egyenes következménye lehet a jelenlegi igénybe vétel mellett, hogy az élőhely átalakul, megszűnik. Az átalakulási folyamat kedvezőtlen mivel a degradáltságot jelentő OB irányba mutató átalakulás várható.

Az élőhely természetes vízbiztosítása (elégséges csapadék - vízvisszatartás) nem megoldott, hosszú távú tervezéssel el kell gondolkodni a mesterséges vízutánpótláson.

Állományait kaszálják, szarvasmarhával és juhokkal legeltetik. A juhval történő legeltetés helyenként túlzott, drasztikus. A tómeder K-i szélében a cickóros puszták jelentős részét jelenleg is legeltetéssel hasznosítják.

A tervezési terület cickóros pusztáit jelenleg, elsősorban szarvasmarha és birkalegeltetéssel hasznosítják. A „jó” legelő elérése céljából a gazdálkodó tisztító kaszálást, valamint kaszálást helyettesítő égetést is alkalmaz, elsősorban a nád struktúra terjedésének megállítása céljából. Az égetést lehetőség szerint mellőzni kell a kezelési lehetőségek közül, és a legeltetés, valamint a tisztítókaszálás kombinációjával kell az élőhelyek kezelését megoldani.

A legeltetést április 15. és november 30. között lehet végezni. A legeltetés során ügyelni kell, hogy a meghatározott számos állat mennyisége ne haladja meg az előírtakat. Az élőhely túllegeltetése nem kívánatos, mivel a másodlagos szikes terület elsősorban OB irányba degradálódik a túllegeltetésből fakadóan.

Összességében ez a kezelési mód a „legelőtő” jellegű fenntartási stratégia része ezeken az élőhelyeken is.

Amennyiben a pásztoroló legeltetés nem megoldható, a villanypásztoros elkerítés is alkalmazható. A villanypásztor vezetésekor törekedni kell arra, hogy az meglévő vonalas létesítmények (pl. csatornapart) mentén történjen, nyílt területen takarás nélkül ne haladjon át, elkerülve az ütközésből eredő madárpusztulást. A villanypásztorral elkerített területek kellően nagyméretűek legyenek, hogy az állatok nyugodtan legelhessenek. A legeltetést a költési idő megkezdése előtt célszerű megkezdeni, hogy a területen megjelenő állatok a már meglévő fészkekben kárt ne tehessenek.

Azokon a területrészeken, ahol a legeltetés nem kivitelezhető, a vízviszonyoktól függően csakis száraz állapotban kaszálással is kezelhetők a szikes rétek. Ez esetben a kaszálás javasolt legkorábbi időpontja július 1. lehet, de nedves állapotban ez későbbre is tolódhat. A kaszálást követően ezen az élőhelyen sarjülegeltetés nem alkalmazható. Kaszálás esetén legalább 8 cm-es fűtarlót kell hagyni, és a kezelési egység legalább 10%-át évente változó elhelyezkedésben ki kell hagyni a kaszálásból. A felbálázott fűtermést a területről haladéktalanul el kell szállítani. A legeltetéssel kezelt réteken a vegetáció alakulásától függően alkalmi tisztítókaszálás is szükségessé válhat. Tisztítókaszálás esetén legalább 8 cm-es fűtarlót kell hagyni, és a kezelési egység legalább 10%-át évente változó elhelyezkedésben

ki kell hagyni a kaszálásból. Ezt a legszárazabb periódusban augusztus–szeptember időszakában szabad elvégezni.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Az élőhely legnagyobb kiterjedésű részét a tervezési terület keleti felén erős negatív behatások érik: trágya elhelyezés, épületek bontási maradéka, valamint kommunális szemét elhelyezés az élőhelyen. Ezeket azonnali hatállyal meg kell szüntetni, az eredeti állapot visszaállítását el kell rendelni.

A tisztító kaszálást ne helyettesítse a gyepégetés, főleg ne hó és fagymentes időszakban.

A túllegeltetés elkerülése érdekében a meghatározott legelő állatállomány létszáma nem bővíthető.

A mozaikoló szántók folyamatosan terjednek a gazdálkodók pontatlan területkezeléséből, valamint hozzászántásból adódóan. Ezt a folyamatot meg kell állítani, és a rendelkezésre álló korábbi alapadatok alapján vissza kell állítani az eredeti nagyságát a területeknek.

A közbeékelődő szántó művelési ágú területeket lucerna telepítéssel folyamatosan át kell alakítani F1b élőhelyekké.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem javasolt.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem javasolt.

KE4

(1) Érintett élőhelyek

1. – / B1a Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavi kákások

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírás

Kód	Megnevezés
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.

V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell .
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V48	A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával).
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómjának megsértését kerülni kell.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V61	A nádszegély kontrollált égetését december 1. és február 15. között kell elvégezni, a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve és annak felügyeletével.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.

Fejlesztési előírás

Kód	Megnevezés
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V63	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A tervezési terület egy ötöde tartozik az élőhely-típushoz, a korábbi nyílt víztestek is ebbe az élőhelybe helyezkedtek el valaha. Az élőhely a vízhiányból eredően erősen degradálódik, a szárazra került humusz erős, gyors bomlásából származó tápanyagbevitel a terület gyomosodásához is vezet a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) révén, melyet kaszálással lehetne visszaszorítani, de mivel a nádaratás jelentős gazdálkodási forma, így a tisztítókaszálásokat tervezni, ütemezni kell. Ezek a kaszálások nem érinthetik a költési időszakot a területen előforduló védett madárfajok érdekében. A nádaratást csak fagyott időszakban lehet végrehajtani. A nád 20%-át lábon kell hagyni, 10%-ot tömbösen, 10%-ot sávosan. A szegélyekben lévő vékonyszálú nádat alkalmanként szénapótlásra, illetve alomnak szokták vágni és bálázni, ezt a beavatkozást csak a nád további terjedése (D34 - mocsárrétek, F1a – cickóros puszták rovására) lehet alkalmazni, a kaszálásra vonatkozó mutatók figyelembevételével.

(4) *Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok*
Nincs javaslat.

(5) *Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok*

A vízhiány ellen tenni kell, mivel az élőhely elveszíti karakteres jellegét. A tartós vízmentes állapot nem kedvez a nád struktúrájának, így az el kezd kiritkulni, vékonyodni – gyomnád – amit a nádatartás csak fokoz, ezért a tartósan vízhiányos években csak minden második évben javasolt a nád vágása. Ki kell jelölni 20x20-as kontrollparcellát a nádvágott részekben, annak érdekében, hogy a nádatartás milyen hatással van a nádasra, különös tekintettel a vízmentes állapotokra.

(6) *Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat*
Erdőtelepítés nem javasolt.

(7) *Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat*
Nem javasolt.

KE5

(1) *Érintett élőhelyek*
1. -/U9

(2) *Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok*

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszalás tilos.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V20	A halastavak népesítése az összes halfajra vonatkoztatva évi 100-400 kg/ha között lehet – kivéve a zsenge és előnevelt ivadék, valamint az anyaállomány kihelyezését.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni középen, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszátlan sáv.

(3) *A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása*

A korábban engedély nélkül horgászto céllal kialakított területen legfeljebb extenzív halászati hasznosítást lehet végezni. A bolygatott terület mezsgyéin eredő gyomosodást kezelni kell. Az előírásokat ennek megfelelően alakítottuk ki.

A korábbi létesítésű horgászto hosszú távú fenntartása nem indokolt, mivel egy erősen mesterséges tájseb a természetes Pirtói Nagy-tó Natura 2000 területen.

A töltéssel kialakított terület vízutánpótlását, csak mesterségesen lehetne megoldani a déli csatornán keresztül, amely a terület szikes jelölő élőhelyeit a kilúgozás által veszélyezteti.

Kezelési javaslat: a horgásztó megszüntetése, lehetőség esetén a körtöltés felszámolása.
A töltés anyaga a mesterséges horgásztó mellett húzódó csatorna felszámolására használható fel.

A csatorna vízelvezető funkciójának megszüntetése, a végfokon (Natura 2000 terület határ) nagyvízi bukógát kiépítése.

A horgász-tó fenék sziki növényzetének és élőhelyének rehabilitálása.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nincs javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A Nagy-Teleki-rét elnevezésű gyepterület minél jelentősebb kiterjedésben történő szarvasmarha legeltetéséről gondoskodni kell.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem javasolt.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat

Nem javasolt.

KE6

(1) Érintett élőhely(ek)

1. -/ RD Tájédegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők k
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkenek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E31	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatakor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
E55	A terület természetes erdőtakarója felnyíló erdőtípusba sorolható, így már a 30%-os z
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyepterület) hasznosítandók.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás) kell megakadályozni.

E65	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E15	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.

E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E43	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel csak részleges talajelőkészítés végezhető.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E45	A vágásterületen történő égetés tilos.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal történhet.
E48	Őshonos fafajú faállomány csak természetesen (magról, illetve sarjrol) újítható fel.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.
E58	Tájidegen fafajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fafajokkal elegyítendő.

(3) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az élőhelyek átalakítása indokolt és szükséges, elsősorban az agresszíven terjedő fehér akácot kell kiszorítani az élőhelyekből. Ezt vegyszeres beavatkozással (injektálás) lehet elérni a leghatékonyabban. Az élőhelyen található hazai fafajú állományrészt lábon hagyva, ligetes élőhelyet kell kialakítani, ahol a gyepruktúra a domináló. A vegyszeres beavatkozás július második felétől augusztus végéig végezhető. Az elszáradó fákat a területről maradéktalanul el kell szállítani, még vékonygally sem maradhat.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Tájidegen fafajok eltávolítása, elsősorban az akác kiirtása. Két élőhely folt található a tervezési területen, így nem jelentenek komoly kihívást az élőhely-rekonstrukció számára.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Két élőhely folt található a tervezési területen, így nem jelentenek komoly kihívást az élőhely-rekonstrukció számára. Fontos a precíz kivitelezés, annak érdekében, hogy minél kisebb tájsebet ejtsen az élőhely-átalakítás. A száraz faanyagot csak fagymentes időben távolítsák el,

a deponálást csak rövid ideig, akár a helyszínen is elvégezheti a gazdálkodó, viszont a szállítást, amennyiben helyben deponált, csak fagyban végezhető el.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslat
Nincs javaslat.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslat
Nincs javaslat.

3. 2. 3. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

A területet érintő legfontosabb élőhely fejlesztési beavatkozások a vízhiányból fakadó károk csökkentése, illetve a vízutánpótlás megoldása.

Jelenlegi állapotban a tómeder vízszintjét természetes vízkészlettel valószínűleg nem lehet növelni, így az élőhely tartós, esetleg végleges kiszáradásának elkerülése miatt felmerül a mesterséges vízutánpótlás igénye. A területen lévő jelölő közösségi jelentőségű szikes élőhelyek másodlagos eredetre utalnak – a tartós vízszint csökkenésből eredően – így arról kell döntenie – hogy a D2 – kékperjés rétek, valamint a D34 - mocsárrétek jelölő területek (össznagysága meghaladja a 45 ha-t) – számára a hiányzó vízmennyiség biztosítható-e mesterséges vízutánpótlás útján. Mivel a Pirtói Nagy-tó kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület a maga 250 ha-os nagyságával egy viszonylag kis kiterjedésű Natura 2000 terület, így egy tervezett vízutánpótlás csak abban az esetben térülne meg, ha más fontos élőhelyekre is el lehetne juttatni a vizet. A szóba jöhető lehetőség a Duna-völgyi Főcsatorna (DVCS), azonban innen a víz csak tetemes költséggel, szivattyús felemeléssel juttatható a területre. Ez a megoldás csakis a Kiskunsági Homokhát komplex célú vízpótlási elgondolásainak részeként képezheti megfontolás tárgyát. Addig is, amíg ez esetlegesen megvalósul, fontos élőhely-rekonstrukciós beavatkozás lenne a mederben található csatorna betemetése, ugyanis ennek drénező hatása a tómeder ökológiai vízkészletének megőrzése ellenében hat. A csatorna hatásterületének térségében nem várható olyan belvízveszélyes állapot, amely épített környezetet veszélyeztethetne. Földhasználati szempontból a mederben található T-komplex szántóterületek gyeppé és vizes élőhellyé alakítása viszont előfeltétele a csatorna betemetésének. Ha ezek a beavatkozások megvalósulnak, akkor az ökológiai vízkészletet meghaladóan az esetlegesen felgyülemelő káros mértékű többletvizek elvezetését egy bukó rendszerű vízszabályozó műtárggyal célszerű megoldani.

A tómeder rehabilitációja mellett fontos a meder körüli magasabb fekvésű degradált területek helyreállítása is, amelyek egyben a tó helyi vízgyűjtőjét képezik. Ezek közül legjelentősebb a környező szántóterületek visszagyepesítése. A visszagyepesítést el lehet végezni közvetlenül a környező természetközeli gyepterületekről betakarítható fűmagkeverék telepítésével, vagy lucernatelepítéssel, amelynek kiöregedési folyamata során megfelelő propagulum forrás esetén fokozatosan települnek be a termőhelyre jellemző növényfajok.

A tervezési terület roncsolt, degradált részein a nem jelölő élőhelyekhez kötődő tájidegen növényfajokkal kapcsolatos rehabilitációs beavatkozások is szükségesek a Natura 2000 célokkal összhangban, amelyek a beavatkozást igénylő invazív növényfajok szerinti részletezésben az alábbiak:

Selyemkóró (*Asclepias syriaca*) – Marginális jelenlétű faj. Szerencsére elmondható, hogy nagy, összefüggő állományai nincsenek jelen a tervezési területen, ennek

ellenére fontos, hogy a terjeszkedésének gátat vessünk. Nem szabad megvárni, hogy nagyobb állományai alakuljanak ki. Sajnos a szél útján kiválóan terjed, így nagyobb távolságból is érkezhetnek majd magforrások. Elsősorban a terület ENy-i **OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok** élőhelyei a legveszélyeztetettebbek.

Magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) – A tómeder déli felén a **P2a Üde cserjések** élőhelyben jelentkezik tömegesen, ahonnan a **B1a Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások** élőhelyekre is behúzódik, főleg a szegélyező részekben. Kaszálással még karban tartható az állománya, de nagyobb terjeszkedésénél el kell gondolkodni esetleges, drasztikusabb beavatkozásokon is (pl.: vegyszeres gyomirtás)

Fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) – A tervezési területen belül két ponton található kis kiterjedésben, illetve a területet határoló északi erdőben nagyobb kiterjedésben. Terjedése nem erőteljes, de a meglévő fertőző pontokat meg kell szüntetni.

3.2.4. Fajvédelmi intézkedések

A jelölő, kételtű és hullő fajok kedvező természetvédelmi helyzetét, illetve populációjuk fejlesztését az élőhelyeknél részletezett fenntartási és rehabilitációs feladatok végrehajtása csak részben biztosítja, mivel a mélyebb fekvésű és egykor nyílt víztérrel rendelkező, ma már zömében zárt **B1a Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások** élőhelyekre esik az életterük. A Pirtói Nagy-tó Natura 2000 területnek a nádasok nem jelölő élőhelyei, viszont a vízutánpótlással érintett jelölő élőhelyek (* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak; Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinia caerulea*); *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárétjei) érdekében végrehajtott beavatkozások a **B1a Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások** élőhelyre is pozitív hatást gyakorolnak, és a jelölő kételtű és hullőfajok megtalálják az életfeltételeiket a fent nevezett élőhelyeken.

3.2.5. Kutatás, monitorozás

Az irányelvek a Natura 2000 területekre monitorozási és kutatási feladatokat is előírnak. A közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek védelmi helyzetének rendszeres ellenőrzése céljából azok állományát, hazai elterjedését és természetvédelmi állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, és különleges figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű fajok és élőhely típusok kutatására. Az Európában vadon élő madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez és hasznosításához szükséges kutatást is elő kell segíteni. A monitorozás tekintetében még nincsenek egységesített előírások és módszerek, de a hazánkban 1997 óta működő Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kidolgozott mintavételi eljárások jó alapot nyújtanak majd a Natura 2000 területek monitorozásához.⁴

3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás

Valamennyi jelölő állatfaj állományának monitorozása indokolt különös tekintettel arra, hogy a területkezelésben jelentős változások várhatók, illetve rehabilitációs beavatkozások is

⁴ http://edktvf.zoldhatosag.hu/tartalom/termved/tv_natura.html 2009-12-18 alapján

tervezettek. A hal és kételtű fajok állományáról csak hozzávetőleges becsült adatok állnak rendelkezésre, ezért az érintett 3 jelölőfaj (*Bombina bombina*, *Triturus cristatus*) állományviszonyait alapállapot szinten, reprezentatív mintavételeken alapuló becsléssel meg kell határozni. Ezt követően az NBmR és Natura 2000 monitorozási protokoll módszertani javaslatai szerint reprezentatív mintavételekkel legalább 5 évente célszerű megismételni, de a szélsőségesen száraz, vagy vizes esztendőkből a kiugró populációs csúcsokat is célszerű rögzíteni.

A telelő területek és a vándorlási útvonalak nem ismertek. A monitorozásnak e helyek pontos feltérképezése is feladata.

3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás

A növénytársulások közül a két legveszélyeztetettebb élőhely a kékperjés rétek (D2) és a mocsárrétek (D34), amelyek reprezentatív cönológiai felvételezése javasolt legalább 5 évente az élőhely térképezéssel egyidejűleg, vizsgálva az élőhelyi határok dinamikus változását.

Az F1b – cickórós puszták, F2 – szikes rétek élőhelyek monitorozásánál, melyet 5 évenként fontos megismételni, kiemelten vizsgálni kell a mezőgazdasági élőhelyek hatásait a szegélyzónákban, valamint a megkezdett gyeprekonstrukciós beavatkozások hatásait. Mivel az élőhelyek többsége nem jobb a 3 természetességi foknál (5-ös skálán), így a monitorozást kiemelten kell kezelni, mivel az esetleg élőhely-degradációkra és annak mértékére csak az adhat gyors és egyértelmű választ. Továbbá a beavatkozások, melyek az élőhely fejlesztése érdekében valósulnak meg, szintén csak a monitorozás által lesznek kézzel foghatóak.

3.2.5.3. Élőhely szintű monitorozás

A mocsári és szikes élőhelyek jellegükből kifolyólag viszonylag dinamikusán változnak a szélsőségesen változó vízviszonyoktól függően, ezért az egyes évek között igen jelentős különbségek lehetnek. Az Á-NÉR szerinti élőhely térképezéssel legalább a fő élőhely kategóriák szerinti élőhelyhatárok változását lehetőleg távérzékelési háttéradatbázis segítségével 5 évente célszerű megismételni, de a szélsőségesen száraz, vagy vizes esztendőkből a változásokat időközben is célszerű rögzíteni. Részletes Á-NÉR szerinti térképezést minimum 10 évente javasolt végezni.

3.2.5.4. Területkezelések hatásainak monitorozása

A fenntartási feladatok közül a legjelentősebb hatást a vízviszonyok változása a fokozott legeltetés, valamint a nádgyaldalkodás fogja gyakorolni, amelyek a teljes tómederre kiterjedően hatnak. A vízviszonyok alakulását indokolt monitorozni, mivel jelenleg a terület nem rendelkezik talajkúttal, így a meder legmélyebb pontjára telepített vízmérce (vízmércék) havi egy alkalommal történő leolvasásával kell rögzíteni.

Ki kell jelölni 20x20-as kontrollparcellát a nádvágott részeken, annak érdekében, hogy a nádaratás milyen hatással van a nádasra, különös tekintettel a vízmentes állapotokra.

A legeltetés és a vízviszonyok együttes hatásaira vonatkozóan az Á-NÉR szerint élőhely térkép fog átfogó tájékoztatást adni. Mivel előre láthatóan jelentős változások lesznek, ezért a legeltetés hatását külön lenne célszerű vizsgálni a legeléssel érintett főbb élőhelyeken telepített legalább 10x10 m-es kizárásos kontrollparcellákban és a legeltetésnek kitett területeken a vegetációs szerkezet alakulásának egyidejű nyomon követésével.

A jelölő kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) vizsgálatát NBmR protokoll szerint érdemes elvégezni. Fontos szempont lenne, kontrollparcellák kialakításával legalább 5 éven

keresztül vizsgálni az állomány alakulását az intenzíven kaszált, a legeltetett, valamint a kontroll-parcella összehasonlításával.

3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3. 3. 1. Agrártámogatások

3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is.

SAPS – egyszerűsített területalapú támogatás

Az EMOGA Garancia részlegéből minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint 2009-től a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszerének betartása.

Kölcsönös Megfeleltetés

A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) egy harmonizált jogszabályi környezetet jelent, valamint gazdálkodási alapkövetelményeket foglal magába, mely rendszer bevezetése minden tagállam számára kötelező. A KM részét képezi többek között a Natura 2000 területeken való gazdálkodás feltételeinek a betartása is. Jelenleg a 269/2007 sz. Korm. rendelet által meghatározott feltételrendszerek betartása kötelező, mely kizárólag gyepterületeken van hatályban. Ezeknek a feltételeknek a betartása nem csupán a Natura 2000 területekre járó kompenzációs támogatás folyósításának feltétele, hanem a SAPS támogatásé is.

Natura 2000 területek támogatása

A 1698/2005 EC Tanácsi rendelet 38. § alapján vidékfejlesztési forrásból kompenzációs kifizetés adható a kijelölt Natura 2000 területen gazdálkodók számára. Tekintettel arra, hogy a 269/2007 sz. Korm. rendelet alapján jelenleg gyepterületekre vannak hatályban földhasználati korlátozások, a 38§ alapján a kijelölt Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásban részesülnek, melynek mértéke 38 Euró/ha.

Egyéb támogatások

Natura 2000 program a hazai vidékfejlesztési programozásba integráltan került beépítésre és az alábbi támogatási programokban is előnyt élveznek ezek a területek:

- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- Nem termelő beruházások
- Erdő-környezetvédelmi támogatások

- 1. tengelyes támogatások

A fenntartási tervek szerepe a jelenlegi támogatási rendszerben.

Egyes vidékfejlesztési támogatások a Natura 2000 területekre vonatkozóan a fenntartási tervekhez kötötték a támogatási részvételt. A mezőgazdasági földterület első erdősítése jogcím, valamint az agrár-erdészeti rendszerek jogcím, melyek művelési ág váltással járó támogatások, csak abban az esetben engedélyezik Natura 2000 területen a támogatás igénylését, ha az a fenntartási tervvel összhangban van. A fenntartási tervek ilyen módú alkalmazása biztosítja azt, hogy az Uniós pénzek megfelelően hasznosulnak, nem hatnak egymás ellen, valamint kiküszöbölik azt, hogy az Natura 2000 területeken esetlegesen éppen Uniós forrásból történjen károsodás.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán a 269/2007 számú Kormányrendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az ebben a rendeletben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 gyepterületen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó, erdő, halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan, ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

Figyelembe véve a Natura 2000 területekre meghatározott célokat, a fenntartási tervek feladata több szintű:

- a jelenlegi állapot szinten tartását célzó előírások meghatározása
- a jelenlegi állapot jobbítását célzó előírások meghatározása
- élőhely rekonstrukciós irányok meghatározása

Természetesen a fenti szempontok kifejezetten az élőhelyek számára fontos irányokat mutatják be, és a fenntartási tervnek ennél jóval többet kell magukba foglalni, például a monitoring rendszerre tett javaslatot, illetve nem lehet elfelejteni a társadalmi konszenzus kialakítását sem.

A támogatások javasolt területi rendszere

A Natura 2000 területek legkisebb tervezési egysége az élőhely, illetve az élőhely folt. Ez az az egység, mely ökológiai szempontból homogén egységet képez, illetve jelölő élőhely esetén is ezek az élőhely foltok kerültek azonosításra. A jelölő növény és állatfaj esetében is élőhely szintű azonosítás történt fajvédelmi szempontból, mely állatok esetén több élőhely típust is érinthet. Mind az adatgyűjtés, mind a monitoring élőhely szinten értelmezhető.

A földhasználat esetében a területi egység az ún. *kezelési egység*, amely azokat az élőhely-foltokat nevesíti, melyek egységes kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el. A *kezelési egységek* a Natura 2000 területeket általában nagyobb tömbökbe aggregálják, azonban előfordulhat olyan élőhely folt is, amely két kezelési egységbe tartozik. A kezelési egység szerepe és jelentősége a földhasználati előírások területhez rendelésénél van.

A kezelési egységhez az alábbi földhasználati előírások tartoznak:

- kötelező előírások
- ajánlott/elvárt előírások
- komplex élőhely rehabilitációs/ élőhely fejlesztési előírások

A területiség esetében külön figyelemmel kell lenni a jelenlegi területalapú támogatási rendszer működésére, mely a hasznosított mezőgazdasági területeket veszi alapul. Natura 2000 területek támogatása esetében éppen azok a területek lehetnek értékesek, illetve fejlesztésre javasoltak, melyek jelenleg nem minősülnek hasznosított területnek (belvizes területek, becserjésedett gyepek, felhagyott szántó területek). Ennek az ellentétnek a feloldása alapvetően határozza meg a Natura 2000 területek fenntartásának és fejlesztésének a sikerét.

A Natura 2000 terület lehetséges támogatási szintjei

Kötelező szint

Ezek azok a javasolt előírások, amelyek betartása indokolt a terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében. A fő területhasználati irányok meghatározása mellett olyan előírások meghatározása célszerű, melyek betartása alapvetően meghatározza a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását (pl.: gyepek művelési ág fenntartására való kötelezés, a területről vízelvezetés tiltása stb.).

A 1698/2005 EC rendelet 38. §-a alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelem kiesés, valamint többletköltség mértékéig. Ez a jogszabályi háttér a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges. Jelenleg 269/2007 Korm. Rend. képezi a 38§ alapján jogosult kifizetés alapját.

A kötelező szinten meghatározott előírásokat a Natura 2000 területen gazdálkodó földhasználóknak be kell tartaniuk.

Önkéntes szint

A második előírás szint már a területek természeti értékeinek a növelésére irányul, olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ebbe a kategóriába az agrár-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalat alapján, de a területi sajátosságok

figyelembe vételével történik az előírások meghatározása. Ebben a kategóriában kizárólag területkezelésre vonatkozó, gazdálkodási módot meghatározó előírások tartoznak.

A Natura 2000 területek értékességének növelése érdekében, speciális előírások kidolgozása mellett önkéntes programban való részvétellel lehet a gazdálkodókat ösztönözni arra, hogy a jelölő fajok és élőhelyek állapotának javításában aktívan részt vegyenek. Az önkéntes szinten már kezelni kell az egyediséget, illetve a tervezési területen belül azonosítani kell az eltérő célokat, és az ahhoz rendelt földhasználati előírásokat.

Komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírások

A harmadik típusú előírások az önkéntes szinten belül megjelenő speciális előírások, melyek a területek vonatkozásában a legjelentősebb változást jelentik. Olyan terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs prioritások, irányok tartoznak ide, melyek eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. Ebbe a kategóriába inkább prioritások, elérni kívánt célok kerülnek megfogalmazásra, melyek eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges.

A fenntartási tervek jelenlegi formájukban alapvetően az önkéntes szint szakmai megalapozását, tervezési terület-szintű definiálását szolgálják.

3.3.2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal

Figyelembe véve a jelenleg működő támogatási rendszereket, illetve azok egymásra épülését, indokolt a Natura 2000 támogatások esetében az integrált megközelítés elvét alkalmazva több támogatás harmonizálását megcélozni. A támogatások között a jelenlegi struktúrában is fellelhető az egymásra épülés, ennek továbbfejlesztése a források hatékonyabb felhasználását eredményezheti. Az integrálás alapvető célja a kettős finanszírozás elkerülése, valamint a jogszabályi környezet, adminisztráció harmonizálása.

Az említett kategóriák mellett a jelenleg működő támogatások figyelembevételével az alábbi kapcsolódási pontok kidolgozása javasolt:

Kötelezően betartandó/tiltott előírások	Önálló Natura 2000 támogatás formájában
Ajánlott/elvárt előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely fejlesztési előírások	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Ennek az integrált megközelítésnek az elemei a jelenlegi vidékfejlesztési rendszerben már láthatók, hiszen például a *mezőgazdasági földterület első erdősítése* intézkedés, ami felfogható egy komplex területfejlesztési előírásnak, csak abban az esetben támogat bármilyen erdősítést, amennyiben erre vonatkozó területi prioritás a Natura 2000 fenntartási tervben meghatározásra került.

A különböző intézkedések együttes alkalmazása mellett a Natura 2000 területekre jelentős forrás biztosítható abban az esetben, ha a gazdálkodó számára a támogatási programokban való részvételnek több lehetősége is adott. Ezt azonban csak úgy lehet hatékonyan lebonyolítani ha – alkalmazva a Nyugat-európában működő példákat – akkreditált szakértők

bevonásával tervezik meg a gazdálkodók a támogatások optimalizálását célzó földhasználati stratégiájukat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Területileg érintett földhasználók, területkezelők számbavétele, elemzése, tájékoztatása, előzetes konzultáció és egyeztetés az alábbi módon valósult meg

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
7 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2008.12. hó	Gazdálkodók
3 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.01.26.	Pirtó Önkormányzat Falugazdász ADU-KÖVIZIG Kalocsai Szakaszmérnökség
Interjúval egybekötött terepbejárás	jegyzőkönyv	2009.01.26.	Természetvédelmi őr Szélkiáltó Term.véd. Egy.
Ötletbörze	emlékeztető	2009.06.16.	Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
Önkormányzati hirdetőtábla		2009.10. hó	Pirtó Önkormányzat
Egyeztetési anyag megküldése levélben	levél, tervanyag	2009.09. hó	Helyi érintettek, hivatalos szervek
Egyeztető fórum	jelenléti ív és emlékeztető	2009.10.08.	15 fő, részletes lista alább

A széles körű kommunikációnál alkalmazott technikák az alábbiak

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
Honlap	www.naturaterv.hu	2008. 12. hónaptól	Minden érdeklődő
Szórólap általános/területi	2000 példány a 20 mintaterületen	2009. 02. hónaptól	Összes/Területi érintettek
Nyomtatott kiadvány	6000 példány a 20 mintaterületen	2009. 11. hó	Gazdálkodók

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeinek köre az interjúk alapján készített érintett elemzés alapján került meghatározásra. A Pirtói Nagy-tó Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek Pirtó önkormányzata, a helyi gazdálkodók és az illetékes falugazdász, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, valamint a Kiskunmajsai Vízgazdálkodási Társulat. Kisebb mértékben érintett az Alsó-Dunavölgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, Tázlár önkormányzata, valamint a két település lakossága. Az alábbiakban az érintettek ismertetésére kerül sor, hogy miként kapcsolódnak a Natura 2000 területhez:

- *Pirtói önkormányzat:* a település saját vagyonkezelésben lévő területei nem érintettek a Natura 2000 terület kijelölésben, és a jövőben sem tervezik a lakott vagy ipari terület

bővítését a Natura 2000 terület felé. Építésügyi szempontból az önkormányzat álláspontja szerint fontos, hogy a Natura 2000 program a területen található állattartó telepek, tanyák felújítását, rekonstrukcióját ne akadályozza, nehezítse meg.

- *Gazdálkodók, falugazdász:* a Natura 2000 kijelölés révén mintegy 15-20 gazda közvetlenül érintett. Többségük állattartással (legeltető szarvasmarhatartással, vagy juhtartással) foglalkozik, ugyanakkor a kijelölt terület faluhoz legközelebb eső, nyugati nyúlványa több kisparcellás szántót is magába foglal, ami az érintettek számát megnöveli. A KNPI-től bérelt területeken gazdálkodók előtt ismert a Natura 2000 kijelölés határa. A gazdálkodás során betartandó szabályokat a Nemzeti Park Igazgatósága határozza meg. A nádgazdálkodással kapcsolatos probléma, hogy a bérelt terület a bérleti díj vonatkozásában gyepeknek számít, így támogatás nádasként nem jár rá, ami hátrányt jelent a gazdálkodónak. Igény mutatkozik az erdőtelepítések engedélyezésének összehangolására a természetvédelemmel. A Natura 2000 támogatásokra nem mutatkozik igény.
- *Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság:* a Natura 2000 területet kettősség jellemzi, az északi területek lápi, a déliek szikes jelleget mutatnak. A víz eltűnése jelenti a terület számára a legnagyobb problémát, melynek megoldása a vízrendezés (víz visszavezetés) lenne. A jelenlegi kezelés – extenzív legeltetés és kaszálás – megfelel a terület igényeinek, ugyanakkor a terület széleinek beszántása problémát okozhat (ösgyepek feltörése, özönnövények terjedése miatt). Az özönnövények irtására nagyobb figyelem fordítandó.
- *Kiskunmajsai Vízgazdálkodási Társulat:* a Nagy-tó levezető csatornáját kezeli. A tó eredetileg 1300ezer köbméter befogadó képességű belvízi tárolóként van nyilvántartva, viszont az utóbbi évek csapadékszegény időjárása és a korábbi emberi beavatkozások miatt víz évek óta nem állt a területen. Így nincs szükség a csatornák kezelésére.
- *ADU-KÖVIZIG:* a tó vizét levezető csatornák gyűjtőjéül szolgáló 7. számú csatornát kezeli. Évek óta nincs ebben a csatornában sem víz, így a Pirtói Nagy-tó Natura 2000 területek kijelölése kapcsán érintettségük minimális.
- *Tázlár önkormányzata:* a közigazgatási területnek csak igen csekély hányadát érinti a Pirtói Nagy-tó Natura 2000 terület.
- *Pirtó és Tázlár lakossága:* két szempontból érintettek: egyrészt, mint a Natura 2000 rendelet hatálya alá eső kisparcellás szántók tulajdonosai, másrészt, mint kijárási természetkedvelők. Mindkét szempontból a Natura 2000 kijelölésről való tájékoztatás, a terület értékeinek bemutatása kulcsfontosságú.

Pirtó önkormányzata és a KNPI-től bérelt területen gazdálkodók, valamint a KNPI között gyakori, jó kapcsolat áll fenn, a területen illetékes természetvédelmi őr munkájának köszönhetően. A vízügyi szervek felé a kapcsolat formálisabb, ritkább, mivel víz hiányában nincs szükség kezelésre. A Natura 2000 program ismert az érintettek körében, ennek kapcsán nem alakult ki konfliktusról, azonban az érintettek szemszögéből a program újabb megkötéseket, szabályokat jelent, amit a gyepterületekre járó kompenzáció sem ellentételez teljesen.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Konzultáció országos hatáskörű szervekkel

Az országos szinten érintett államigazgatási szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. A konzorcium vezetői az FVM-mel

(2008.11.03. Kis Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009.03.11. és 2009.03.23. Wisnovszky Károllyal) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket.

Egyeztetés területi és helyi hatáskörű szervekkel

A fenntartási terv egyeztetési anyagát a következő területi és helyi szervek és szervezetekkel kellett egyeztetni az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. Korm. rend. 4. §.szerint:

- területi államigazgatási szervek,
- nemzeti park igazgatóságok,
- települési önkormányzatok,
- érintett földrészletek tulajdonosai, vagyongazdálkodói, gazdasági érdekképviselői szervek,
- környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek.

Az elkészült tervváltozat egyeztetése céljából az alábbi két fő egyeztetési módszert alkalmaztuk:

1. Az egyeztetési anyag digitális adathordozón (CD) postai úton való megküldése az érintetteknek (ún. „hivatalos egyeztetés”) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot írásban véleményezzék megadott határidőre. Elsődleges érintett kör: területi államigazgatási szervek, nemzeti park igazgatóságok, települési önkormányzatok.
2. Az egyeztetési anyag digitális adathordozón (CD), vagy nyomtatott formában postai úton, vagy e-mailen való megküldése az érintetteknek (kérésüknek megfelelően) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot a megrendezett egyeztető fórumon szóban véleményezzék. Elsődleges érintett kör: terület tulajdonosai, vagyongazdálkodók, civilek.

Hivatalos egyeztetés: 2009.08.18.- 09.15.

Megszólított véleményező	Véleményt küldött
Pirtó Község Önkormányzata	-
Tázlár Község Önkormányzata	-
Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	x
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	x
Alsó-Duna völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	-
Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság	-
Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	-
Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	x
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Bács-Kiskun Megyei Kirendeltség	-
Bács-Kiskun Megyei Földhivatal	-
Szolnoki Bányakapitányság	-
Dél-alföldi Regionális Államigazgatási Hivatal	-

A beérkezett véleményeket táblázatban rögzítettük, feldolgoztuk, és ezt követően a szakértői és megbízási mérlegelés alapján a tervváltozatba beépítettük.

1. Egyeztető fórum: 2009.10.08. Pirtó, Művelődési Ház

Meghívottak	Megjelentek
Pirtó Polgármesteri Hivatal	-
Tázlár Polgármesteri Hivatal	-
Falugazdász	-
ADU-KÖVIZIG Kalocsai Szakasz.	-
Kiskunmajsai Vízgazdálkodási Társulat	-
Szélkiáltó Természetvédelmi Egyesület	1 fő
Gazdálkodók, helyi lakosok (7 fő)	12 fő
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	2 fő
Környezetvédelmi- és Vízügyi Minisztérium	-

A fórumon elsősorban a szántókkal kapcsolatban megfogalmazott kezelési javaslatokhoz érkeztek észrevételek, kritikák. A természetvédelmi szakértő ajánlásai szerint a mozaikos, gyepekkel szabdaltnadrágszíj parcellákon hosszú távon a szántóföldi gazdálkodás felhagyása volna a kívánatos. A gazdálkodóknak ugyanakkor az állatállomány számára szükséges takarmány megtermelése miatt fontos megélhetési forrásnak a szántóföldi gazdálkodás, így nem ésszerű a szántók felhagyása. A jelenlegi művelés tekintetében kifogás merült fel a vegyszerhasználat tiltásával szemben. A Pirtói-Nagy-tó gyepterületeinek nagy része a Kiskunsági NPI kezelésében van, így a gyepekre megfogalmazott előírások kapcsán kevesebb észrevétel hangzott el. A tervben szereplő kaszálási határidő a gazdálkodók által javasolt előbbre hozni, azonban a fészkelő madarak miatt viszonylag kicsi a mozgástér. A 3. kezelési egységnél a kaszálási határidőt június 20-ára módosítani ajánlott. Az őszi tisztító kaszálás határideje kapcsán is javaslatok hangoztak el: a kaszálás kezdő időpontja október 1. legyen, ill. az őshonos legelőgyomokkal terhelt területeken a kaszált területek aránya ne menjen 20% fölé. Az elhangzottakat részletesen tartalmazza az elkészült jegyzőkönyv, amely a 21. számú mellékletben olvasható.

A kommunikációs tevékenység részletes beszámolóját és eszközeit a 21. sz. melléklet tartalmazza.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1. 1. Környezeti adottságok

1. 1. 1. Éghajlati adottságok

A Duna–Tisza köze kistájai között az éghajlati jellemzők tekintetében lényeges különbségek nincsenek, éghajlatukra a „Nagyalföld” meteorológiai főkörzet tulajdonságai jellemzők.

A Kiskunsági homokhát meleg és száraz vidék. Az ország legnapfényesebb területe, a napsütéses órák száma mintegy 2100, ebből a nyári 840, a téli 120 óra. Sok év átlagában az évi középhőmérséklet 10,2 °C, a tenyészidőszakban 17,2 °C. A napi középhőmérséklet évente több mint 190 napon keresztül (ápr. 9. – okt. 19. között) meghaladja a 10 °C-t. A fagyok április első hetében megszűnnek és október 20-a után jelentkeznek újra, mintegy 198-205 nap elteltével. A tél az országban itt a leghidegebb. A leghidegebb téli napok legalacsonyabb hőmérsékleti átlaga -16 °C alatt alakul.

A csapadék évi összege a déli részeken csak 530-550 mm, máshol 550-570 mm. A tenyészidőszakban 330 mm körüli csapadékra lehet számítani, ami a térség déli egyharmadában alig haladja meg a 300 mm-t. A hótakarós napok száma 30 fölött van, az átlagos legnagyobb hóvastagság 20 cm körüli. Az ariditási index a déli részeken 1,30 körül alakul, míg máshol 1,24-1,28 között mozog. Ez egyértelműen száraz jellegre utal. Gyakori az aszály, a térségben az elsivatagosodás jelei mutatkoznak. Júliusban átlagosan 300 órán át süt a nap. A legszárazabb hónap (25-30 mm csapadék) a január, a legcsapadékosabb (55-70 mm csapadék) a június. Az uralkodó szélirány északnyugati, átlagos sebessége 2,5-3,0 m/s.

Évi napfénytartam	2080-2090 óra
Az évi középhőmérséklet:	10,5-10,7 °C
A vegetációs időszak középhőmérséklete:	17,5 °C
Évi csapadékösszeg	570-590 mm
Vegetációs időszak csapadéka	310-330 mm
Évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga	34,2-34,4 °C
Évi abszolút minimumok átlaga	-16,0- -16,5 °C közötti
A napi hőmérséklet április 8 és október 22. között	197 napon át 10 °C fölött van

1. 1. 2. Vízrajzi adottságok

A terület talajtípusai rossz vízgazdálkodású élőhelyek, ez alól kivételt képeznek a felszín alatt nem túl mélyen elhelyezkedő, jó vízzáró réteggel rendelkező talajok, melynek hatására a talajvíz még a felszínen tud maradni (mocsár és láptalajok). A Duna–Tisza közti több száz éves (több ezer éves) antropogén tájhasználat és tájformálás a talajvizek süllyedésében is jelentősen érezteti hatását. A Duna–Tisza közét behálózó csatornarendszer jelentősen hozzájárult a talajvízszint erőteljes és tartós süllyedéséhez. E talajvízszint süllyedés az elmúlt három évtizedben vált igazán kritikussá.

A Natura 2000 területen nem található talajvízkút a legközelebbi talajvízkutak is több kilométerrel távolabb helyezkednek el a területtől. Konkrét adatok hiányában, tehát nehéz megítélni, a pontos talajvízszint változásainak dinamikáját. Összességében viszont kijelenthető, hogy a terület is erősen hatása alatt van a Duna–Tisza közötti erőteljes talajvízszint csökkenésnek.

A projektterület az Alsó-Tisza jobb part vízgyűjtőjén helyezkedik el, ahol még az egykori természetes vízfolyások (erek, pl.: Körös-ér) mesterséges szabályozásával, kanalizálásával, a táj természetes vízrajzi viszonyai átalakításra kerültek. A változó vízhasználat kínálja tájhasznosítási lehetőségek erőteljesen egy irányba, gyakorlatilag egy kedvezőtlen, visszafordíthatatlan folyamatba sodorták a felszíni vízviszonyokat, melynek nem csak a felszíni vizekre, de a mélyebb talajvizekre is hatása van (pl.: illegális talajvíz-szivattyúzások), amely nem teszi lehetővé a talajvíz „felhalmozódását”. A projektterületek vízáramlási viszonyaira jellemző, hogy a felszíni vizek és a felszín alatti vizek mindkét esetben ÉNY-DK-i irányba a mozognak a Tisza irányába. Az ATIKÖVIZIG működési területe e természetes folyamatra alapozva került kijelölésre.

1. 1. 3. Geológia, geomorfológiai adottságok

Az alapkőzet folyóvízi üledéken kialakult, Duna–Tisza-közi meszes homok, mely az egykori Ős-Duna hordalékaként jelent meg a tájon és jelentős szerepet játszott az alföldi medence ezen szakaszának feltöltésében. A Pannon-beltő visszahúzódását, illetve feltöltődését követően – 4-5 millió évvel ezelőtt – a korábbi tavi üledékképződést a folyóvízi feltöltődés váltotta fel. A Duna délkeleti irányban a mai Szeged felé folyt és a folyása mentén, mintegy 1000 m vastagságú üledék rakódott le.

Az Alföld aljzatában főként gneisz-csillámpalából álló kristályos komplexumok találhatóak, melyek variszkuszi metamorfózist szenvedtek. Az idősebb képződmények esetében kaledóniai hatást is kimutattak (pl. takaróroncsok). A Békési Egység területén az alpi hegységképződés során végbement feltolódás alkalmával végbement alpi metamorfózis jelei is kimutathatóak. Ezeket palingenetikus gránitvonulatok tagolják, mely vonulatok egyikének felszíni kibukkanása a Mórággy-rög.

Az egység területéről a karbontól kezdődően egészen a középső-triászig szárazföldi, folyóvízi, tavi fáciesek voltak. A karbon összletekben is megtaláljuk a nyomát az időszak nagy kőszénképződésének (Tésényi Homokkő). A perm-ben is végig szárazföldi üledékképződés, és a perm végén a Kővágószőlősi Homokkővel (a perm-triász határ ezen belül van), mely tartalmazza az uránérc tartalmú „zöldhomokkő réteget”.

Az ország felszínét magmatikus eredetű (gránit, andezit, riolit és bazalt), átalakult (fillit és gneisz), valamint különböző korú tengeri-tavi és folyóvízi, továbbá szél által felhalmozott üledékes kőzetek (300 millió évesnél idősebb karbonkori mészkő és agyagpala; 250 millió évesnél idősebb perm-i vörös homokkő és konglomerátum; 200 millió éves triász mészkő, dolomit és márga, 67 millió évesnél idősebb jura-kréta mészkő és márga; 22–56 millió éves eocén-oligocén mészkő, márga, homokkő és agyag; 0,01–2 millió éves pleisztocén kavics, homok, lösz és vályog; végül a 10 000 évesnél fiatalabb óholocén kavics, homok és iszap; holocén réti agyag és tőzeg; újholocén öntéshomok és öntésszap) képezik. Ezek az üledékek a felszínfejlődésnek a földtörténeti ókor, a paleozoikum (az utóbbi 250–570 millió év) óta egymást váltó tengeri és szárazföldi periódusaiban képződtek és halmozódtak fel.

A Duna–Tisza közti hátság a Duna-völgy fölé mintegy 30 méterrel, a Tisza üledéke fölé pedig közel 40 méterrel kiemelkedő terület. A terület felszínének jelentős részét borító

futóhomokot az egykori Duna-völgyből az uralkodó északnyugati szél hordta a Hátságra. A futóhomok alatt a lösz mindenhol megtalálható. A Hátság futóhomokja a holocén korban északnyugat-délkelet irányú buckasorokba rendeződött. A buckák közötti számos szikes tóban karbonátüledék keletkezett. Az igen meleg nyarú és gyakran hetekig tartó aszályos területeken az erős párolgás miatt az oldott sók erősen besűrűsödtek. A nagy sókoncentrációjú, lúgos kémhatású tóvízből különböző tényezők hatására a holocén elejétől napjainkig mészház válik ki. A tavak környékén lévő mélyebb területeken a kapillárisan felemelkedő sós talajvíz elpárolog, és meszes-szódás-szikes szoloncsák-szolonyec típusú talajokat hoz létre.

A mai felszín a harmadidőszak (1,8–67 millió év) végétől az egész Kárpát-medencére kiterjedő kiemelkedés és az emelkedő keretben besüllyedő alföldi medencék ellentétes irányú és jellegű elmozdulásának eredményeként alakult ki. A kéregmozgások során a földtörténeti ókor és középkor, azaz a mezozoikum (az utóbbi 67–570 millió év) kőzetei, valamint az óharmadidőszaki (22–66 millió éves) kőzetek túlnyomó része a mélybe süllyedt és ma az alaphegység részeit képezi. A fölénk települt újharmad- (1,8–22 millió éves) és negyedidőszaki (1,8 millió évesnél fiatalabb) tengeri-tavi-szárazföldi eredetű üledékek és vulkáni kőzetek pedig a fedő képződményekhez tartoznak. A különböző korú kőzetek és üledékek a mai hegységekben és medencékben az azokat létrehozó szerkezeti mozgásoktól meghatározott irányokba és szintekbe települve helyezkednek el a felszínen és a mélyben. A felszíni domborzatot alakító tektonikus mozgások irányai sok esetben nemcsak a felszín arculatán, hanem a folyóhálózatban is visszatükröződnek. A végbement ellentétes irányú kéregmozgások méreteit mutatja, hogy az utolsó (pannon) tenger üledékeit ma a középhegységek területén 300 m körüli tszf.-i magasságban, míg a süllyedékekben 3000 m mélyen találjuk meg.

1. 1. 4. Talajtani adottságok

Duna–Tisza közti homokvidékre a váztalajokhoz tartozó homoktalajok, valamint, humuszos homoktalajok a jellemzőek. A „futóhomok” váztalaj, leginkább a felhalmozódási szint nélküli, tehát szinte teljesen humuszmentes talajok. A G1-es élőhelyek, ilyen váztalajokon alakulnak ki. A „futóhomok” elnevezés nem pontos, mivel az évszázados túllegetetés következménye volt a kunsági mozgó homokfelszín kialakulása, a túlzott legeltetés felhagyásával a talajok ismét vegetációval borítottá váltak, igaz nagyon gyér, nyílt homoki gyeptípusú növényzettel. Ezeknél a talajoknál szinte teljes egészében hiányzik a színezettség, az A szintje nagyon csekély, durva struktúrájú növényi avart tartalmaz, melynek lebomlása, sok esetben már nem is helyben történik, mivel a szél hatására, ez a száraz avar a felszínről tovább sodródhat. E talajnál a deflációs hatások, érvényesülhetnek, de természetes növényzeti borítás esetén lényegesen kisebb mértékű, mint a tájseb formájában (pl.: homoki fenyvesek tarvágása, kituskózása) megbolygatott, nyílt homokfelszínnek esetében, ahol a tartós, főleg tavaszi szelek idején erős deflációs hatás érvényesül.

A humuszos homoktalajok a mélyebb fekvésű, esetenként a buckaközökben, illetve azok oldalában helyezkednek el, valamint lepel homok borította mélyebb, felszín alatti humuszrétegeket tartalmazó talajtípusok tartoznak ide. E talajokra jellemző, hogy gazdagabb „kínálatot” biztosítanak a természetes vegetáció számára, és így ez a vegetáció akár tartósan fás szárú is lehet, melynek zártabb állományai (zártabb homoki nyarasok) alakulhatnak ki. A humusz megjelenését a kétszikű növényzetben gazdagabb H5b vegetáció is jellemzi.

Réti és láptalajok a víz hatására képződött (azonális, hidromorf) talajok közé a mocsári és ártéri erdők talajai, a láptalajok, továbbá a réti és a szikes talajok tartoznak. Az alföldi folyószakaszok mocsári és ártéri erdeinek talajaiban az állandó vízbőség okozta redukcióhoz jelentős „erdőhatás” is társul: a felszínre jutott holt szerves anyag (avar) zömmel erősen

savanyú végtermékekre (fulvosavakra) bomlik, amelyek beszívargása a talaj erőteljes kilúgzásával, következésképp erős elsavanyodásával jár. Az év legnagyobb részében ugyancsak vízzel telített láptalajok domborzati helyzetük és jellegzetes növénytársulásaik alapján tagolódnak típusokra.

Gyengébb, de állandó – helyenként kétirányú – vízhatás határozta meg a réti talajok képződési feltételeit. A folyóinkat kísérő, széles, ármentes síkok elterjedt talajféleségei kialakulásuk során elsősorban alulról, a közeli talajvíz kapilláris felemelkedése révén részesültek bőséges és egyenletes vízellátásban, amihez gyakran a magasabb háttérterületekről lefolyt víz mennyisége is hozzáadódott. A réti talaj alaptípusban legszebben megjelenő közös talajképződési bélyegekhez (fekete humuszanyagok, vas-mangánkiválások stb.) a helyi körülményektől függően számos egyéb tulajdonság társul (markáns öntésrétegzettség, magas szervesanyag-tartalom, csökkenő vízhatás stb.), amelyek további típusok felismerését tették lehetővé (öntés, lápos, csernozjom stb. réti talaj).

A csaknem mindenütt észlelhető gyengébb-erősebb vízhatás, illetve nagy területeken a felszínközeli talajvíz és a legfelső üledékrétegek sótartalma a szikes talajok terjedelmes és regionálisan jól elkülönülő területeinek kirajzolódását eredményezte az Alföld nagyobb tájegységeiben. A rendkívül gyenge termékenységű szoloncsák és szoloncsák-szolonyec szikesek jellemző előfordulási helyei a talajvizükben főként nátriumsókat (pl. szódát) tartalmazó, alacsony Duna-völgyi síkok (pl. a Pesti- és a Solti-síkság), valamint a Duna–Tisza köze homokvidékének változatos kiterjedésű, lefolyástalan buckaközi laposai. A felső szintjükben viszonylag kedvező, a mélyebb szintekben viszont annál szélsőségesebb fizikai és kémiai tulajdonságokat (magas agyagtartalom, tömődöttség, erősen lúgos kémhatás stb.) hordozó szolonyec szikesek elsősorban a Tisza árterein és a Tiszántúlon foglalnak el nagy területeket.

A területen ezeknek a réti és lápi talajoknak megvannak a nyomai. Viszont, a múlt század 70-es éveitől kezdődő erőteljes szárazodás (antropogén és klimatikus változások összességéként) az ilyen típusú talajt igénylő, és kialakító D2-es (buckaközi kékperjés), valamint D34 (mocsárrétek) élőhelyek erősen leromlottak. Így az a csekély felhalmozódott lápi humusz, a szárazodás következményeként gyors bomlásnak indult, és a szél deflációs hatása révén ki került ezekből a teknőkből, vagy a H5b homoki sztyeppréti növényzete hasznosította, hasznosítja.

1. 1. 5. Tájhasználat-változás

Tájhasználat 200-100 éve

A tájhasználat több mint kétszáz év alatt bekövetkezett változásait a különböző korokban készített katonai térképek, (I. Katonai Felmérés, 1783 körül; III. Katonai Felmérés; 1883), leírások és megfigyelések alapján foglalhatjuk össze.

A tervezési területen a török hódoltságot követő két évszázadba kizárólag külterjes állattartást és rendszeres halászati tevékenységet folytattak, majd fokozatosan tért nyert a szántóföldi növénytermesztés, melynek elterjedéséhez jelentősen hozzájárult a gabonakonjunktúra, melyet a napóleoni háborúk indítottak el.

Az első katonai felmérés térképszelvényei a homokbuckásokkal körülvett területen összefüggő víztükrű tavat, ahhoz kapcsolódó kiterjedt nádas, hatalmas legelőket és állattartó szállásokat ábrázolnak. A II. József-kori összeírásokban a következőként szerepel: „Pirtói szállások egy marhajárással és tanyákkal“. Pirtó-pusztai állattartását a környező pusztákhoz hasonlóan évszázadokon át a szarvasmarhatartás jellemezte egészen a XVIII. század közepéig, mikortól előtérbe került a juhtenyésztés.

A II. és a III. katonai felmérés idején a vizsgált terület délkeleti és nyugati felén már megtaláljuk a szántóföldeket, de továbbra is a tó és a nagy kiterjedésű nádas-zsombékos kaszáló uralja a területet. A tó körül ekkorra már megjelentek az állandó lakhelyül szolgáló tanyák.

Tájhasználat 50 éve

A második világháborút követő szövetkezeti rendszer hozadékaként a kevésbé értékes homoktalajokat is megpróbálták az intenzív mezőgazdasági rendszer részévé tenni, ennek éles példája, hogy a felszíni vizek csökkenése, a talajvíz süllyedését követő időszakban erős mezőgazdasági hatás érte a Pirtói Nagy-tó közvetlen közelét és ezért is magas a mezőgazdasági szántó művelési ágú, T Á-NÉR kategóriájú területek aránya.

A 1950-es évektől a tanyák nagy részét felhagyták, és lakosaik a fiatal faluba, Pirtóra költöztek be. A tó és a hozzá tartozó kaszálók, legelők a helyi TSZ tulajdonába kerültek. A tó nádját a Pirtói Nádgazdaság aratta. A rendszerváltás után a terület a TSZ-tagok között került felosztásra. A szántóföldek közül a vizsgált terület nyugati felén lévő, homokos talajúak művelését mára felhagyták. A déli parcellák egy részén szintén parlagokat találunk, míg a jobb talajúak jelenleg is művelés alatt vannak (gabona- és lucernaföldek).

Tájhasználat 20-10 éve

A privatizációt követően a tervezési területet körülölelő mezőgazdasági területeken is a magántulajdoni forma jelenik meg. A mezőgazdasági szempontból értéktelenebb természetközeli élőhelyekből a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, mint állami vagyonkezelő jelentős területet és tulajdoni hányadot szerez meg a Magyar Állam részére (lásd 1 sz. táblázat).

1. 2. Természeti adottságok

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása közösségi jelentőségű élőhelyek szerint

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Terület	Terület aránya
Kód	Név	(ha)	(%)
1530	* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	66,1668	25,85
6410	Kékperjés láprétek meszes, tűzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	1,0105	0,39
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárétjei	42,4929	16,60

* kiemelt jelentőségű

Megjegyzés: a 6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárétjeire megadott területi hányad mozaikosan 6410 Kékperjés láprétek meszes, tűzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) jelölő élőhelyeket is tartalmaz.

A jelölő élőhelyek tekintetében változás van a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest:

1. A 3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel élőhelyet törölni szükséges az adatlapról, mert nem fordul elő a területen a 2009. évi terepi felmérések alapján.
2. A 91E0 *Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) élőhelyet törölni szükséges az adatlapról, mert nem fordul elő a területen a 2009. évi terepi felmérések alapján.

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása Á-NÉR élőhelyek szerint

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Terület	Terület aránya
Kód	Név	(ha)	(%)
D2	Kékperjés rétek	1,0105	0,39
D34	Mocsárrétek	42,4929	16,60
F1b	Cickóros puszta	55,1799	21,56
F2	Szikes rétek	10,9869	4,29
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	48,4137	18,91
H5b	Homoki sztyepprétek	10,6322	4,15
OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	5,8796	2,30
OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	3,1737	1,24
P2a	Üde cserjések	4,1124	1,61
RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények	2,9378	1,15
T1	Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák	66,4247	25,95
U9	Allóvizek	4,7195	1,84
Összesen		256	100

Megjegyzés: a D34 megadott területi hányad D2 élőhelyeket is tartalmaz.

Az élőhelyek rendszerezésének megfeleltetése

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Közösségi és nem közösségi jelentőségű élőhely (Á-NÉR)	
Kód	Név	Kód	Név
1530	* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	F1b	Cickóros puszta
1530	* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	F2	Szikes rétek
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	D2	Kékperjés rétek
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárétjei	D34	Mocsárrétek
		B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
		H5b	Homoki sztyepprétek
		OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
		OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
		P2a	Üde cserjések
		RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények
		T1	Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák
		U9	Allóvizek

1.2.1 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

I)

Élőhely neve/kódja:	* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
Élőhely kódja:	1530
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. számú melléklet
Élőhely területi aránya:	25,85 % (a teljes területhez viszonyítva)
Élőhely kiterjedése a területen:	66,1668 ha
Élőhely jellemzése:	Cickóros puszta és homoki sztyepprétek <i>Á-NÉR2007 kód: F1b és H5b</i> A korábbi nedves réttársulások kiszáradásával jöttek létre. Állományaik fajszegények, sziki fajokat csak kis számban tartalmaznak, átmeneti jellegűek, gyakran a fajszegény, másodlagos homoki sztyepprétektől nehezen elválaszthatóak. Szikes rétek <i>Á-NÉR2007 kód: F2</i> A terület szikes rétei kis kiterjedésűek, másodlagosak, nedves réttársulások kiszáradásával keletkeztek, enyhén szikes jelleget mutatnak, karakterfajokban szegényesek, nehezen besorolhatóak. Nedvesebb (magas fűvű) és száraz, csenkeszes típusai is fellelhetők a területen.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	F1b és H5b:D02 – Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot; D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot
Élőhely veszélyeztetettsége:	F1b: erősen veszélyeztetett; F2: D03: közepesen veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Kiszáradás, túllegeltettség, túlzott kaszálás, tápanyag bemosódás, égetés, invázív növényfajok terjedése.

II)

Élőhely neve/kódja:	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)
Élőhely kódja:	6410
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,39 %
Élőhely kiterjedése a területen:	1,0105 ha
Élőhely jellemzése:	Kékperjés rétek <i>Á-NÉR2007 kód: D2</i> A terület kiszáradását megelőzően a kékperjés rétek a mai szórványos előforduláshoz képest lényegesen nagyobb kiterjedésben voltak jelen. A korábbi kékperjés társulásra utaló fajokat a legtöbb, mára kiszáradt és átalakult gyepfoltban találunk (<i>Molinia caerulea</i>-csomók, <i>Sanguiorba officinalis</i>, <i>Serratula tinctoria</i>, <i>Genista tinctoria</i>), azonban összefüggő, nagyobb társulás foltok már csak kis számban fordulnak elő, és ezek is kiszáradtak, felszakadozottak, fajszegények. A kékperjés a területen másodlagosan is megjelenik egykori kubikgödrökben, vályoggödrök alján.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D02 – Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Erősen veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Kiszáradás, alullegettetés, tápanyag bemosódás, invázív növényfajok terjedése.

III)

Élőhely neve/kódja:	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei
Élőhely kódja:	6440
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	16,6 %
Élőhely kiterjedése a területen:	42,4929 ha
Élőhely jellemzése:	Mocsárrétek <i>Á-NÉR2007 kód: D34</i> A terület mocsárrétjei nehezen besorolható, karakterfajokban szegényes, átmeneti jellegű állományok. Őrzik még a korábbi kékperjések fajait, de legnagyobb részük mára teljesen kiszáradt, „kaszálórét típusú“, és már átmenetet mutat a szikes rétek felé. Fajkészlete arra utal, hogy jelentős részük tőzeges talajú kékperjés rétek átalakulásával keletkezett. Legtöbbször inváziós fajjal (<i>Solidago gigantea</i>) fertőzöttek.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D02 – Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot.
Élőhely veszélyeztetettsége:	erősen veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Kiszáradás, alullegetettség, tápanyag bemosódás, invázív növényfajok terjedése.

A tervezési területen előforduló egyéb fontos nem közösségi jelentőségű élőhelyek

1)

Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

Á-NÉR2007 kód: **T1**

Az egykor összefüggő, nyílt vízfelülettel rendelkező Pirtói Nagy-tóhoz kiterjedt nádas tartozott, amit évente rendszeresen vágtak, a nádat begyűjtötték (Pirtói Nádgazdaság). A nádas alatt ekkor még tőzegképződés folyt. Az utóbbi évtizedekben a talajvízszint csökkenésével a nádas teljesen kiszáradt, mára fajszegény, gyomosodik, inváziós fajokkal – főként a magas aranyvesszővel (*Solidago gigantea*) - fertőzött. Helyenként kaszálják, illetve égetik. Szélében helyenként tömeges a jelölő kiskécskés aszat (*Cirsium brachycephalum*).

Élőhely területi aránya: **18,91 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **48,4137 ha**

2)

Homoki sztyepprétek

Á-NÉR2007 kód: **H5b**

A kaszálók térszínéből kiemelkedő magasabb hátak kis kiterjedésű, a terület kiszáradása során létrejött, fajszegény, másodlagos homoki gyepek, alacsony-közepes természetességgel, melyek legtöbbször a cickórosok felé mutatnak átmenetet. Állományaik kicsik és fajszegények, természetvédelmi jelentőségük nem számottevő. A szomszédos parlagterületekről selyemkóróval fertőződtek, ennek további terjedésével számolni kell.

Élőhely területi aránya: **4,15 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **10,6322 ha**

3)

Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok

Á-NÉR2007 kód: **OB**

Felhagyott szántókon, vályogvető gödrökben (kubikgödrökben) kialakult másodlagos, erősen gyomos, zavart, kicsiny regenerációs képességű magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) dominálta növényzet.

Élőhely területi aránya: **2,30 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **5,8796 ha**

4)

Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok

Á-NÉR2007 kód: **OC**

Homoki szántók felhagyásával létrejött állományok, melyek regenerációját az özöngyomok (selyemkóró) jelenléte lassítja. Táji környezetükből kifolyólag (parlagok, erdészeti ültetvények) regenerációs potenciáljuk kicsi (esetleg közepes). Özöngyomokkal fertőzött (*Asclepias syriaca*, *Ambrosia elatior*) homoki szántóparlagok.

Élőhely területi aránya: **1,24 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **3,1737 ha**

5)

Üde cserjések

Á-NÉR2007 kód: **P2a**

Egykor állandó vízborítás alatt álló, tőzeges talajú rekettyés mára teljesen kiszáradt élőhely. A tőzeges talajú, évek óta teljesen száraz, a nádist szegélyező rekettyésfolt csupasz talajfelszínű,

gyér aljnövényzettel, pár tő védett tőzegpáfránnyal (*Thelypteris palustris*). Szélében kicsi akácos-szürkenyaras található, összefüggő magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) sávval.

Élőhely területi aránya: **1,61 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **4,1124 ha**

6)

Tájidegen fajokkal elegyes jellegű erdők és ültetvények

Á-NÉR2007 kód: **RD**

A vizsgált terület mindkét tájidegen fajokkal elegyes (akác dominálta) erdőfoltja régebben felhagyott tanyahelyen alakult ki. Aljnövényzetük ennek megfelelően zavart, gyomos.

Élőhely területi aránya: **1,15 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **2,9378 ha**

7)

Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák

Á-NÉR2007 kód: **T1**

Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák, amelyek elsősorban a tervezési terület keleti felének védőzónájában helyezkednek el. Természeti állapotuk jelenleg degradált mezőgazdasági terület. A vizes élőhelyek hosszú távú megőrzése érdekében funkcionális védőzóna kialakítása szükséges, ezért hosszabb távon, ezeken a területeken az intenzív szántóföldi növénytermesztés felhagyása szükséges.

Élőhely területi aránya: **25,95 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **66,4247 ha**

8)

Állóvizek

Á-NÉR2007 kód: **U9**

A tervezési terület északkeleti felén található engedély nélkül kb. 10 éve mesterségesen kialakított tómeder. A kotrással létrehozott medencét a kotrási anyagból kialakított töltés veszi körül. Vízpótlása nincs, az időszakos vízállás mellett másodlagos nádas élőhelyek kialakulása kezdődött meg.

Élőhely területi aránya: **1,84 %**

Élőhely kiterjedése a területen: **4,7195 ha**

1. 2. 2 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Faj neve Magyar/Tudományos (latin) név	Élőhelyvédelmi (HD)/Madárvédelmi (BD) Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem FV: fokozottan védett V: védett
Jelölő faj		
Kisfészkű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i> Juratzka)	HD II.	V

Faj neve:	Kisfészkű aszat <i>Cirsium brachycephalum</i> (Juratzka)
Irányelv melléklete:	II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	13. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	~ 400000 tő
Állománynagyság (tervkészítéskor):	~ 400000 tő
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A faj elsősorban a nedvesebb élőhelyekhez kötött, sótűrő, így a szikeseken is megtalálható. Pannon – endemikus, Kárpát-medencei bennszülött faj. A Duna–Tisza közí populációja jelentős, a nedves rétek karakterfaja, állománya stabil.
Faj veszélyeztetettsége:	Kismértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	A faj lokális állományát potenciálisan veszélyezteti a környező intenzív mezőgazdasági tevékenység, a mocsárrétek tartós száradása aktuálisan veszélyezteti az állománynagyságát. Jó vizes években a bő magkészletéből könnyen újul.
Fajvédelmi lehetőségek:	A jelenlegi állomány védelme az élőhelyének tervszerű megőrzésével biztosítható.

1. 2. 3 A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő. A jellemzésben fajokként megtalálhatóak a részletes információk az adott fajról. A * a faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

A jelölő állatfajok tekintetében nincs változás a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest.

Faj neve	Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	HD: Élőhely-védelmi BD: Madárvédelmi	FV: fokozottan védett V: védett
<i>Jelölő faj</i>		
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i> Linnaeus)	HD II.	V
Tarajos götte <i>Triturus cristatus</i> (Laurenti, 1768)	HD II.	V
Mocsári teknős <i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)	HD II.	V
<i>Nem jelölő faj</i>		
Nagy Tűzlepke <i>Lycaena dispar</i>		

D)

Faj neve:	Vöröshasú unka <i>Bombina bombina</i> (Linnaeus, 1761)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	védett (2 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelölés):	C
Állománynagyság (tervkészítés):	C
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az alföldi vizes élőhelyek karakterfaja, a vizesebb években akár tömegesen előforduló faj. A tervezési területen a vizenyős réteken, szikes mocsarakban, csatornában és kubikgödrökben jellemző, olykor ásott kutakban is előforduló kétéltű. A tervezési terület víztesteiben még nem folyt kétéltű faunisztikai felmérés, de a megfigyelések szerint gyakori, a vizesebb években akár tömegesen előforduló faj.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepesen veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyének vízellátottságát befolyásoló hatások (lecsapolás, kiszáritás). <i>Lokális, aktuális:</i> Legfontosabb veszélyeztető tényezők a tartós kiszáradás, vagy az esetleges vízszennyezésből következő jelentősebb vízminőség romlás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyének tervszerű megőrzésével biztosítható, továbbá a vízminőség javulásával populációja növekedhet is.

II)

Faj neve:	Tarajos götte <i>Triturus cristatus</i> (Laurenti, 1768)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	védett (10 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	C
Állománynagyság (tervkészítéskor):	C
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A tervezési területen a vizenyős réteken, vízállásokban, mocsarakban jellemző, olykor ásott kutakban is előforduló kétéltű. A tervezési terület vízteteiben még nem folyt kétéltű faunisztikai felmérés, de előfordulása ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepesen veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyének vízellátottságát befolyásoló hatások (lecsapolás, kiszáritás). <i>Lokális, aktuális:</i> Legfontosabb veszélyeztető tényezők a tartós kiszáradás, vagy az esetleges vízszennyezésből következő jelentősebb vízminőség romlás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyének tervszerű megőrzésével biztosítható, továbbá a vízminőség javulásával populációja növekedhet is.

III)

Faj neve:	Mocsári teknős <i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)
Irányelv melléklete:	HD II. melléklet
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	védett (50 000 Ft eszmei érték)
A faj előfordulása a területen:	14. sz. melléklet
Állománynagyság (jelöléskor):	C
Állománynagyság (tervkészítéskor):	C
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A faj előfordulási viszonyaink jellemzés: Az állandóvízű, vagy esetenként, de nem tartósan kiszáradó alföldi élőhelyeken mindenütt előfordul. A tervezési területen nem volt tényleges állományfelmérés, de előfordulása jellemző.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepesen veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<i>Potenciális:</i> Élőhelyének vízellátottságát befolyásoló hatások (lecsapolás, kiszáritás). <i>Lokális, aktuális:</i> Legfontosabb veszélyeztető tényezők a tartós kiszáradás, vagy az esetleges vízszennyezésből következő jelentősebb vízminőség romlás.
Fajvédelmi lehetőségek:	Élőhelyének tervszerű megőrzésével biztosítható, továbbá a vízminőség javulásával populációja növekedhet is.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE 50 adatbázis alapján jellemeztük. Egyes felszínborítási kategóriákat összevontunk, így alakult ki az alábbi statisztika. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

Területi kiterjedés	Pirtói-Nagy-tó		Natura 2000 területek		Ország	
Kategória	ha	%	ha	%	ha	%
Belterületek, városi zöldterületek	0,00	0,00	7139	0,36	395223	4,22
Egyéb mesterséges felszín	0,00	0,00	11234	0,57	164226	1,75
Kistáblás szántóföld	42,52	16,59	112974	5,74	1433449	15,31
Nagytablás szántóföld	0,26	0,10	337073	17,13	3450242	36,86
Egyéb szántóterület	0,00	0,00	3468	0,18	48812	0,52
Természetes gyepek	63,85	24,92	328609	16,70	560491	5,99
Intenzíven használt gyepek	50,48	19,70	101291	5,15	401665	4,29
Gyümölcs	0,00	0,00	2755	0,14	69312	0,74
Szőlő	0,00	0,00	9019	0,46	140529	1,50
Fűzfa ültetvény	0,00	0,00	759	0,04	2692	0,03
Komló ültetvény	0,00	0,00	0	0,00	69	0,00
Tanyás térségek, illetve komplex művelési szerkezet	0,00	0,00	10071	0,51	247030	2,64
Egyéb mezőgazdasági terület	7,91	3,09	13377	0,68	84341	0,90
Természetes erdők	0,00	0,00	638381	32,44	1265314	13,52
Erdő ültetvények	4,37	1,71	175520	8,92	766975	8,19
Egyéb erdők	0,00	0,00	640	0,03	946	0,01
Vizenyős terület	82,30	32,11	74548	3,79	126453	1,35
Felszíni víz	4,58	1,79	140455	7,14	202992	2,17
Egyéb természetes terület	0,00	0,00	650	0,03	769	0,01
Összesen	256,27	100,00	1967963	100,00	9361529	100,00

A Pirtói-Nagy-tó Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület közel fele gyepterület, ennek is nagy része természetes gyepek (63,85 ha, a terület 25 %-a). Az intenzíven használt gyepek kiterjedése 50,5 hektár, a terület közel 20 %-a.

A közel 2 hektáros tó nyugati, dél-nyugati környezetében a terület 32 %-át kitevő 82 hektáros vizenyős terület található.

A területen szántóföldi művelés 42,5 hektáron található, ami a Natura terület 16,6 %-a.

1.3.1.1 A terület jellemzése az Ökotípusos földhasználati modellben

Ökotípusok alatt az azonos ökológiai/alkalmassági/érzékenységi adottságokkal jellemezhető területeket értjük. Az ökotípusos földhasználati modellben részben külön vizsgáltuk a területek mezőgazdasági alkalmasságát, erdőalkalmasságát és környezeti érzékenységét. Ezek

után mindhárom tulajdonság három fokozatának egy területi egységre vetített dominanciáját és azok kombinációját fejeztük ki egy-egy ökotípussal. Azaz a fent említett tényezőkkel – agráralkalmasság, erdőtelepítési alkalmasság, környezeti érzékenység – egyenként jellemeztünk egy háromfokozatú skálán minden területi egységet. Ezek után megvizsgáltuk, hogy a három értékelt tulajdonság kombinációja miként jellemez egy területet. Mivel ezzel a módszerrel igen sok ökotípus jön létre, ezért ezekből csoportokat alkottunk a tényezők tulajdonság dominanciája alapján. Ennek értelmében az alábbi 10 származtatott ökotípust hoztuk létre:

1. jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek,
2. gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek,
3. környezetileg érzékeny agrárterületek,
4. erdőtelepítésre javasolt területek,
5. védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
6. erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek,
7. jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
8. gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
9. környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
10. gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek.

Ezen kívül megjelennek még a jelenlegi erdőterületek és a vizsgálatból egyéb okból kizárt területek.

A későbbiekben ez a metodika szolgált az OTrT felülvizsgálatában meghatározott övezetek lehatárolására. Mely szerint a

- „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” kategóriát az 1. és 7. ökotípus területeiből leválogatott szántóterületek (nagytablás szántóföldek, kistablás szántóföldek, melegházak, állandóan öntözött szántó területek, rizsföldek) adják.
- Az erdőgazdálkodási térség „Erdőtelepítésre szánt tervezett erdeit” a 4. és 6. ökotípusok jelölik ki, az
- „Erdőtelepítésre, fásításra alkalmas terület” övezetét pedig a 4., 5. és 6. ökotípusok adják.

Az ökotípusos földhasználatnál bemutatott statisztikai adatok a terület összterületére vonatkozóan kis mértékben eltérhetnek egymástól, mivel a vizsgálat és a statisztikai adatok előállítására térinformatikai módszerekkel történt 1 ha-os pixelmérettel.

Szántóföldi művelési alkalmasság

A szántóföldi művelési alkalmassági vizsgálat alapját a felhasznált talajtani (az Agrotopográfiai térkép fizikai féleség, vízgazdálkodási tulajdonságok, kémhatás és mészállapot tulajdonságok) és klimatikus környezeti változók alkalmasság szerinti súlyozása adja, mely széles szakértői kör bevonásával és az ún. Guilford-eljárással történt. Ezt követően a KIPA-eljárás alkalmazásával a vizsgált öt növény (búza, kukorica, napraforgó, lucerna, cukorrépa) termesztési alkalmassága alapján az azonos környezeti változókkal jellemezhető, homogén területek rangsorolása valósult meg.

A vizsgálatból az alábbi felszínborítási kategóriákat zártuk ki:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek.

A vizsgálat eredményeként az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- vizsgálatból kizárt terület,
- legkevésbé alkalmas terület,
- alkalmas terület,
- leginkább alkalmas terület.

A terület szántóföldi művelési alkalmassága a terület-re az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Pirtói-Nagy-tó		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	89	34,90	989027	50,35	2889136	31,06
Legkevésbé alkalmas terület	0	0,00	342354	17,43	1215097	13,06
Alkalmas terület	166	65,10	556887	28,35	3962396	42,60
Leginkább alkalmas terület	0	0,00	75924	3,87	1235049	13,28
Összesen	255	100,00	1964192	100,00	9301678	100,00

A Pirtói-Nagy-tó Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület közel 30 % felszíni víz és vízenyős terület. Ezek a területek kizárásra kerültek a szántóföldi alkalmasság megállapításánál. Az összes vizsgálható terület mezőgazdasági művelési alkalmassága közepesnek mondható a területen. A Natura 2000 terület környezetéről ugyanez mondható el, így az intenzív művelés veszélyeinek hatása elvileg nem veszélyezteti a területet a Homokhátság déli részén.

Erdőtelepítési alkalmasság

Az erdőtelepítési alkalmasságot két fő szempont határozza meg:

- a vizsgált terület potenciális erdőgazdálkodási teljesítőképessége - gazdasági alkalmassága és
- az erdő iránti környezeti igény - a leendő erdőnek a terület környezeti érzékenységre gyakorolt várható kedvező hatása, erdő környezeti teljesítőképessége. Értéke annál nagyobb, minél nagyobb lesz az új erdő várható környezetjavító (talajvédelmi és víztisztító, vízgazdálkodást szabályozó, stb.) szerepe, minél nagyobb mértékben jelentkezik az erdő környezeti érzékenységet befolyásoló hatása iránti társadalmi és földtulajdonosi igény.

Az erdőalkalmasság mértéke a következő képlet segítségével határozható meg:

ERDŐALKALMASSÁG = A TERÜLET ERDŐGAZDÁLKODÁSRA VALÓ ALKALMASSÁGA (E_Galk) + ERDŐ IRÁNTI KÖRNYEZETI IGÉNY (E_KVszuks)

Az erdőalkalmasságot tehát a gazdasági alkalmasság és az erdő iránti környezeti igény együttes értéke adja. Ez azt jelenti, hogy az erdőtelepítésre való alkalmasság gazdasági érdekből vagy környezetérzékenységi okból egyaránt magas lehet, sőt a két érdek összeadódva megelőzheti az esetleg prioritást élvező szántóföldi földhasználati igényt.

A védett területek esetében az erdőtelepítés csak akkor javasolható, ha nem sért természetvédelmi érdeket. A telepítés során honos fajok alkalmazásával természetközeli erdőket kell létrehozni.

A vizsgálatból kizárásra került területek az alábbiak:

- mesterséges felszín kategóriái,
- ültetvények,
- tanyák,
- természetes gyepek,
- erdők,
- vizenyős területek,
- vizek,
- jogi oltalom alatt álló területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület),
- ex-lege területek,
- Ramsari területek.

A terület erdőgazdálkodásra való alkalmasságát az alábbi tényezők befolyásolják:

$$EG_{alk} = GEN_{alk} + T.VÍZG + T.KÉM + KLIMA_{alk}$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

GEN _{alk}	A talaj genetikai típusai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.VÍZG	A talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.KÉM	A talaj kémhatása és mésztartalma (Agrotopográfiai adatbázis),
KLIMA _{alk}	Erdészeti klímazónák az alkalmasság szerint pontozva.

Az erdőtelepítési alkalmasságot nemcsak az erdőgazdálkodásra való alkalmasság határozza meg, hanem az erdő iránti környezeti igény, környezetvédelmi szükségesség. Az erdő iránti környezeti igényt az alábbi tényezők befolyásolják:

$$E_{KVszüks} = T.FIZ + LEJT + VÍZV + KLIMA_{kv}$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

T.FIZ	A talaj fizikai félesége (Agrotopográfiai adatbázis),
LEJT	Lejtőkategória,
VÍZV	Felszín alatti vízvédelmi területek,
KLIMA _{kv}	Erdészeti klímazónák a környezeti igény szerint pontozva.

A vizsgálat eredményeként az alábbi erdőtelepítési alkalmassági kategóriákat alakítottuk ki:

- vizsgálatból kizárt terület,
- feltételesen alkalmas terület,
- alkalmas terület,
- kiválóan alkalmas terület.

A terület erdőtelepítési alkalmassága a terület-re az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Pirtói-Nagy-tó		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%

Vizsgálatból kizárt terület	165	64,20	1525394	77,73	4103130	44,16
Feltételelesen alkalmas terület	0	0,00	91380	4,66	576091	6,20
Alkalmas terület	0	0,00	298767	15,22	3855787	41,50
Kiválóan alkalmas terület	92	35,80	46870	2,39	755607	8,13
Összesen	257	100,00	1962411	100,00	9290615	100,00

A Pirtói-Nagy-tó Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület közel 60 % természetes gyeppel, felszíni víz és vízenyos terület, így ezek kizárásra kerültek az erdőtelepítési alkalmasság vizsgálatánál. A többi terület kiválóan alkalmas erdőtelepítésre, itt a gazdasági célú erdőhasznosítás is elképzelhető lenne a termőhelyi adottságok alapján.

Környezeti érzékenység

A környezeti érzékenységet három tényező összegzéséből állítottuk elő, ezek:

- élővilág-érzékenység,
- talajérzékenység,
- vízbázisok érzékenysége.

A tényezők kapcsán azt vizsgáltuk, hogy adott tulajdonság jelen van-e az egyes területi egységeken, avagy nincs.

A környezeti érzékenység szintézis térkép azt mutatja, hogy a három tényezőtől hány fed át adott helyen. A vizsgálatból kizártuk a mesterséges felszíneket.

Az élővilág érzékenységet a jogi oltalom alatt álló területek, az ökológiai hálózat területei, a Natura 2000 területek és az ex-lege területek alkotják.

A talaj érzékenységét az erózió mértékével fejeztük ki. Az eróziós térkép készítésekor azt a módszert alkalmaztuk, amely tulajdonképpen nem az erózió állapotának felmérésére, hanem a talajvesztés lehetséges mértékének becslésére épül. Ezek alapján 2 t/ha/év mennyiség felett érzékenynek tekintettük a területet.

A környezeti érzékenység harmadik összetevőjeként a területtel kapcsolatos vízvédelmi szempontokat vizsgáltuk, ami során a nitrát-érzékeny és a felszín alatti vízvédelmi területeket vettük számba.

A fentiek értelmében az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- nem érzékeny terület,
- legkevésbé érzékeny terület,
- érzékeny terület,
- legérzékenyebb terület.

A terület környezeti érzékenysége a terület-re az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Pirtói-Nagy-tó		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Nem érzékeny terület	0	0,00	23770	1,21	3255279	35,02
Legkevésbé érzékeny terület	254	100,00	905517	46,12	4177749	44,95
Érzékeny terület	0	0,00	1025916	52,25	1844314	19,84
Legérzékenyebb terület	0	0,00	8285	0,42	17014	0,18
Összesen	254	100,00	1963488	100,00	9294356	100,00

A terület környezeti érzékenysége nem jelentős, élővilág-védelmi szempontból azonban érzékeny, mivel a terület része az ökológiai hálózatnak és egyben ex-lege terület is.

Ökotípusos földhasználati meghatározottság

Miután értékeltük az egyes tényezőket (pontértéket adtunk 0-3 között – 0: vizsgálatból kizárt, 1: leggyengébb -> 3: legmeghatározóbb) megvizsgáltuk, hogy az egyes területi egységeken hogyan alakul a három tulajdonság kombinációja és azok dominanciája. Az egyes ökotípusokat az alábbi algoritmussal alakítottuk ki:

1. „jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek”
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
2. „gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek”:
a szántóföldi alkalmassági dominancia erősebb az erdőtelepítési dominanciánál, a terület gyenge vagy közepes termőképességű. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
3. „környezetileg érzékeny agrárterületek”:
jó, illetve kiváló termőképességű területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt, az erdészeti alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
4. „erdőtelepítésre javasolt területek”:
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
5. „védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:
Az erdőtelepítési dominancia erősebb a szántóföldi alkalmassági dominanciánál, a terület erdőtelepítésre figyelembe vehető. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
6. „erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek”:
Erdőtelepítésre indokolt területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt, a szántóföldi alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
7. „jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:
A területnek az erdőtelepítési és a szántóföldi növénytermesztési alkalmassági dominanciája egyaránt jellemző, mindkét meghatározottsághoz kiváló adottságok tartoznak. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 2.
8. „gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:
Mind az erdőtelepítési alkalmasság, mind a szántóföldi alkalmasság közepes. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 1.

9. „környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind erdőtelepítésre indokolt terület, mind a szántóföldi növénytermesztésre alkalmas terület, magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mindhárom érték 3-as volt.

10. „gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek”:

A környezeti érzékenység dominál, vagy közepes és gyenge termelési adottságok esetén ugyanakkora súllyal határozza meg a területet. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a környezeti érzékenység 3-as vagy 2-es és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2. Avagy a környezeti érzékenység 1-es vagy 0-ás és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

A terület ökotípusos földhasználati meghatározottsága a terület-re az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Pirtói-Nagy-tó		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	0	0,00	12779	0,65	606270	6,53
Jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek	0	0,00	66053	3,37	1137101	12,24
Gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek	69	27,17	151762	7,74	685599	7,38
Környezetileg érzékeny agrárterületek	0	0,00	220	0,01	750	0,01
Erdőtelepítésre javasolt területek	94	37,01	38492	1,96	640499	6,89
Védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	33728	1,72	494606	5,32
Erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek	0	0,00	350	0,02	1013	0,01
Jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	5521	0,28	71255	0,77
Gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	124085	6,32	2077736	22,37
Környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	0	0,00	3	0,00
Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek	91	35,83	795332	40,54	1722495	18,54
Jelenlegi erdőterületek	0	0,00	733642	37,39	1852347	19,94
Összesen	254	100,00	1961964	100,00	9289674	100,00

Azok a területek, amelyen nem erdőtelepítési szempontból nem versengenek a szántóföldi művelésre alkalmas területekkel és környezetileg sem érzékenyek, azok a „Gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek” ökotípusba kerültek. Azok a területek, amelyek

kiválóan alkalmasak erdőtelepítésre, azok a „Erdőtelepítésre javasolt területek” ökotípusba kerültek. Ahol egyik dominancia sem érvényesül és a környezeti érzékenység is alacsony, azok a területek kerültek a „Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek” ökotípusba. Az ökotípusok közötti területi megoszlás nagyjából egyharmad-egyharmad-egyharmad.

1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok

A Natura 2000 területre vonatkozóan a tervkészítés idején nem állt rendelkezésre országos szintű helyrajzi szám-kataszteri tulajdonviszony kimutatás

1. 3. 3. Területhasználat és kezelés

1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság

A területet alacsony termőhelyi adottságú, elaprózott gyepek és szántók jellemzik. Többségében takarmánytermő (főleg a rozs, árpa) területek. 15-20 gazdát érint Natura 2000 kijelölés. Nagyobb gazdák a nemzeti parktól bérelnék területet. Betartják a kaszálási rendet.

A terület állattartása: 25 db húshasznú szarvasmarhát, 5 db magyar tarkát legeltetnek átlagosan 1 számosállatot hektáronként, valamint tejelő marhát 9-10 ha-on. Továbbá tartanak juhokat ezres állománnyal. A legeltetés kívánatos, mert sok az invazív faj, de probléma, hogy sokkal kevesebb a számosállat, mint 20 éve. Kb.15 ha-on nádgazdálkodás folyik. Többen AKG-programban vesznek részt, valamint terület alapú támogatást is igényelnek. A terület 50%-a a KNPI vagyongazdálkodásába esik.

Jelenleg igényelhető támogatások

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére a Tanács 1999. május 17-i 1257/1999/EK rendeletének 13-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők (jövedelmezőségi tényezők, alacsony népsűrűség és mezőgazdasági foglalkoztatottság aránya, alacsony hozamú, nehezen művelhető földterületek, valamint kedvezőtlen vízgazdálkodási és talajszerkezeti tényezők, szélsőséges talajsavanyúság és szikesség) hatásainak részbeni kompenzációja.

A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

A támogatás mértéke:

a) a 19. cikk alapján lehatárolt területeken 85,9 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 23500Ft/ha/év,

b) a 20. cikk alapján lehatárolt területeken 10,94 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 3000 Ft/ha/év.

A 19. cikk szerint lehatárolt területek összterülete 395 402 ha, amely az összes megművelt terület 6,3%-a, valamint az ország területének 4,25%-a. A 20. cikkely feltételeinek összesen 488 156 ha földterület felel meg, amely az összes megművelt terület 7,77%-a, valamint az ország területének 5,24%-a. A kedvezőtlen adottságú területek összterülete 883 558 ha, azaz Magyarország összterületének 9,5%-a, illetőleg a teljes megművelt terület 14%-a.

A Pirtói-Nagy-tó Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület gazdasági, társadalmi adottságok alapján teljes területével KAT 19 besorolást kapott. A természeti adottságai alapján azonban nem indokolt, hogy KAT 20 besorolást kapjon.

Agrár-környezetgazdálkodás

Az agrár-környezetgazdálkodás célja a természeti erőforrások okszerű, fenntartható biztosítása és az élelmiszerbiztonság elősegítése.

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatás együtt igényelhető a Natura 2000 területek támogatásával, azonban a túl kompenzációt el kell kerülni.

A Natura 2000 támogatások bevezetésének sikerességére következtethetünk, ha megvizsgáljuk, hogy az adott területen milyen a gazdálkodók elkötelezettsége a környezettudatos gazdálkodás iránt.

A Pirtói-Nagy-tó Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (257 ha) kizárólag az „Szántóföldi alapprogram” célprogramban vesz részt két gazdálkodó 6 parcellával, összesen 26,94 hektáron.

1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás

Az erdőállomány jellemzése

A Pirtói-Nagy-tó Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület csak 2 erdő alrészletet érint 0,8 hektáron. Ezek az erdők magántulajdonban vannak, nem védettek. Mindkét, faanyagtermelést szolgáló erdő, vágásos hasznosítású.

Az egyik 0,6 hektáros alrészlet jelenleg akácos és a kívánt távlati célállomány az egyéb lombos elegyes-feketefenyves, míg a másik 0,2 hektáros alrészlet jelenleg is és célállományát tekintve is hazai nyáras-akácos.

1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A terület III/2. Dél-bács-kiskuni vadgazdálkodási körzetben helyezkedik el, amely az utóbbi évtizedekben nagyvadas jellegűvé vált, a terjeszkedő gím- és a folyamatosan jelen lévő stabil vaddisznóállománynak köszönhetően. A terület keleti részére az őzállomány dominanciája jellemző, bár ezen a részen szigetszerűen kiváló minőségű dömálló állomány is található. A nagyvadas jelleg ellenére a körzetben az apróvad-gazdálkodás is jelentős, amelynek alapját elsősorban a mezei nyúl adja, amely a fácánnal és a fogollyal együtt a mezőgazdasági területeken fordul elő nagyobb számban. A vízi vad létszáma a Duna mentén és a nagyobb állóvizeknél számottevő. A körzetben az értékes gím állomány fenntartása mindenképpen fontos állománykezelési cél, a nagyvadfajok általános létszámcsökkentése mellett. A vaddisznó esetében külön is kiemelve a jelentős állományapasztás szükségessége. A tervezési előírások alapján a természetkárosítás megelőzésére és az apróvadállomány kíméletére kell koncentrálni a káros fajok állomány nagyságának alacsony szinten tartásával, valamint a nem vadászható fajok igényeivel is összhangban álló élőhely-fejlesztéssel.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma, neve és telephelye:

03-605110-1-4-1 Tázlári Nimród Vadásztársaság (Tázlár)

03-605210-1-4-1 Patkó-Tó Vadásztársaság (Pirtó)

A terület vadállományának értékelése az érintett vadászatra jogosultak 10 éves adatai alapján:

Vadfaj	A körzet jellemző állomány sűrűsége (pld/100 ha)	A terület jellemzői				
		Állománysűrűség (2000-2009)		Hasznosítási sűrűség (1999-2008)		A vadfajok vadgazdálkodási jelentősége
		pld/100 ha	trend	pld/100 ha	trend	
Gímszarvas	1,00	0,72	csökkenő	0,29	stagnáló	közepes
Dámszarvas	0,18	0,00	-	0,00	-	nincs
Őz	3,98	6,69	csökkenő	1,46	stagnáló	közepes
Muflon	0,00	0,00	-	0,00	-	nincs
Vaddisznó	0,77	1,21	csökkenő	0,59	stagnáló	közepes
Mezei nyúl	7,10	3,10	növekvő	0,38	stagnáló	kicsi
Fácán	9,33	6,36	csökkenő	3,28	csökkenő	kicsi
Fogoly	0,73	0,31	csökkenő	0,00	-	nincs

(Adatforrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár, SZIE-VMI, Gödöllő, 2009)

A területen az előforduló nagyvadfajok állománya csökken, hasznosított mennyiségük az évek közötti hullámzás mellett állandónak mondható. Az apróvadfajok közül egyedül a mezei nyúl állománya növekvő, a fácán és fogoly sűrűsége csökken. A terítékre kerülő egyedek száma a mezei nyúlénál állandó, a fácánnál pedig csökkenő tendenciát mutat. A fogolynak nincs vadászati jelentősége.

A vízivad fajok vadgazdálkodási jelentősége kicsi, csak tőkés és csörgő réce került terítékre az utóbbi években. A területen vadgazdálkodási szempontból jelentőséggel bíró egyéb vadászható fajok: szarka, dolmányos varjú, szajkó, róka, borz, nyest, aranyakál, üregi nyúl, kóbor kutya, kóbor macska.

A területet érintő természetvédelmi korlátozások kiterjednek a vadászati és vadgazdálkodási berendezések elhelyezésére, a vadföld művelésre és élőhely-fejlesztésre, a mesterséges vadtenyésztésre és kibocsátásra. Az egyéni és társas vadászatok során figyelembe kell venni a védett természeti értékeket, és azok károsításának elkerülésével kell a vadászatokat végrehajtani.

A tervezési és állománykezelési előírások alapján a gímszarvas esetében szintentartó gazdálkodást kell folytatni; az őz esetében a becsült létszám lehetővé teszi a hasznosított állomány növelését a megfelelő ivararány és korosztályszerkezet elérése, megtartása mellett. A vaddisznó létszámának további csökkentéséhez fontos a magas hasznosítási arány tervezése és kivitelezése. Élőhely-fejlesztéssel és fokozott ragadozó gyérítéssel érhetjük el az apróvadfajok állománysűrűségének és a hasznosítható mennyiségének növelését.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

III/2. Dél-bács-kiskuni körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Tázlári Nimród Vadásztársaság (03-605110-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 9. Jóváhagyta: Bács-Kiskun Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Patkó-Tó Vadásztársaság (03-605210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2006. december 1. Jóváhagyta: Bács-Kiskun Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.

1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás

A '70-es évek óta nem található a tervezési területen nyílt vízfelület (részben a csatornázás, de főként az éghajlat megváltozása miatt). ADU-KÖVIZIG a '70-es években építette ki a 7. számú csatornát, kis része tartozik a kezelésük alá, nagyobb részét a Kiskunmajsai Vízgazdálkodási Társulat kezeli a Pirtói-Nagy-tavat. 1974-75-re lecsapolódott a terület, majd 2007 után teljesen kiszáradt, mára a nádasok területe is lecsökkent, így elsősorban legelőként hasznosítható. Korábban horgásztóként üzemelt. A vízutánpótlást fűt kútból egészítették ki. Értéke a legelők szélén nyíló orchidea-félékben rejlik. Jelentősége csak a víz visszatérésével nőhetne, amire azonban nincs esély, esetleg egy 1300 ezer m³ belvíztározó létesítésével. Északi része lápi, déli része szikes jellegű.

A tervkészítés időszakában az országos vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítésére irányuló projekt végső eredményei még nem voltak ismertek.

1. 3. 3. 5. Turizmus

Turisztikailag nem értékes a terület. Pirtón, a Natura 2000 területtől távolabb országos természetvédelmi terület kijelölése folyik.

1. 3. 3. 6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti.

1. 3. 3. 7. Infrastruktúra

Infrastrukturális elem nem érinti.

1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok

Általános adatok: a Natura 2000 terület Pirtó és Tázlár településekre esik. Pirtó területét 247, 9 ha-on érinti, ami a település területének 7, 17%-a, Tázlárt 9, 46 ha-on, ami területének 0, 13%-a. A Natura 2000 területen Pirtó és Tázlár 96,1 és 3,9 % arányban osztozik.

Településrendezési leírás: Pirtó szerkezeti tervét 2004-ben fogadták el, Tázlárét, pedig 2008-ban módosították, de egyikben sem jelenik meg a Natura 2000-es lehatárolás. Pirtó területén, ex-lege védett terület található. Mindkettő mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe tartozik.

2. Felhasznált irodalom

Dr. Bikfalvy Miklósné: Pirtói emlékkönyv

Marosi S.-Somogyi S. (szerk.): Magyarország kistájainak katasztere I. Akadémia Kiadó Bp. 1993.

A Pirtói Nagy-tó Natura 2000 terület élőhely-térképezése.: Készítette: Pándi Ildikó, Vácrátót 2008.

Magyarország védett növényei, szerkesztette: Farkas Sándor, Mezőgazda Kiadó Bp. 1999.

Nemzeti biodivezitást monitorozó rendszer, Magyarország élőhelyeinek leírása, határozója és a Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer MTA ÖBKI, MTM Bp. 1997.

Élőhelyismereti Útmutató (ÉIU 2.0) MTA ÖBKI 2004. Vácrátót

Magyarország Állatvilága 4. füzet Hüllők – Reptilia. Dr. Dely Olivér György Akadémiai Kiadó Bp. 1983.

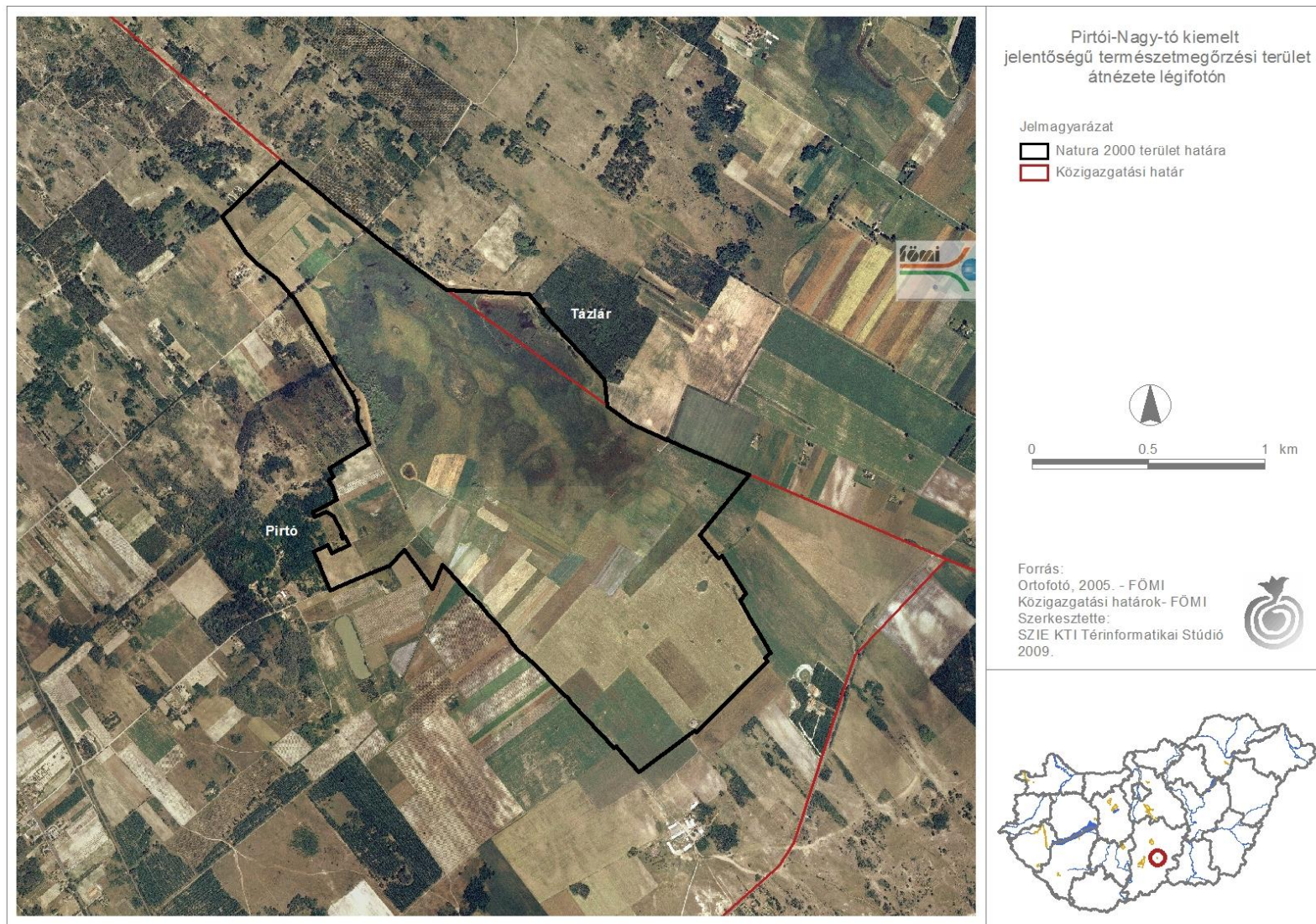
<http://geo.kvvm.hu/tir/>

A kijelölt Natura 2000 területek adatlapjai (Cntryhu2008.mdb)

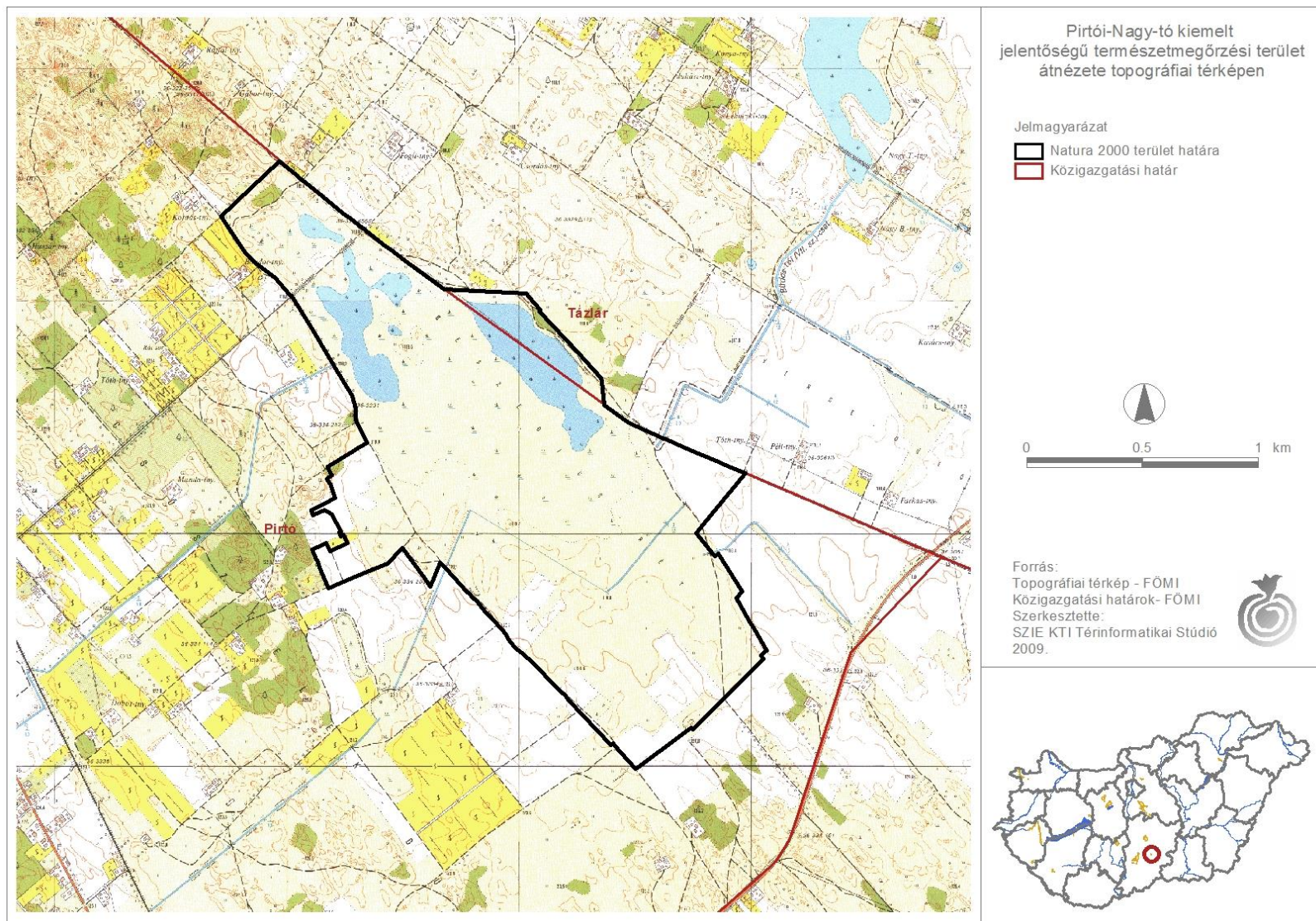
A kijelölt Natura 2000 területek térinformatikai fedvénye (Natura 2000 shape)

Országos védett területek határa

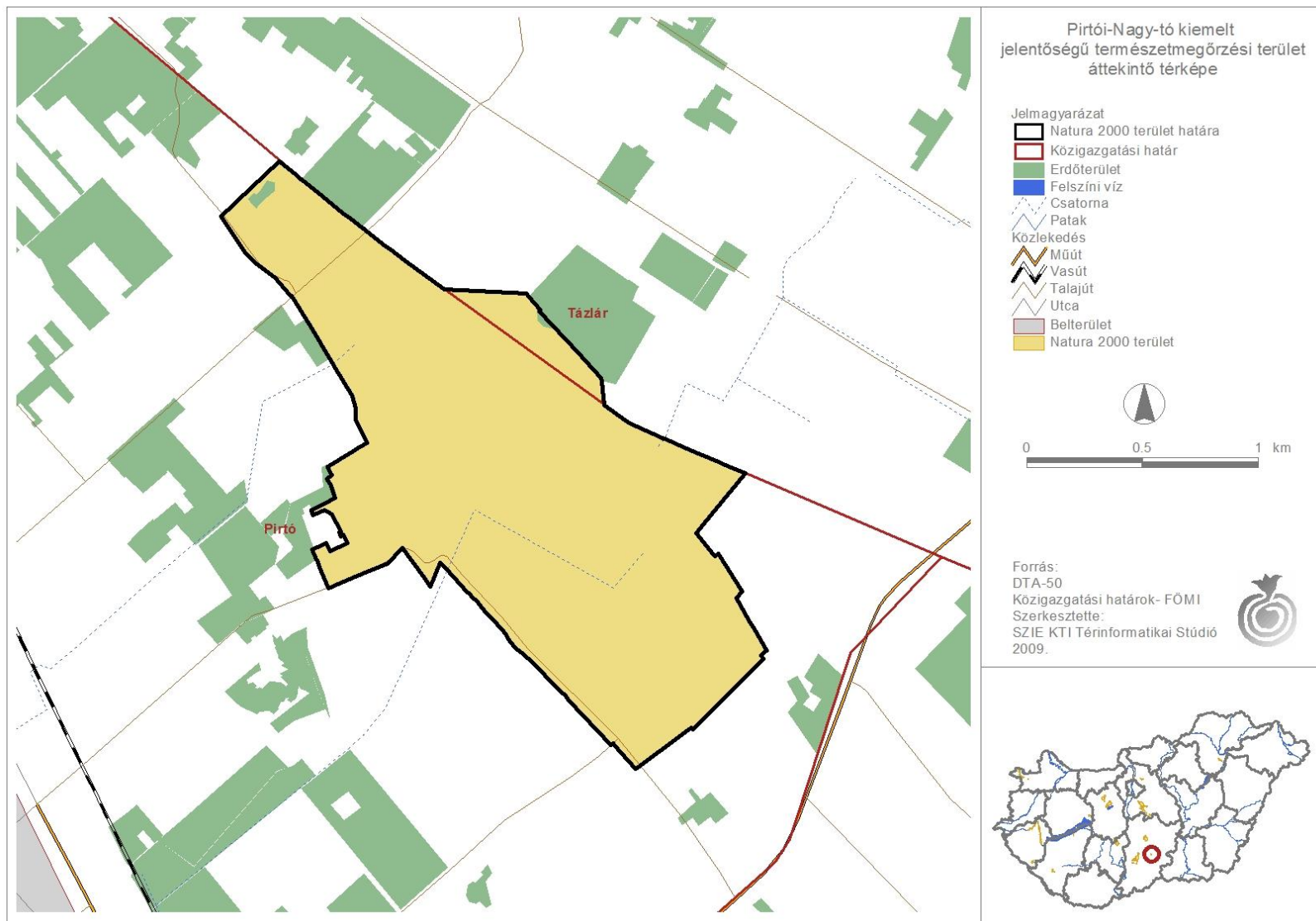
III. MELLÉKLETEK

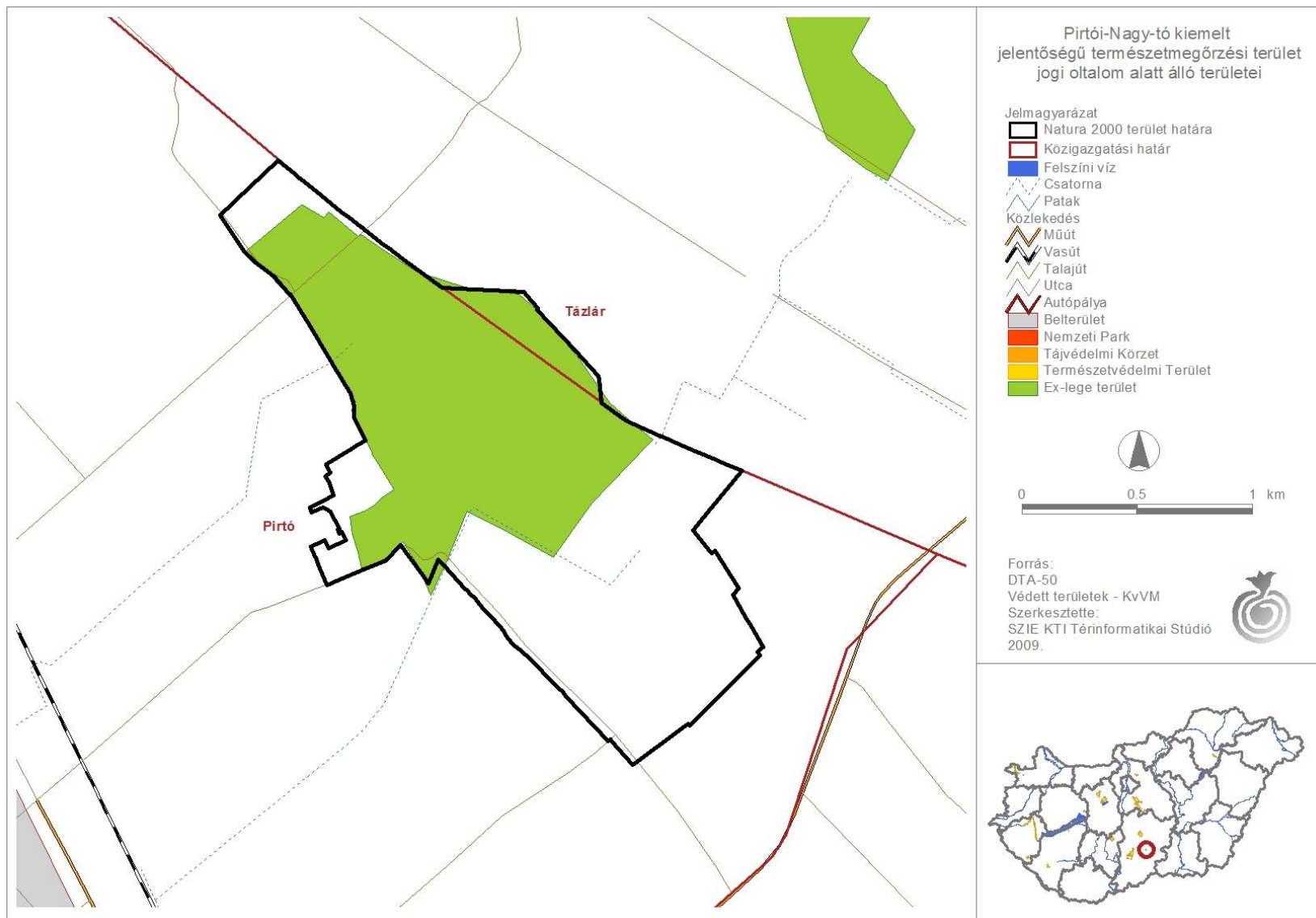
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója

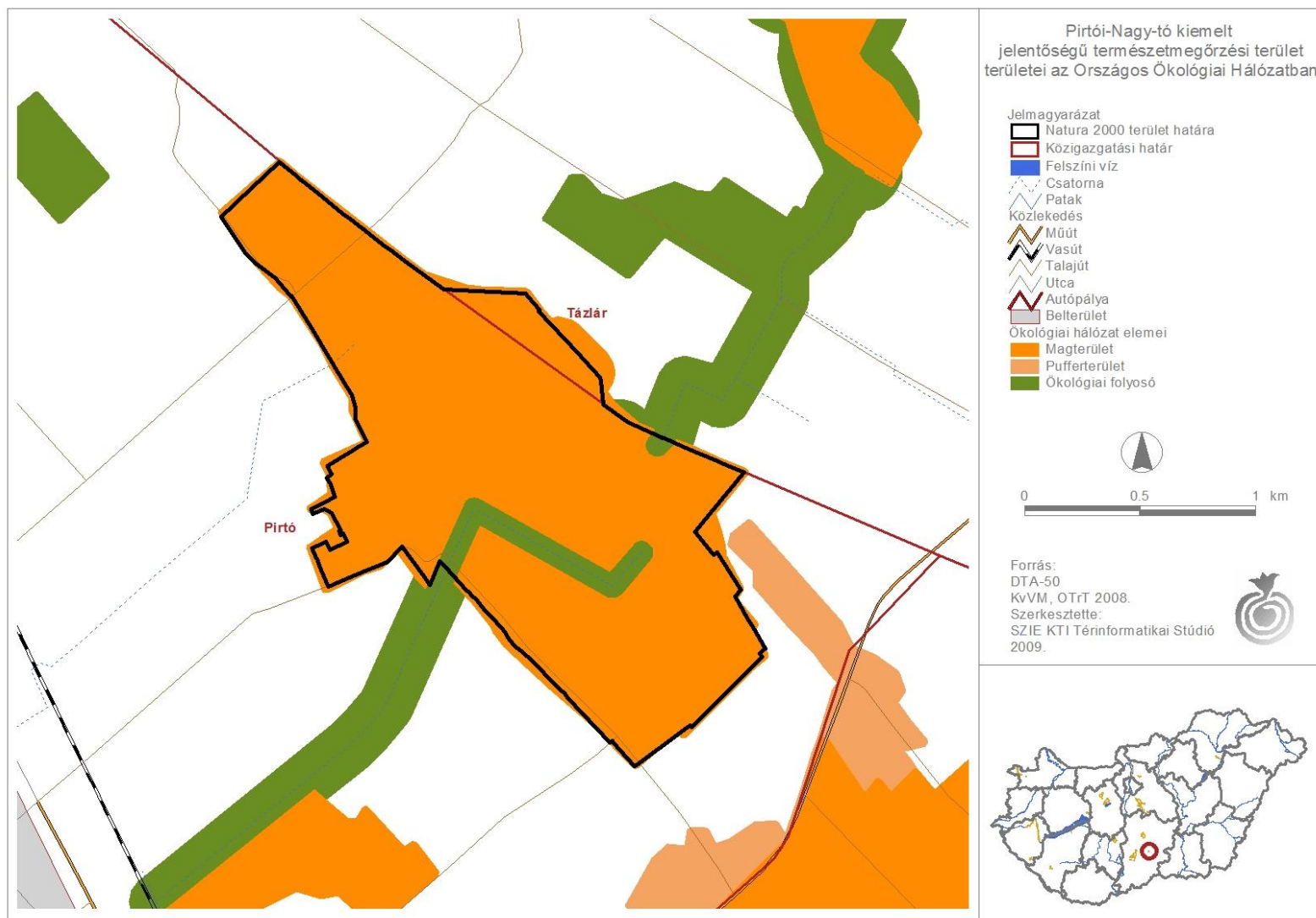
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe

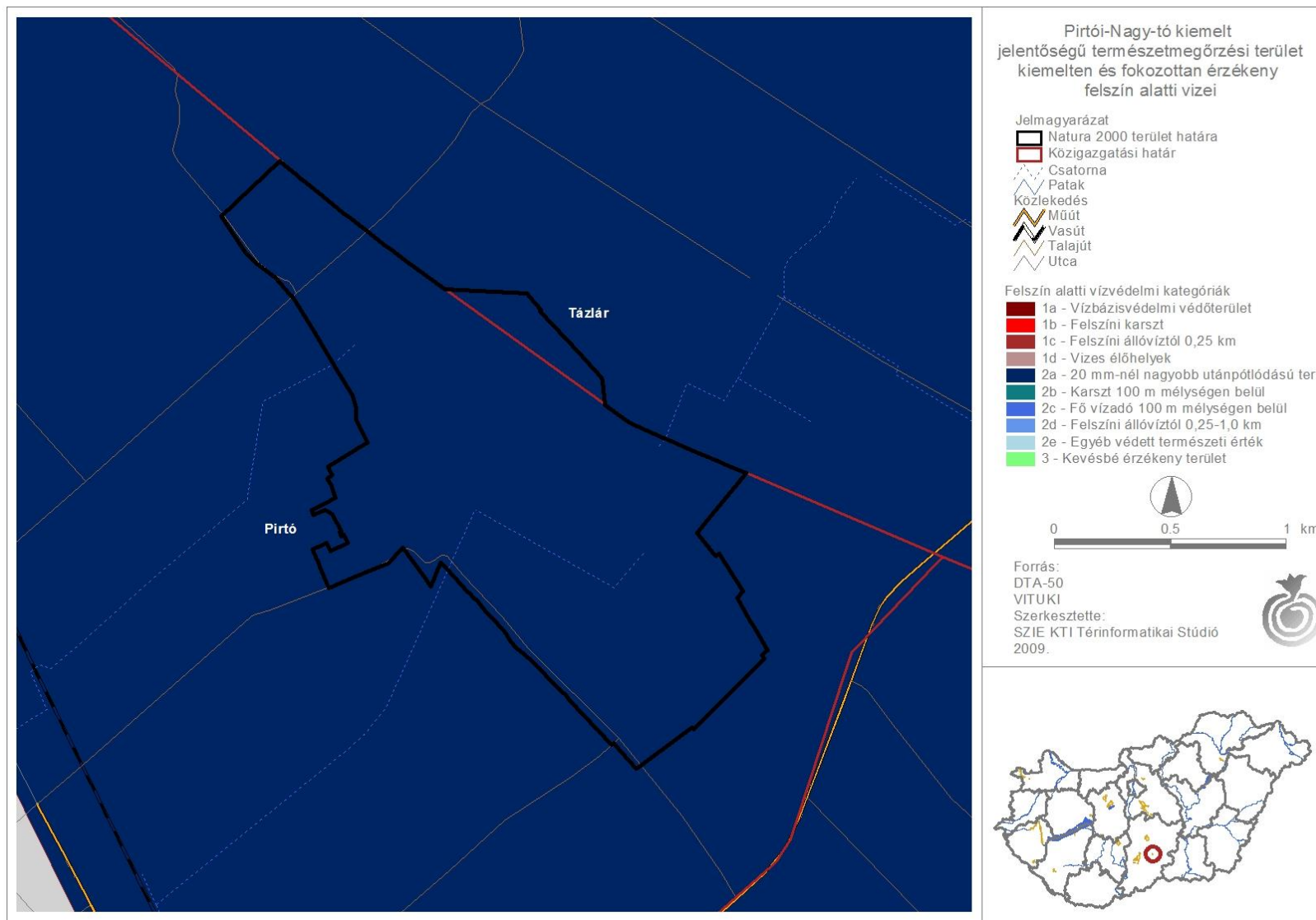
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe

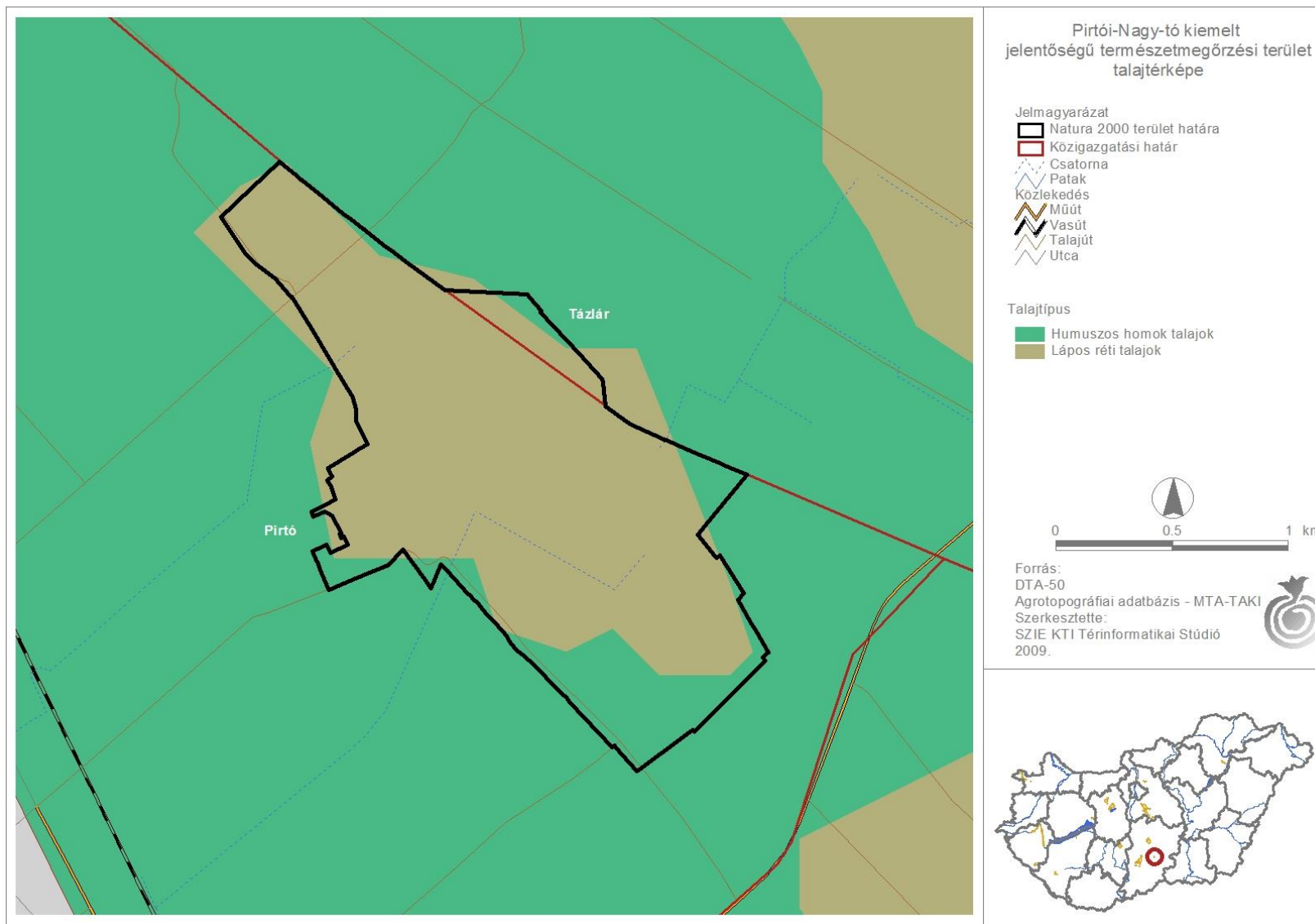
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei

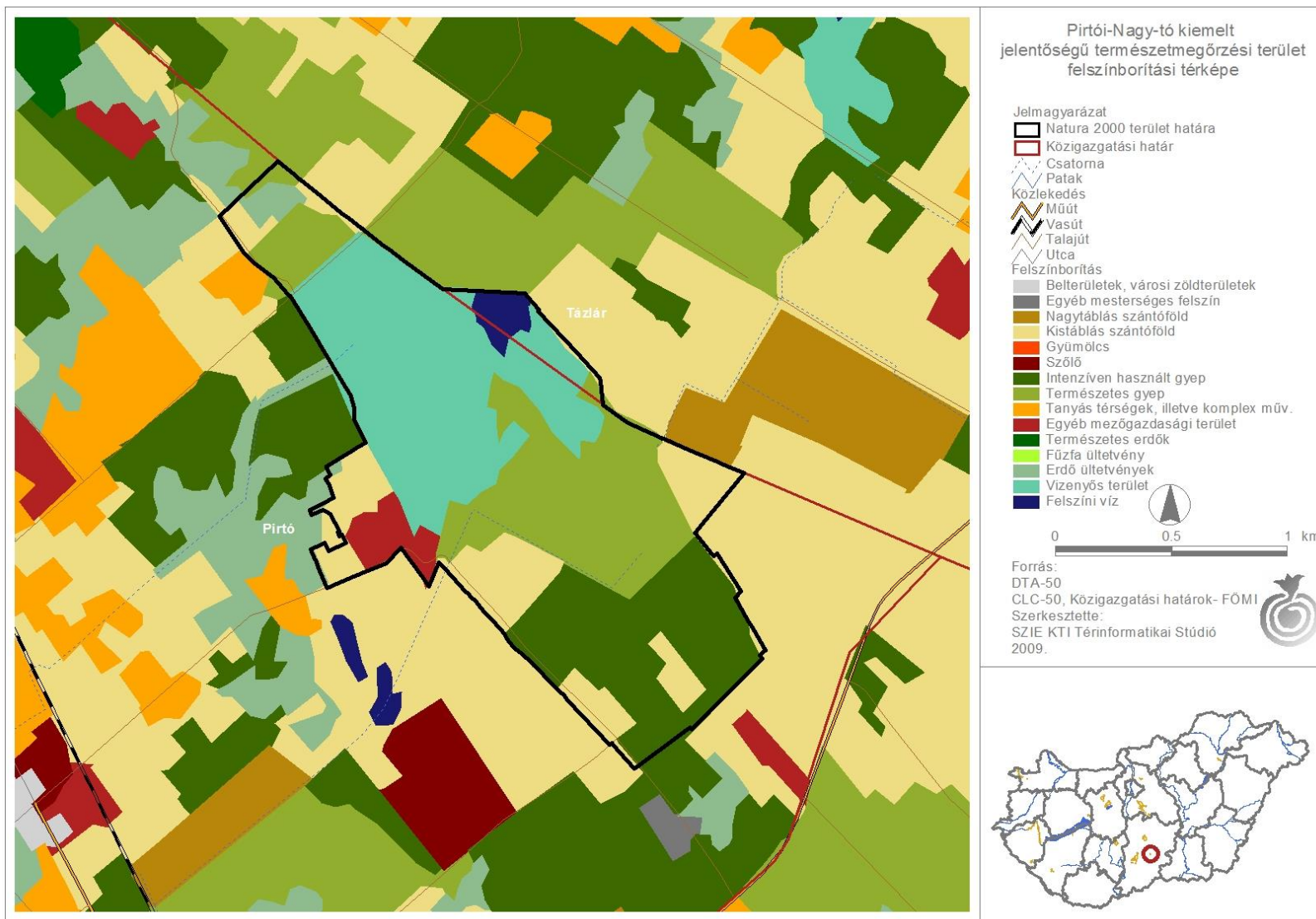
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége a országos ökológia hálózatban

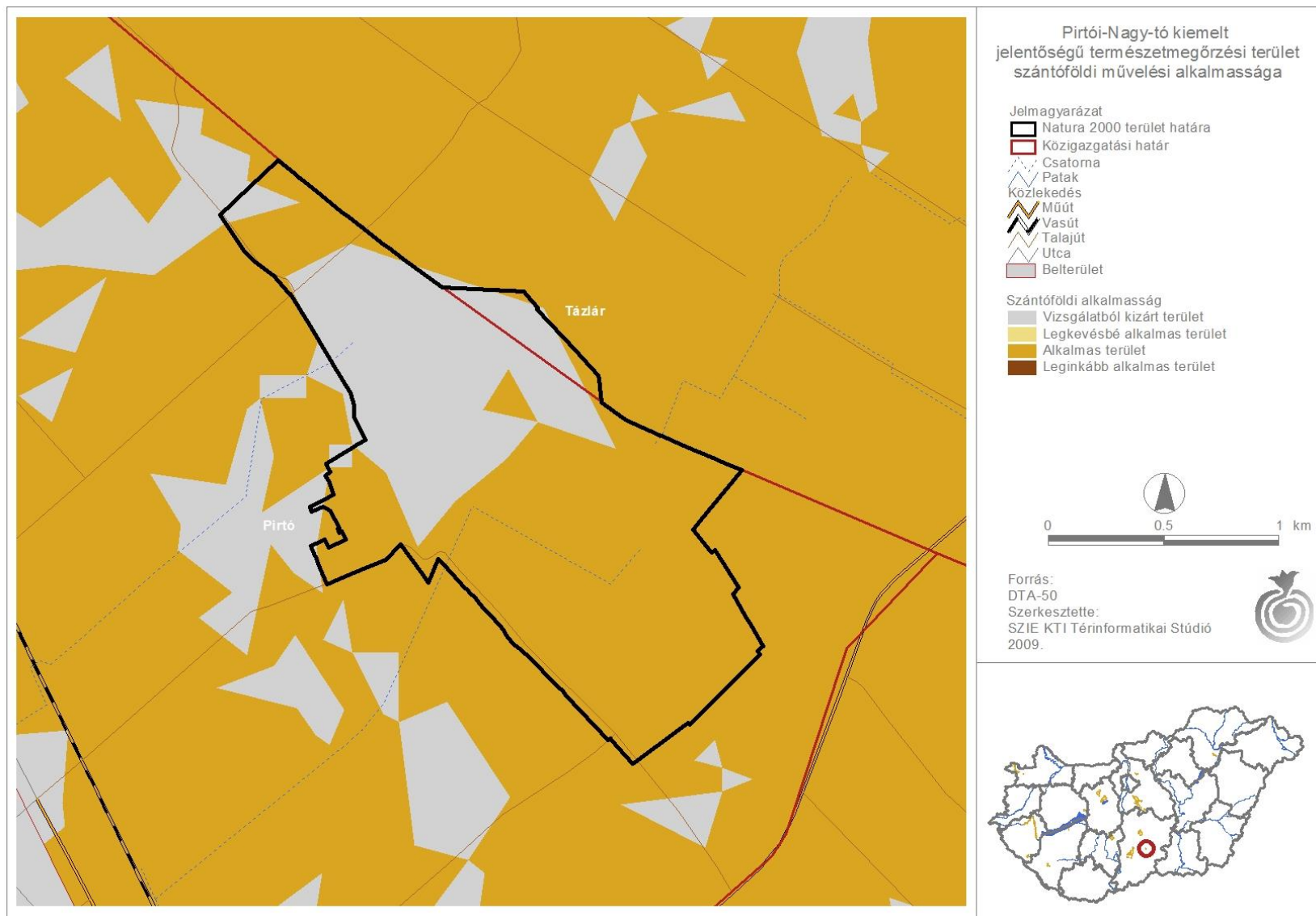
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei

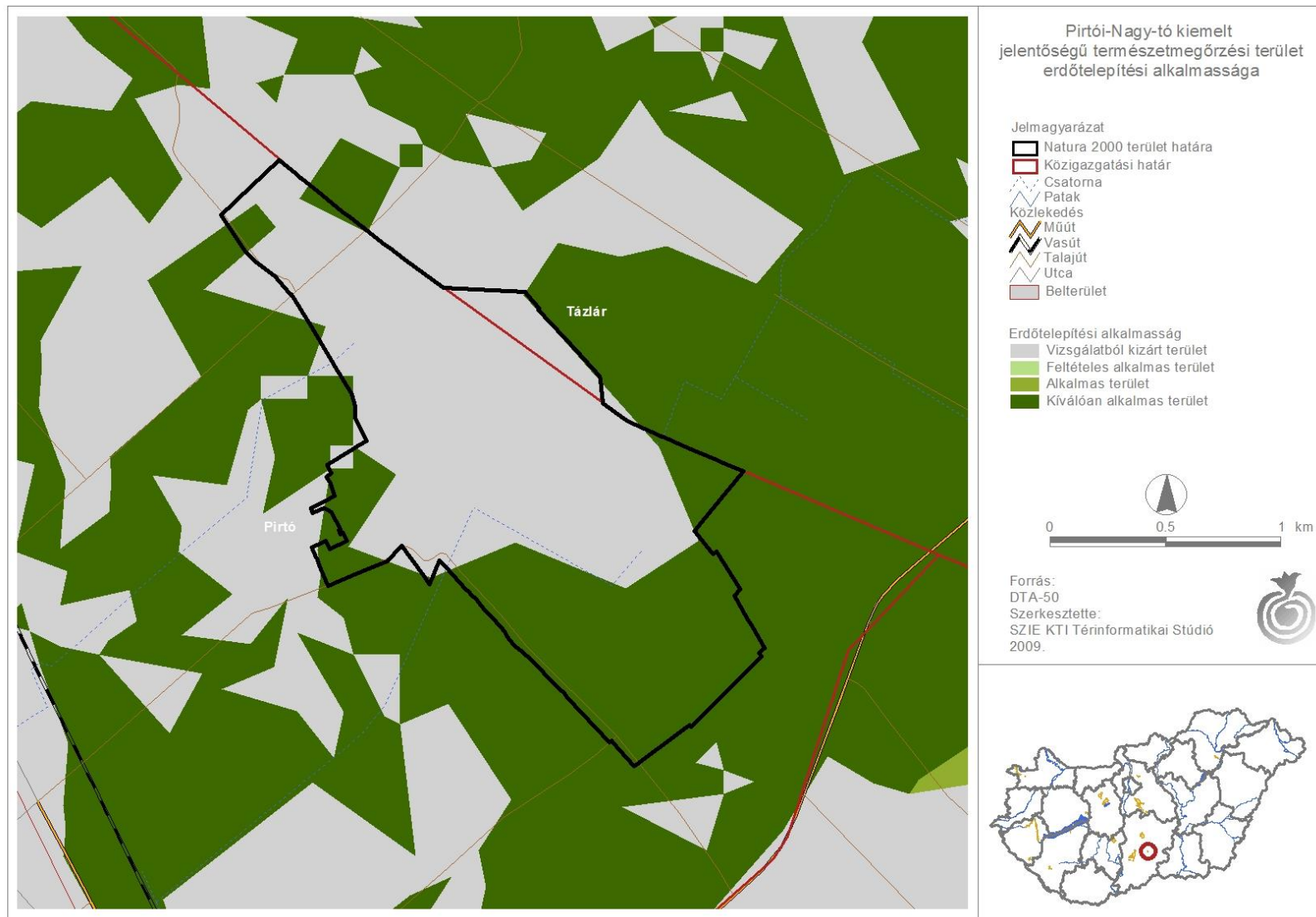
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe

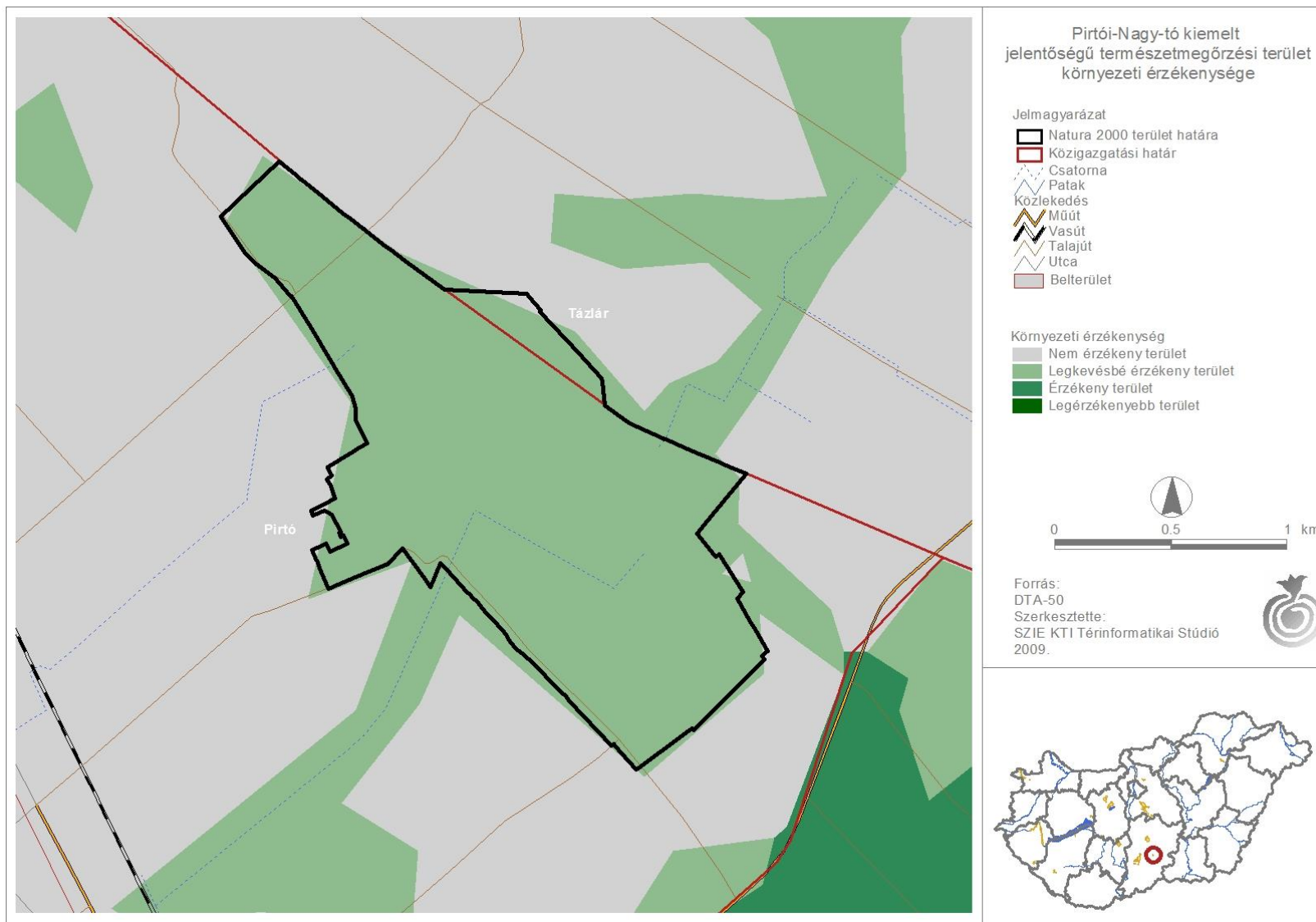
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe

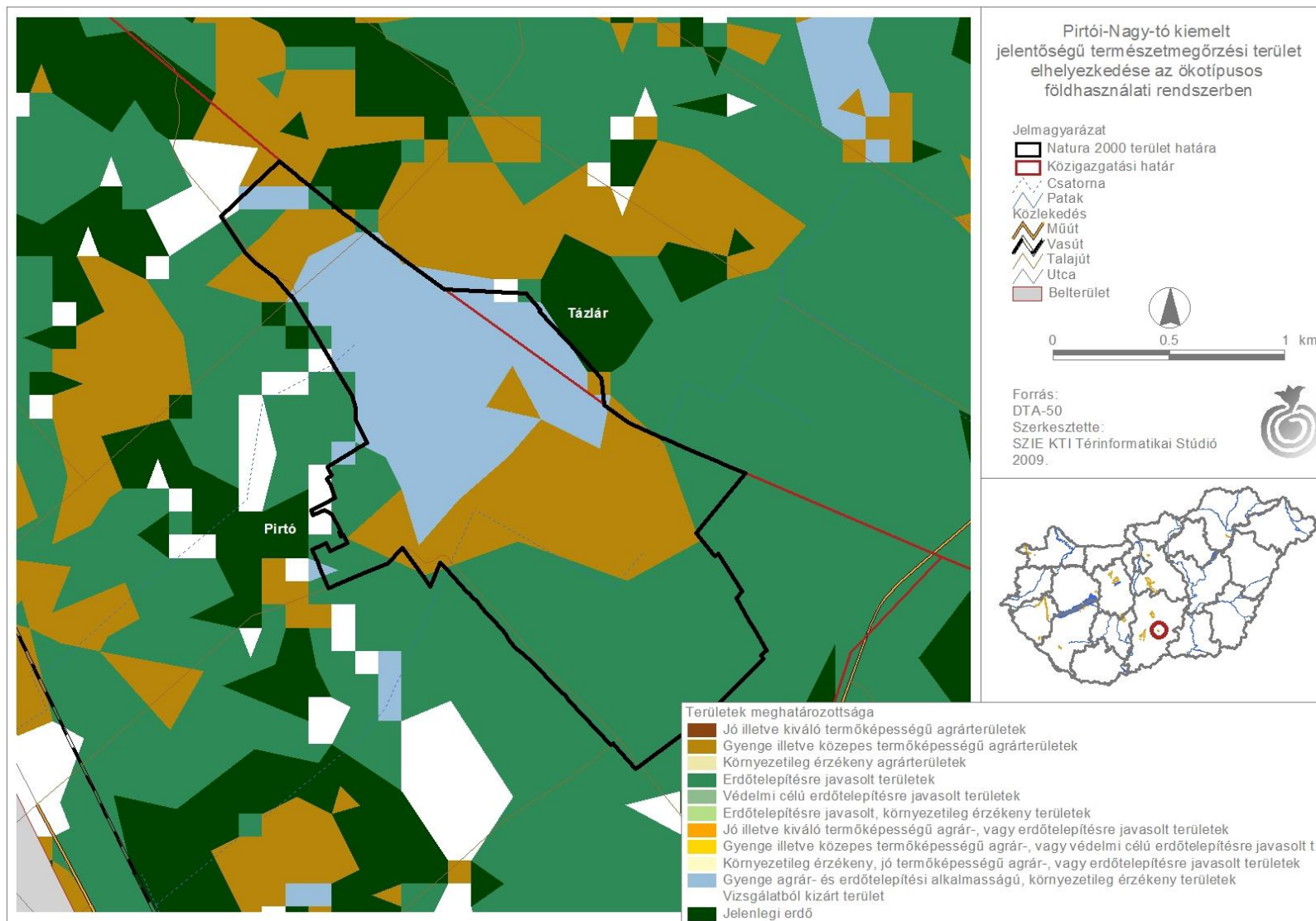
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága

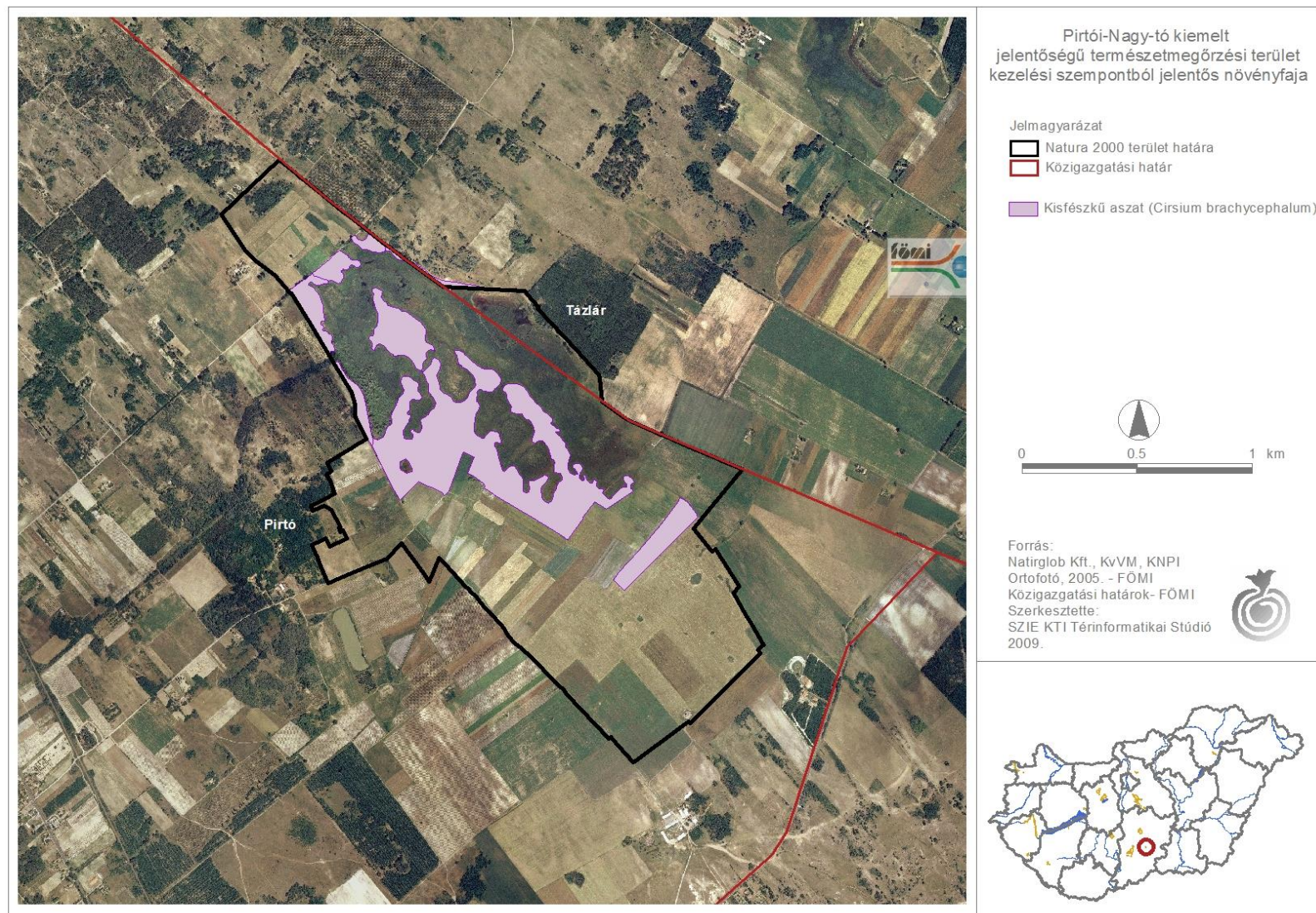
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága

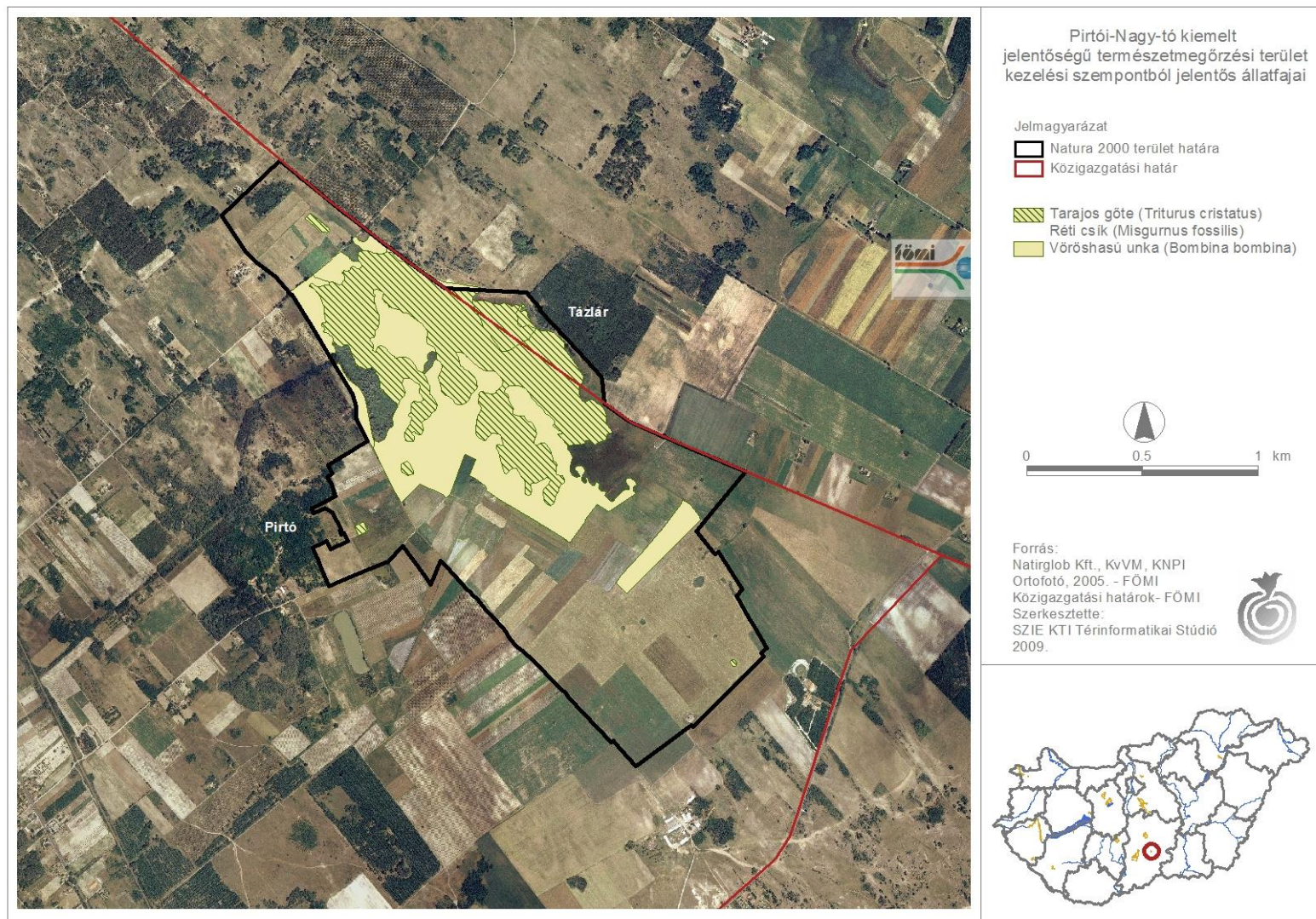
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége

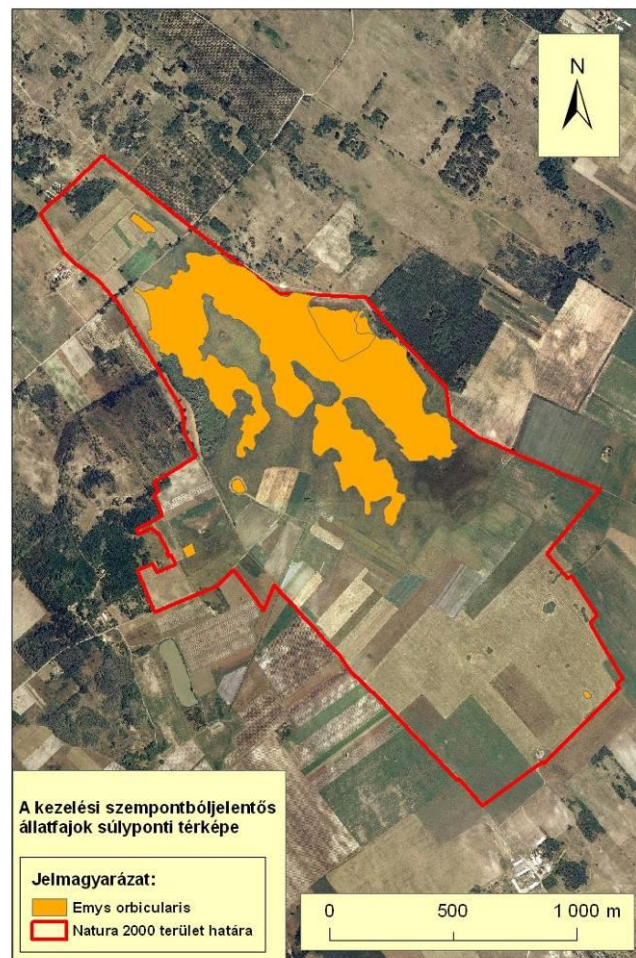
12. sz. melléklet: A tervezési terület elhelyezkedése az ökotípusos földhasználati rendszerben

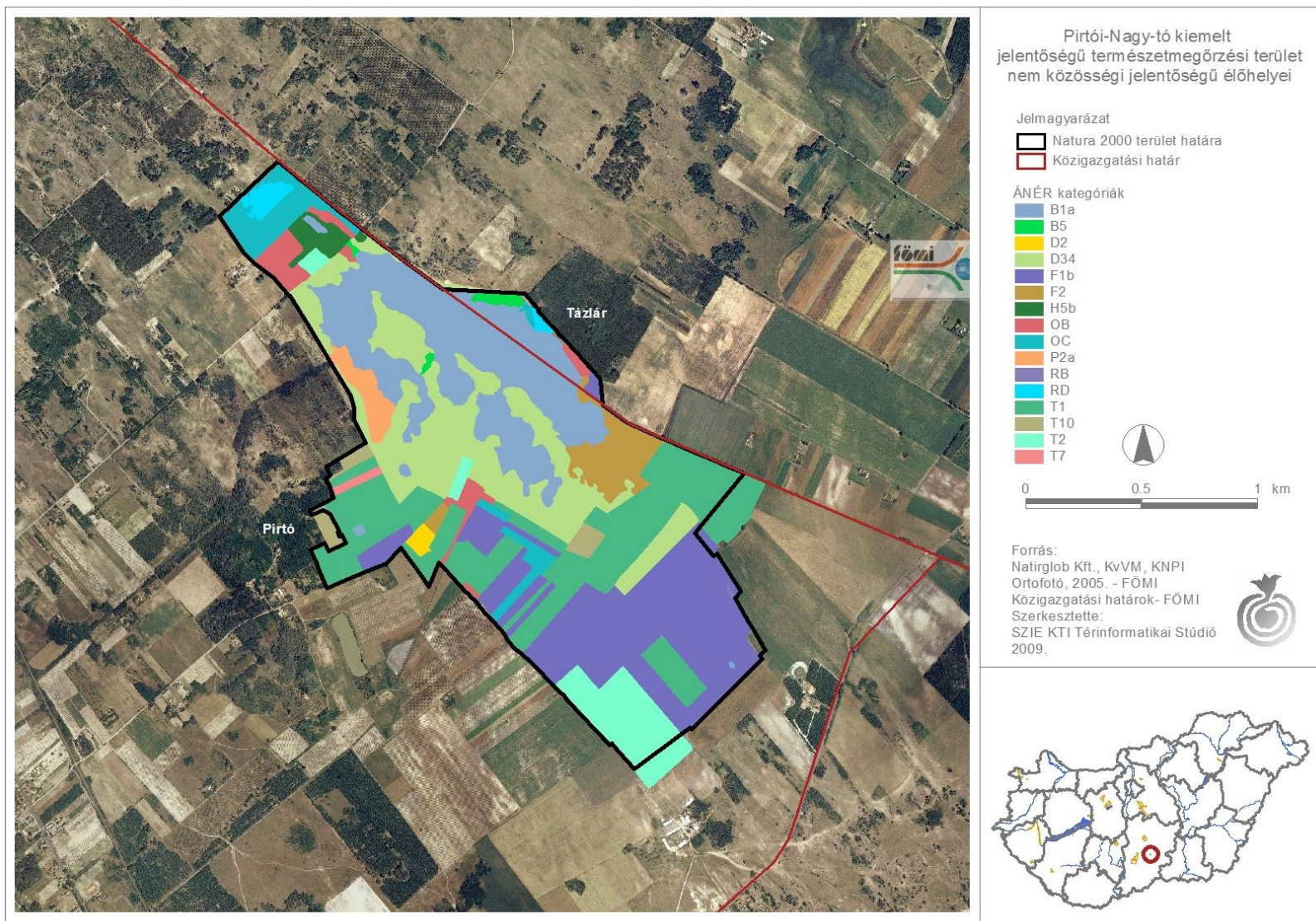
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajainak elterjedése

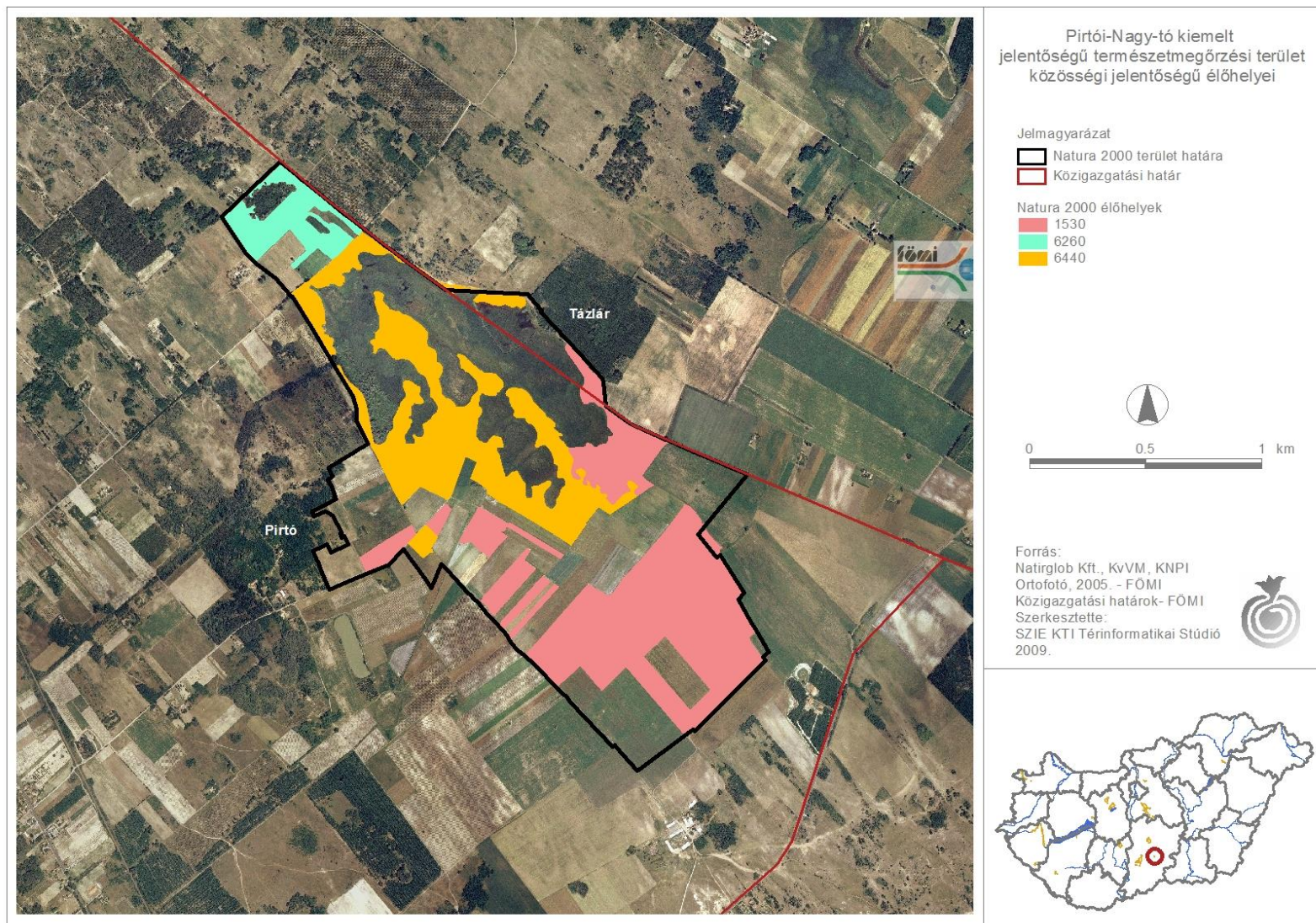
14./1 sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajainak elterjedése

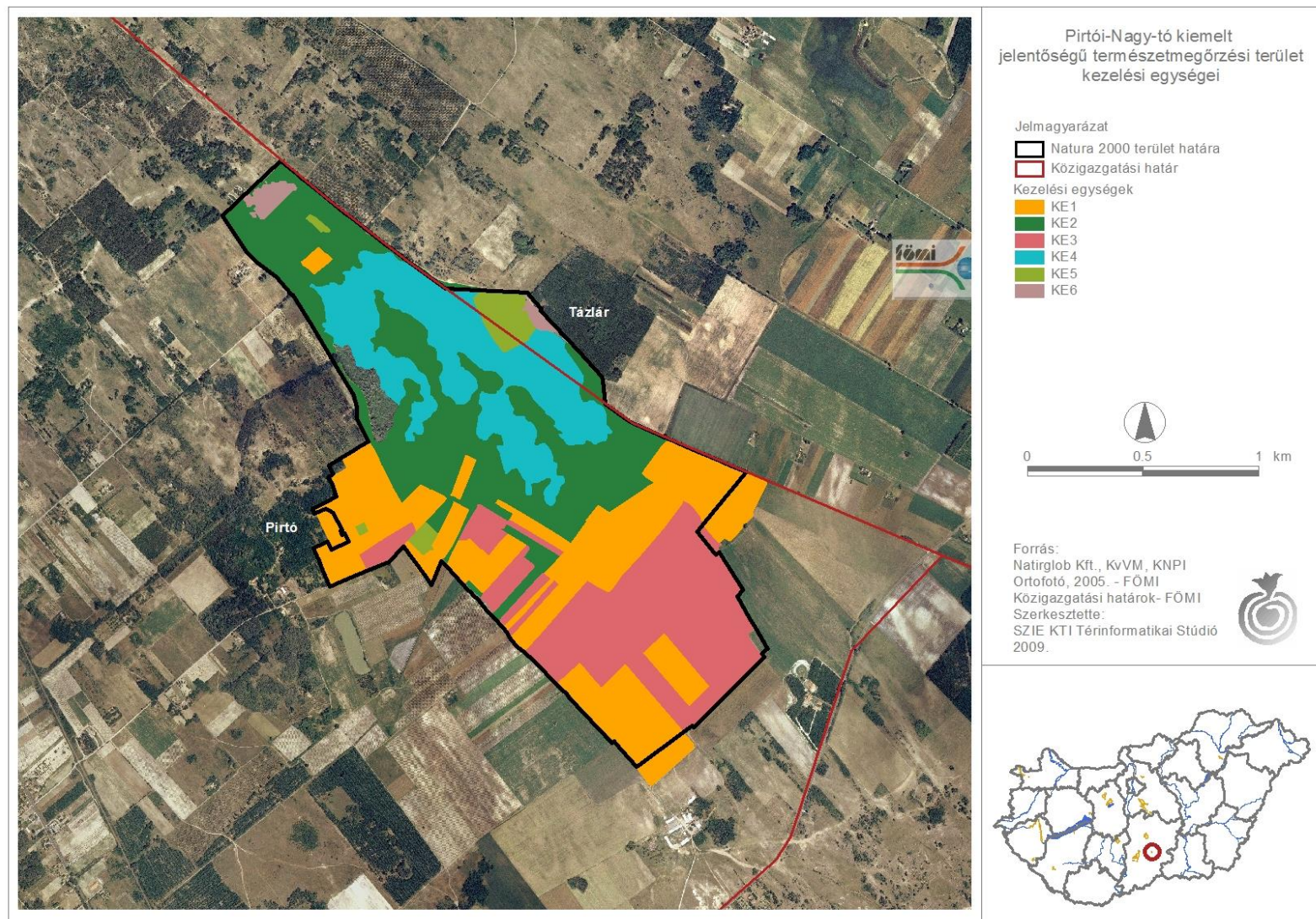
14./2 sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajainak elterjedése

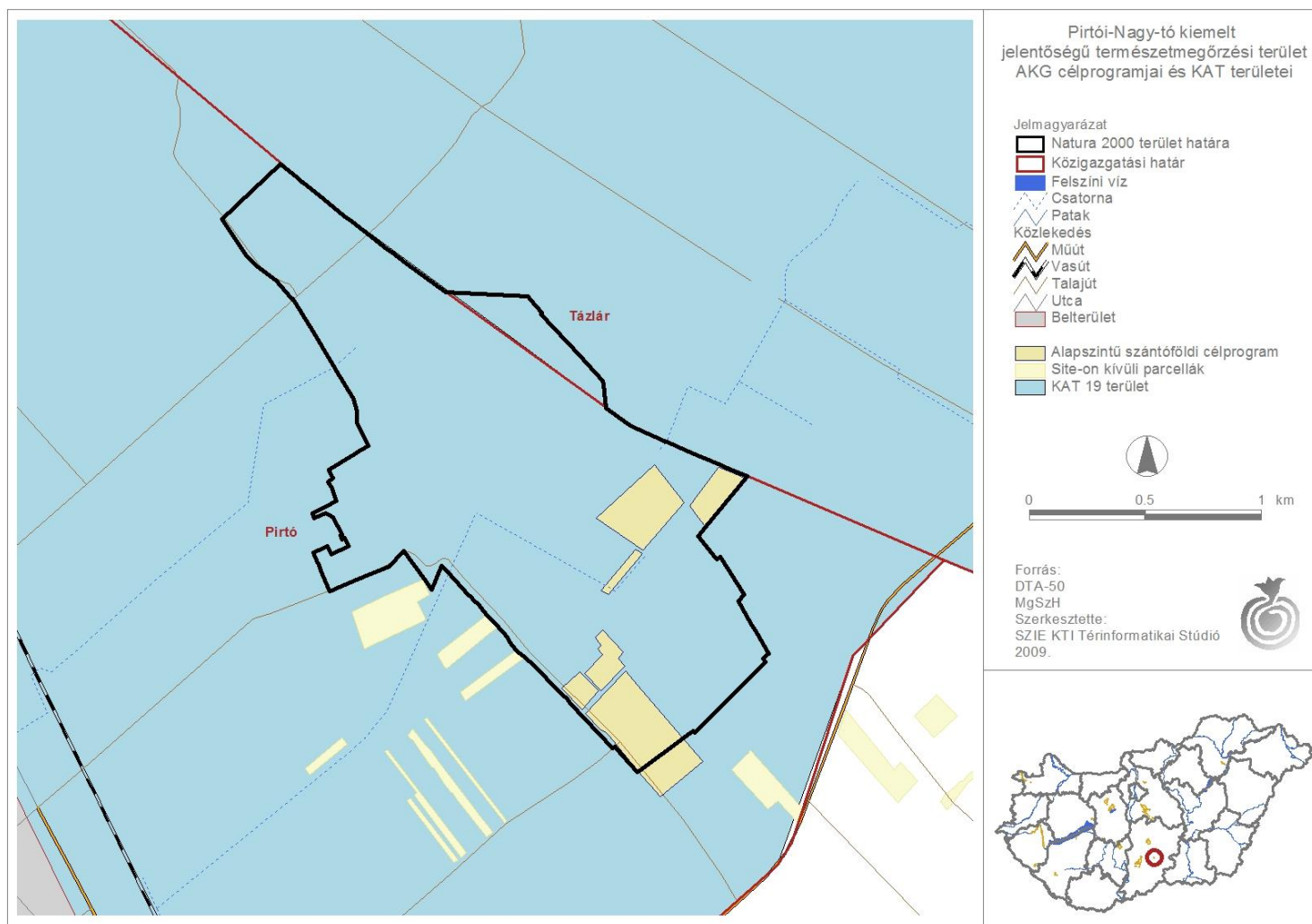
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe

16. sz. melléklet: A tervezési terület Natura 2000 élőhelyeinek térképe

17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységei

18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja

19/1-6. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai

Az erdőterület csekély kiterjedése miatt a térképi ábrázolás az adott méretarány függvényében nem lehetséges

Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai**Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai**

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
SZ02	Évelő szálás pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.
SZ03	Kalászos gabonák betakarítása esetén min. 25 cm-es tarlót kell hagyni.
SZ04	A betakarítást követően tarlöhántás, illetve tarlóápolás kötelező.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ06	Évelő szálás pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ08	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hőeltakarítás kötelező.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen kívül eső határos szántókon.
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ20	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ21	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ22	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ23	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
SZ24	Vegyszeres gyomirtás tilos, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést.
SZ25	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 ha.
SZ26	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 ha.
SZ27	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 10 ha.
SZ28	Szalma- vagy szénakazal max. magassága 5 m lehet.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmeley lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ30	Talajkímélő gazdálkodást kell folytatni, a talajművelés mélysége legfeljebb 10 cm lehet.
SZ31	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ33	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ35	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldgubor, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ36	Kijelölt területen élő szálaspillangós takarmánynövényeket (élő szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell termesztetni legalább 5 évig.
SZ37	A lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban.
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény (szálaspillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldgubor, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra.
SZ39	Szemes kukorica, napraforgó, kertészeti kultúra, rizs, dohány, szudánifű termesztése nem megengedett.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliásátrás és üvegházhasználat tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.
SZ47	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyeperedéssel.
SZ48	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ49	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ50	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ51	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyeperedéssel.
SZ52	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
SZ53	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
SZ54	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ56	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes homoki gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ57	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes rétekről aratott magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ58	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
SZ59	Telepítés előtt műtrágya és bármilyen szerves trágya kijuttatása tilos.
SZ60	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ61	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
SZ62	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ63	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
SZ64	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepterület kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelők használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY101	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY107	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
GY108	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
GY109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.
GY114	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY115	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása is támogatható.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY17	Cserjeirtás nem megengedett.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepegetést meg kell akadályozni.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektlálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY35	Legeltetési sűrűség minimum 0,1 ÁE/ha.
GY36	Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha.
GY37	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha.
GY38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 ÁE/ha.
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY44	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos.
GY45	Téli legeltetés a KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY47	Villanypásztor használata nem megengedett.
GY48	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY49	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 50-ha-t.
GY51	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál.
GY52	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál.
GY53	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 50-ha-nál.
GY54	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 100-ha-nál.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY56	Inváziós növényekkel fertőzött gyepten csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY58	A gyepten legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY59	A gyepten legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY60	A gyepten legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.
GY62	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY63	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY64	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden harmadik évben lehet alkalmazni
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY72	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY73	Kaszálás augusztus 10. után lehetséges.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY75	Kaszálás október 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyept állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyept évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY78	A gyept évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkimélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárányterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY86	50 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY87	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie.
GY88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY89	5-10% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY90	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY91	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY92	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY93	A parcella max. 50%-a hasznosítható kaszáással.
GY94	A kaszálatlan területet kaszálonként más helyen kell kialakítani.
GY95	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszálatlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezelni
GY98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V02	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V03	Felhagyott tőzegbánya-területek kezelésmentesen kell tartani.
V04	Tilos a kaszálás.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V12	Tókaszálás tilos.
V13	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V16	A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területéről el kell szállítani.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszálás tilos.

V18	Hínárvágással kell nyílt vízfelületet kialakítani, ahol egy kitisztított folt területe nem lehet 5 hektárnál nagyobb.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V20	A halastavak népesítése az összes halfajra vonatkoztatva évi 100-400 kg/ha között lehet – kivéve a zsenge és előnevelt ivadékok, valamint az anyaállomány kihelyezését.
V21	A víz leeresztésének megkezdése előtti 30. naptól trágyázni nem szabad.
V22	A természetes hozam javítására legfeljebb 10 t/év/ha istállótrágya használható.
V23	A természetes hozam javítására legfeljebb 5 t/év/ha szerves trágya használható.
V24	A természetes hozam javítására a tavakban csak istállótrágya alkalmazható.
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztása csak korlátozottan végezhető, (15%-os idő és 20%-os területi korlát), ezt a kötelezően elkészítendő madárriasztási tervben konkrétan is meg kell jeleníteni. A területi korlátozás (20%) töegységenként értendő.
V27	Halastavak nyílt vízfelületein csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges (részletek: 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre (részletek: 33/2008. (III.27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V29	A halastóra a működési területével a működési terület szerint érintett NPI által jóváhagyott „madárriasztási tervet” kell készíteni és alkalmazni.
V30	A halastóterület 5%-át (töegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül) kíméleti területnek kell nyilvánítani (tógazdaság üzemeltetője működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetve), ahol mindennemű madárriasztás tilos.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni középen, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszálatlan sáv.
V32	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák hosszának 20%-a kíméleti terület, ahol gépjármű és szervezett közlekedés tilos.
V33	A szaporodási időszakban a tó feltöltését követően a – tervezett lehalászási időszakoktól eltekintve – a tó vízszintje legfeljebb 20 cm-t ingadozhat.
V34	A tavasszal szárazon álló tavakat július 15-ig nem lehet feltölteni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.
V36	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 30-ig fel kell tölteni.
V37	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 1-ig fel kell tölteni.
V38	Őszi lehalászású tavakon április 1. és július 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V39	Őszi lehalászású tavakon április 30. és június 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.

V40	Csak a keskeny nádszegéllyel rendelkező, illetve nádszegéllyel nem rendelkező tavakat szabad tavasszal és nyáron leeresztetni, illetve feltölteni a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell.
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V46	December 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V48	A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával).
V49	A nádas 10-20%-át nem szabad learatni.
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V51	A nádas 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V54	A területen nádgazdálkodást kell végezni.
V55	Nádgazdálkodás a területen tilos.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómjának megsértését kerülni kell.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V61	A nádszegély kontrollált égetését december 1. és február 15. között kell elvégezni, a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve és annak felügyeletével.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
V65	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természetsterű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének tiltása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E15	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meg hagyása.
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E20	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló vagy/és fekvő holtfa folyamatos fenntartásának biztosítása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és bűvőhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E23	Az erdőrésztelken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E28	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.
E29	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E31	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatokor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E33	A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes magászóró fa meghagyásával.
E34	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E35	Tájhonos fafajú állományok véghasználat során az idős állomány legalább 5%-ának visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló, egészséges hagyásfa csoportok formájában.
E36	Őshonos fafajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E37	A hagyásfák fenntartása.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészen belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítésére alkalmas más eszköz használható.
E41	Felnyíló erdők esetében véghasználat jellegű fakitermelés csak abban az esetben végezhető, ha a záródás 30% alá csökken és az erdő felújítását meg kell kezdeni.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E43	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel csak részleges tala-jelőkészítés végezhető.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E45	A vágásterületen történő égetés tilos.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E48	Őshonos fafajú faállomány csak természetesen (magról, illetve sarjról) újítható fel.
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E54	Mesterséges erdősítés során legalább 3 tájhonos fafaj szálsankénti vagy csoportos - a termőhelynek is megfelelő - elegyítése szükséges.
E55	A terület természetes erdőtakarója felnyíló erdőtípusba sorolható, így már a 30%-os záródást elérő erdősítést is sikeresnek lehet tekinteni.
E56	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése a cél.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználat és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.
E58	Tájidegen fafajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fafajokkal elegyítendő.
E59	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználat és felújítása során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása kívánatos (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.
E61	Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítandók.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyep) hasznosítandók.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.
E65	Az intenzíven terjedő fajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpáztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó (erdőtörvény 9. § c) pont) létesítése tilos. (EKV41)

Alkalmazott kommunikációs eszközök és eredmények

A Pirtói Nagy-tó Natura 2000 terület Pirtó és Tázlár településeket érinti, legnagyobb része Pirtó közigazgatási határán belül fekszik. Pirtó az 1940-es években vált önálló településsé, ma körülbelül 1000 fő lakja. A település társadalma fogyóban van az elöregedés és a fiatalok elvándorlása miatt, ami a ma még önálló fenntartású általános iskola fennmaradását is veszélyezteti a jövőben. Még ma is jelentős arányt képviselnek a helyi lakosságon belül a tanyákon élők. A községben a fő megélhetési forrás a mezőgazdaság. A növénytermesztésen belül a gabona (rozs és árpa), olaj- és ipari növények, a szőlő- és gyümölcstermesztés a meghatározó, míg a helyi mezőgazdaság gerincét adó állattartáson belül a külterjes (gyakran szétszórt területeken folyó) szarvasmarha- és a juhtartás jellemző, s csak kisebb mértékben a sertés és a baromfi. Mezőgazdasággal főként családi gazdálkodók foglalkoznak, gyakori a részidős gazdaság is. Ezen kívül a község határában nádgazdálkodás és erdőgazdálkodás is folyik. A mezőgazdaságon kívül a helyieknek kilenc gazdasági társaság ad munkát a műanyagipar, fafeldolgozás, járművillamosság, útépités, kötöttáru-készítés területén, de jellemző a közeli Kiskunhalas munkahelyeire való napi ingázás is.

A Natura 2000 tervezési folyamatának helyi előzményei

A megkérdezettek elmondása szerint a Natura 2000 programról, vagy a terület kijelöléséről korábban részletes információt nem kaptak. A falugazdász a támogatás-igénylések során szembesült azzal, hogy mely gazdálkodók érintettek a Natura 2000 programban, ez ösztönözte arra, hogy további információt keressen. Az önkormányzat szintén hivatali úton, a Közlönyből értesült a Pirtót érintő Natura 2000 területről. A hivatali úton megszerzett információt hirdetőtáblákon, illetve a falugazdász a gazdákkal való személyes találkozás során próbálja eljuttatni a lakossághoz. A gazdálkodók egymástól hallottak leginkább a Natura 2000 programról, illetve volt, aki szerint gazdafórumon is lehetett információhoz jutni. A területkijelölés kapcsán felmerült, hogy a község nyugati határában fekvő homokbuckás terület szintén érdemes a Natura 2000 címre (talán még inkább, mint a Nagy-tó). Ezen a területen folyamatban van a védetté nyilvánítás, aminek kapcsán a település és a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága között szoros kapcsolattartás alakult ki (lakossági fórumokra is sor került).

Az interjúk során több oldalról elhangzott, hogy a Nagy-tó az 1974-75-ös évektől kezdődően folyamatosan kiszáradt részben az éghajlatváltozásnak, részben az emberi beavatkozásnak (fenyőtelepítések, kutatófúrások, csatornázás) köszönhetően. 2007 óta egyáltalán nincs víz a tómederben, s nem is várható hosszú távon a víz visszatérése, mivel a tó alapvetően csapadékvízből nyeri a vízutánpótlást (jelentős javulás ésszerű vízügyi beavatkozások révén sem várható). Mindezek miatt többekben felmerül a Nagy-tó védettségének indokoltsága, illetve a tó (ma már inkább csak kiszáradt tómeder) hosszú távon való fenntarthatósága.

Érintett-elemzés

A Pirtói Nagy-tó Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek Pirtó önkormányzata, a helyi gazdálkodók és az illetékes falugazdász, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, valamint a Kiskunmajsai Vízgazdálkodási Társulat. Kisebb mértékben érintett az Alsó-Dunavölgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, Tázlár önkormányzata, valamint a két település lakossága.

Érintettség

- *Pirtói önkormányzat:* saját vagyonkezelésben lévő területek révén nem érintett a Natura 2000-ben, s a jövőben sem tervezik a lakott vagy ipari terület bővítését a Natura 2000 terület felé. Építésügyi szempontból az önkormányzat fontosnak tartja, hogy a Natura 2000 program a területen található állattartó telepek, tanyák felújítását, rekonstrukcióját ne akadályozza, nehezítse meg.
- *Gazdálkodók, falugazdász:* a Natura 2000 kijelölés révén mintegy 15-20 gazda közvetlenül érintett. Zömük állattartással (legeltető szarvasmarhatartással, vagy juhtartással) foglalkozik, ugyanakkor a kijelölt terület faluhoz legközelebb eső, nyugati nyúlványa több kisparcellás szántót is magába foglal, ami az érintettek számát megnöveli, és néhányak szerint természetvédelmi szempontból sem indokolt. Azok a gazdálkodók, akik a KNPI-től bérelt területeken gazdálkodnak, tisztában vannak azzal, hogy területük a Natura 2000 hatálya alá esik. A gazdálkodás során betartandó szabályokat a Nemzeti Park Igazgatósága határozza meg – ezeket jól ismerik, és megfelelőnek, betarthatónak tartják. Beszéltünk olyan gazdálkodóval is, aki még szigorítana is, és a kaszálást megtiltaná (legfeljebb tisztító kaszálást engedélyezne), mivel szerinte a gyepek minősége a kaszálástól romlik, és a vadriasztó lánc ellenére elkerülhetetlen, hogy néhány állat a kasza alá kerüljön. A nádgazdálkodással kapcsolatban elhangzott vélemény, hogy a bérelt terület a bérleti díj vonatkozásában gyepeknek számít, támogatás ugyanakkor – nádként – nem jár rá, így a nádist bérelő gazdálkodót hátrány éri. További vélemény, hogy az erdőtelepítések engedélyezését jobban össze kellene hangolni a természetvédelemmel, egyesek szerint ugyanis az átgondolatlan erdőtelepítések is nagyban hozzájárultak a tó kiszáradásához. Olyan gazdálkodóval, aki nem nemzeti parki területen gazdálkodik, egyelőre nem beszéltünk, ugyanakkor a falugazdász véleménye szerint az ő tájékozottságuk mutathat különbségeket a KNPI-től bérelt földön gazdálkodókétól. Azok, akik más támogatás révén nem vezetnek gazdálkodási naplót, várhatóan nem fognak a Natura 2000 támogatásokra sem pályázni, mivel a hektáronkénti támogatási összeg szinte indifferens a gazdálkodás éves költségeihez, és a gazdálkodási napló vezetésének terhéhez viszonyítva.
- *Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság:* a Natura 2000 területet kettősség jellemzi, az északi területek lápi, a déliek szikes jellegűt mutatnak. A víz eltűnése jelenti a terület számára a legnagyobb problémát, így elsődlegesen a vízrendezést (víz visszavezetését) kellene megoldani. A jelenlegi kezelés – extenzív legeltetés és kaszálás – megfelel a terület igényeinek, ugyanakkor a terület széleinek beszántása problémát okozhat (ösgyepek feltörése, özönnövények terjedése miatt). Az özönnövények irtására nagyobb figyelmet kellene fordítani.
- *Kiskunmajsai Vízgazdálkodási Társulat:* a Nagy-tó levezető csatornáját kezeli. A tó eredetileg 1300ezer köbméter befogadó képességű belvízi tárolóként van nyilvántartva, viszont az utóbbi évek csapadékszegény időjárása és a korábbi emberi beavatkozások miatt víz évek óta nem állt a területen. Így a csatornák kezelése terén sincsenek különösebb feladatok. Interjú a Társulattal eddig nem készült.
- *ADU-KÖVIZIG:* a tó vizét levezető csatornák gyűjtőjéül szolgáló 7. számú csatornát kezeli. Évek óta nincs ebben a csatornában sem víz, így a Pirtói Nagy-tó Natura 2000 kapcsán érintettségük minimális (más Natura 2000 területek kapcsán megjegyezték, hogy aktívabb kommunikációra, és minden vízügyi beavatkozás előzetes egyeztetésére kényszerülnek a kijelölt területeken).
- *Tázlár önkormányzata:* a közigazgatási területnek csak igen csekély hányadát érinti a Pirtói Nagy-tó Natura 2000 terület, ezért itt interjút nem készítettünk.

- *Pirtó és Tázlár lakossága:* érintettségük két szempontból lehet említésre méltó: egyrészt a Natura 2000 hatálya alá eső kisparcellás szántók tulajdonosaiként, másrészt mint a területre esetleg kijáró természetkedvelők. Mindkét szempontból a Natura 2000 kijelölésről való tájékoztatás, a terület értékeinek bemutatása lehet kulcsfontosságú számukra.

Kapcsolat az érintettek között:

Az interjúk alapján úgy tűnt, Pirtó önkormányzata és a KNPI-től bérelt földön gazdálkodók, valamint a KNPI között viszonylag gyakori, jó kapcsolat áll fenn, nem kis mértékben a területen illetékes természetvédelmi őrnek köszönhetően, aki személyes kapcsolatokat épített ki és ápol a faluban élőkkel. A falugazdász szintén értesült a területkijelölésről, illetve a KNPI által tervezett más természetvédelmi változásokról (a homokbuckás terület védetté nyilvánításának szándékáról). Mivel Pirtó viszonylag kis település, a gazdálkodók jól ismerik egymást, gyakran egymástól is információhoz jutnak, ugyanakkor bizonyos helyzetekben összetartás helyett inkább versengenek egymással. A vízügyi szervek felé a kapcsolat sokkal formálisabb, és víz hiányában (mivel nincs szükség kezelésre) ritkább is, mint az előbb említett érintett-csoportok között. Az érintettek között a Natura 2000 kapcsán kialakult konfliktusról, ellenségeskedésről nem kaptunk információt.

A Natura 2000-hez kapcsolódó általános vélekedések

A Natura 2000 program nagyvonalakban ismert az érintettek körében, egyetlen interjúalanyunk számára sem volt újdonság. A Natura 2000 mögött meghúzódó koncepció, illetve a területkijelölések mikéntje és a védendő értékek köre ugyanakkor kevésbé ismert, bár ezek iránt az információk iránt is volna igény az érintettekben. A legtöbb megkérdezett a Natura 2000 programhoz közvetlen előnyt nem kapcsol. Általánosságban úgy látják, hogy a program újabb megkötéseket, szabályokat jelent, amit a gyepterületekre járó kompenzáció sem képes teljesen ellentételezni. A Natura 2000 kapcsán növekvő idegenforgalomra, vagy más gazdaságilag is érezhető haszonra nem számítanak. Közvetett haszna a programnak az lehet, hogy a területhasználat tervezése átgondoltabbá válik (elsősorban az erdősítések vonatkozásában), és a környezetet károsító területhasználatok még jobban háttérbe szorulnak (ez azonban inkább általános véleménynek tekinthető, Pirtón ugyanis konkrét példát a megváltoztatni vágyott természetkárosító területhasználatra nem hallottunk).

Egyeztetés a helyi érintettekkel

A Pirtói Nagy-tó Natura 2000 területen a fenntartási tervek elkészítéséhez kapcsolódóan 2009. január 26-án összesen három félig strukturált interjú, illetve két interjúval összekötött terepbejárás készült, továbbá hét gazdálkodóval vettük fel a kapcsolatot 2008 decemberében a SZIE KTI Természetvédelmi mérnök szakos hallgatóinak közreműködésével. Az interjúk során felkerestük a Natura 2000 terület által legnagyobb mértékben érintett település, Pirtó önkormányzatát, az illetékes falugazdászt, az ADU-KÖVIZIG Kalocsai Szakasz mérnökségét, továbbá terepbejárásra került sor a terület illetékes természetvédelmi őrével, valamint a Szélkiáltó Természetvédelmi Egyesület egyik tagjával.

2009. június 16-án ötletbörzét szerveztünk a KNPI munkatársaival, valamint a konzorciumi partnerekkel arról, hogy a helyi tájhasználókat hogyan lehetne ösztönözni a fenntartási tervekben szereplő tájhasználati/gazdálkodási javaslatok betartására.

2009. október 8-án tartottuk a Pirtói-Nagy-tó Natura 2000 terület fenntartási tervének egyeztető fórumát Pirtón, a művelődési házban. A fórumon részt vettek helyi gazdálkodók és lakosok, a Szélkiáltó Természetvédelmi Egyesület, valamint a Kiskunsági Nemzeti Park

Igazgatóság munkatársai. A fórumon elsősorban a szántókkal kapcsolatban megfogalmazott kezelési javaslatokhoz érkeztek észrevételek. A természetvédelmi szakértő ajánlásai szerint a mozaikos, szántókkal, nadrágszij parcellákkal övezett területeken hosszú távon a szántóföldi gazdálkodás felhagyása volna a kívánatos. A gazdálkodók ugyanakkor az állatállomány számára szükséges takarmány megtermelése miatt fontos megélhetési forrásnak tartják a szántóföldi gazdálkodást, s egyelőre nem látják reálisnak a szántók felhagyását. A jelenlegi művelés tekintetében kifogásolták a vegyszerhasználat tiltását is. A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság munkatársa fő kérdésként azt jelölte meg, hogy Natura 2000 területen belül hosszabb távon is cél-e fenntartani a szántógazdálkodást, vagy inkább olyan kompenzációt kell meghatározni, mint a környező, tűzok programban résztvevő Érzékeny Természeti Területeken. Válaszként a támogatásokkal kapcsolatos kétkedésüknek adtak hangot a gazdák, s jelezték, hogy számukra a bizonytalan támogatások helyett az jelenti a biztos bevételt, „ami megterem.” A Pirtói-Nagy-tó gyepterületei zömmel a Kiskunsági NPI kezelésében vannak, így a gyepekre megfogalmazott előírások kapcsán kevesebb észrevétel hangzott el. A javasolt kaszálási határidőt a gazdálkodók javasolják előbbre hozni, azonban a fészkelő madarak miatt viszonylag kicsi a mozgástér. A 3. kezelési egységnél lehet a kaszálási határidőt június 20-ára módosítani. Az őszi tisztító kaszálás határideje kapcsán is javaslatok hangoztak el: a kaszálás kezdő időpontja október 1. legyen, ill. az őshonos legelőgyomokkal terhelt területeken a kaszált területek aránya ne menjen 20% fölé. A nádas területekkel és az egykori horgásztóval kapcsolatos előírások kapcsán különösebb észrevétel nem hangzott el, mivel a terület fokozatos kiszáradása miatt ezeken az élőhelyeken gazdasági hasznosításra már nem nagyon van lehetőség.

Az elhangzottakat részletesen tartalmazza az elkészült jegyzőkönyv, amely a mellékletben olvasható. A terv véleményezésére természetesen írásban, a projekt honlapján (www.naturaterv.hu), illetve e-mailben vagy postai úton továbbítva is lehetőséget biztosítottunk.

Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az országos szinten érintett hatósági és területi kezelő szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. Az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009. 03.11. Wisnovszky Károllyal és 2009.03.23.) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket a II. negyedéves jelentésben dokumentáltuk részletesen. A helyi szinten érintett hatósági és területi kezelő szervekkel való egyeztetést beágyaztuk a területi kommunikációs folyamat menetébe. Az interjúk során személyesen egyeztettünk az illetékes falugazdással és az ADU-KÖVIZIG Kalocsai Szakasz mérnökségével.

Kiemelt figyelmet kapott az interjúzás során a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság munkatársaival való egyeztetés: az eddigi tapasztalatok, nehézségek és a tervezett természetvédelmi beavatkozások alapos megismerése érdekében személyes találkozóra és több órás terepi bejárásra került sor a KNPI helyi munkatársaival, továbbá június folyamán ötletbörzét is szerveztünk az Igazgatóság kollégáinak bevonásával, ahol a Natura 2000 programhoz kapcsolódó anyagi kompenzációt kiegészítő lehetséges ösztönzőkről gondolkodtunk közösen.

EMLÉKEZTETŐ
a „NATURA 2000 területek fenntartásai tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó
szolgáltatások elvégzése” c. projekt keretében
Natura 2000 ötletbörze KNPI
Kecskemét, 2009. június 16. 13:00-16:00

A találkozón részt vettek

Sipos Ferenc	KNPI
Agócs Péter	KNPI
Vajda Zoltán	KNPI
Ludnai Tünde	KNPI
Máté András	KNPI
Papdi Attila	KNPI
Tajti László	KNPI
Mucsi Gábor	KNPI
Lóránt Miklós	KNPI
Nagy Tamás	KNPI
Szíjártóné Pallag Orsolya	KvVM
Varga Ildikó,	KvVM
Néráth Melinda	KvVM
Faragóné Huszár Szilvia	VÁTI Kht.
Schneller Krisztián	VÁTI Kht.
Boros Emil	Naturglob Kft.
Podmaniczky László	SZIE KTI
Kelemen Eszter	SZIE KTI

A találkozón elhangzottak összefoglalása

Sipos Ferenc köszöntötte az egybegyűlteket, ismertette a rendezvény háttérét és célját. A találkozó legfőbb céljaként megfogalmazódott azoknak a lehetőségeknek az összegyűjtése és végiggondolása, amelyek a pénzbeli kompenzáción túl ösztönzően hathatnának a gazdálkodók és más tájhasználók számára a fenntartási tervben megfogalmazott tájhasználati előírások betartása terén. A Natura 2000 fenntartási tervek készítésével foglalkozó konzorcium részéről bemutatkozott Podmaniczky László, és röviden ismertette a projektet. A KvVM részéről bemutatkozott Varga Ildikó, és ismertette várakozásaikat a találkozóval kapcsolatban. Az ötletek összegyűjtésének strukturálása érdekében főbb élőhelyenként vettük számba a gazdákat leginkább érintő korlátozásokat és a lehetséges megoldási lehetőségeket, elsőként az erdők, majd a vizes területek, végül a gyepek vonatkozásában.

Sipos Ferenc gondolatébresztő ötletei:

- A fenntartási tervek által megfogalmazott kezelési előírások betartására a gazdálkodókat az anyagi (kompenzációs) támogatáson túl a különféle terhek mérséklésével, valamint nem anyagi jellegű kedvezményekkel lehetne ösztönözni. A javaslatok többségénél az érvényesülés jogszabályi módosítást is igényelne.
- Az intenzív erdőfelújításokat elsősorban a gyors termőre fordulási igény indokolja. Ezért ösztönzően hathat a kevésbé intenzív erdőtelepítések irányába, ha a sikeres erdőfelújítás időkorlátait kitolnák, vagy a sikeres erdőfelújításhoz szükséges erdősültségi arányt lecsökkentenék a Natura 2000 területeken.

- A vízgazdálkodási társulatoknak kötelezően fizetendő hozzájárulást mérsékelni lehetne azon Natura 2000 területen gazdálkodók számára, akik szántóföldi vagy gyepgazdálkodásukban a vízvisszatartásnak eleget tesznek.
- Adókedvezménnyel lehetne illetni a Natura 2000 területen megfelelően gazdálkodókat (a TVT is megfogalmazza ezt a lehetőséget).
- Nem anyagi támogatást lehetne biztosítani a Natura 2000 területen gazdálkodók számára, pl. meglévő nemzeti parki, minisztériumi, Natura 2000-es honlapokon ingyenes reklámfelület a Natura 2000 területen előállított termékek, szolgáltatások reklámozására.

Natura 2000 az erdőgazdálkodásban:

Papdi Attila:

- Az erdő-felújítási alap eltörlése kedvezőtlenül hatott az erdőgazdálkodókra.
- A magángazdálkodóknak nem nyújtana segítséget, ha a sikeres erdőfelújulás határidejét 10 évre meghosszabbítanák, mivel nekik viszonylag gyors megtérülésre van igényük, s úgy is felújítják az erdőket 1-2 éven belül.
- **Borítottság:** a kisebb borítottság engedélyezése Natura 2000 területen azonban előnyös volna mind a nagyobb erdőgazdálkodóknak, mind a magángazdálkodóknak, mivel kevesebb költséget emésztene fel az évenkénti újrapótlás, s az erdő végső hozama lényegesen így sem csökkenne.

Vajda Zoltán:

- Az erdőtörvény az erdős-sztyeppet, mint célállományt azonosítja. Natura 2000 területek vonatkozásában az erdőtörvény kitételként tartalmazhatná, hogy termőhely függvényében erdősztyepp vegetáció kialakításával is meg lehet felelni a felújítási kötelezettségnek.
- **Egyszerűbb, logikusabb nyilvántartás:** további segítség volna a gazdálkodónak, ha a földhivatali tulajdoni lap/erdőtervezési lap tartalmazná, hogy mely területeken elegendő az erdősztyepp felújítása.

Mucsi Gábor

- Jelentős veszély a tarvágással kipusztított jelölő élőhelyek.

Varga Ildikó:

- Az új erdőtörvény ismeri a Natura 2000 koncepciót, és részben épít rá.

Vajda Zoltán:

- Az új erdőtörvény arra is kitér, hogy védett, rossz termőhelyi adottságú területen, vágásérett korban letermelt, tájidegen fajokból álló erdőt nem kell felújítani.

Papdi Attila és kollégája:

- **Közmunka:** a közmunka program szélesebb használata az erdőgazdálkodásban szintén könnyítést jelenthetne a Natura 2000 területeken gazdálkodók számára. Engedmény volna, ha a Natura 2000 területen megfelelő módon gazdálkodók számára a közmunkásokat kisebb közterhek mellett lehessen foglalkoztatni.
- **Szaktanácsadás:** a szaktanácsadás fejlesztése, a szaktanácsadói segítség igénybe vétele költségeinek csökkentése is előnyös volna.

Sipos Ferenc:

- **Tájékoztatás, szakmai továbbképzés:** magán erdőgazdálkodókat részletesebben kellene tájékoztatni, példákat kellene nekik bemutatni a természetvédelmi szempontból megfelelő és gazdaságilag is életképes erdőgazdálkodásról.
- **Termékcímkét** lehetne kialakítani a Natura 2000 erdőkből származó termékekre.

Pallag Orsolya

- A Natura 2000 területeken unikális termékekkel lehetne megjelenni (szarvasgomba)

Általános megállapítás:

- Az ösztönzők kialakítása során külön figyelmet kell arra fordítani, hogy a magán erdőgazdálkodók számára is valós ösztönzést jelentsen az adott eszköz, mivel az eddig elhangzott javaslatok a hivatásszerű erdőgazdálkodók számára jelentenek első sorban könnyebbiséget. A gazdálkodási szemléletváltásra is szükség lenne, a gazdálkodó elsődlegesen ne a tiltáson alapuló előírásoktól és a kompenzálás mértékétől vezérelten gazdálkodjon.

Natura 2000 a gyepgazdálkodásban:

Máté András:

- Sziklagyepeket, homokpuszta gyepeket és lejtősztyeppéket, amelyek mind pannon jelölő élőhelyek, a hazai viszonyok mellett nem lehet művelni (sem legeltetni, sem kaszálni). Ezeken a területeken, pont a művelés kerülése miatt, nehéz olyan ösztönzőket kitalálni, amelyek a gazdálkodáshoz kapcsolódnak. Ezért itt elsősorban a megfelelő mértékű pénzügyi kompenzáció jelenthetne megoldást.

Sipos Ferenc:

- **Elővásárlási jog** átalakítása: ha valaki Natura 2000 területen megfelelő gazdálkodást folytat, akkor lehessen elővásárlási joga a szomszéd Natura 2000 területekre azokkal szemben, akik nem Natura 2000 területen gazdálkodnak, vagy nem megfelelő gazdálkodást folytatnak.
- **Kedvezmények átadhatósága:** ha valaki Natura 2000 területen megfelelő gazdálkodást folytat, akkor kedvezményt ne csak a Natura 2000 területen érvényesíthessen (hiszen ha nem lehet művelni, erre nincs is lehetősége), hanem saját kezelésében lévő nem Natura 2000 területen is (pl. gyeptámogatás esetében).

Agócs Péter:

- **Földhivatali illetékek:** Natura 2000 területek esetében a tulajdoni lap kikérése, amennyiben kaszálási engedély vagy más Natura 2000-hez kapcsolódó adminisztráció miatt van arra szükség, legyen ingyenes.

Natura 2000 a vizes területeken:

- **Vis Maior:** Natura 2000 területen akkor is járjon a földalapú támogatás, ha az egész parcellát sújtja a vis maior (ez különösen belvíznél lehet fontos).
- **Vízkihasználás hasznosítási járulék:** ha Natura 2000 területen a gazdálkodó vállal kora tavaszi árasztást, mentesüljön a vízkihasználás hasznosítási járulék megfizetése alól. Ez az intézkedés azonban csak akkor használható, ha a gazdálkodó tudja állattal legeltetni a területet, ezért csak szűkebb körben lehet hatásos.
- **Vízigény kielégítési sorrend:** a Vízgazdálkodási Törvényben meghatározott vízigény kielégítési sorrend kialakításában is számítson a Natura 2000. Azok a gazdálkodók, akik Natura 2000 területen megfelelő gazdálkodást folytatnak, szárazság idején kerüljenek a vízigény kielégítési sorrendben előbbre.

Általános megjegyzések, ötletek:

- A Natura 2000 területeken gazdálkodók számára az intervenció járjon automatikusan.
- A támogatások folyósításánál a fizetési fegyelem betartása rendkívül fontos volna (nem csak Natura 2000 területen).
- Az FVM adatbázisokhoz való ingyenes és/vagy egyszerűbb hozzáférés biztosítása segítené a gazdálkodókat (nem csak Natura 2000 területen).

- Az ellenőrzésekről kapjon előre hírt a gazdálkodó és szaktanácsadója, s legyen lehetősége a nemzeti parkos kollégának is az ellenőrzésen való részvételre.
- Művelési ág váltás legyen lehetséges, a művelési ág váltás engedélyezésénél, s a támogatásra való pályázásnál is a természetvédelmi valós állapot számítson.
- Lehessen adókedvezményt (pl. áfamentesség) igénybe vennie a Natura 2000 területen gazdálkodóknak.
- Legyen kedvezményes hitellehetőség a Natura 2000 területen gazdálkodók számára → erre tesz kísérletet a BTAU projekt (az MME szervezésében, URL: http://www.smeforbiodiversity.eu/details.php?p_id=70&id=79)
- A NPI-oknak lehessen beleszólási joga a támogatások odaítélése esetén (pl. ha valaki kiszántott a mezsgyéből egy darabot, amit a természetvédelmi őr tud, az ne vehessen fel támogatást).
- Legyen tanácsadói hálózat a Natura 2000-hez kapcsolódóan, szükség van államilag finanszírozott továbbképzésekre is.
- A tervezéssel foglalkozó konzorciumnak érdemes felkeresnie Lett Bélát (Soproni Egyetem), aki az erdőgazdálkodás és a Natura 2000 vonatkozásában fontos szakértő.

Az emlékeztetőt összeállította: Kelemen Eszter

Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése

A Pirtói Nagy-tó Natura 2000 egyeztető fórum jegyzőkönyve

Pirtó, Művelődési Ház

2009. október 8. 15 óra

Készítette: Bodorkós Barbara (SZIE KTI), Kelemen Eszter (SZIE KTI)

*Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése
és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése (2006/18/176.02.01) c. projekt*

Résztvevők:

Fehér Péter, Szélkiáltó Természetvédelmi Egyesület

Hirsch Gyula, helyi érintett

Kádár István, Compó Horgászegyesület

Kaptás Ferenc, helyi érintett

Kiss Tamás, helyi érintett

Máté András, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (KNPI)

Misándi Sándor, helyi érintett

Nagy Ferencné, helyi érintett

Somogyi István, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (KNPI)

Sütöri Balázs, helyi érintett

Vágó Ferenc, helyi érintett

Vámos László, gazdálkodó

Varga Alajos, helyi érintett

Vörös István, gazdálkodó

Vörös Istvánné, gazdálkodó

Dr. Boros Emil természetvédelmi szakértő

Schneller Krisztián, VÁTI Nonprofit Kft.

Dr. Podmaniczky László, SZIE KTI

Bodorkós Barbara, SZIE KTI

Kelemen Eszter, SZIE KTI

Bevezető, előadások, hozzászólások

A fórum moderátora köszöntötte az egybegyűlteket, majd ismertette a találkozó célját és nagy vonalakban beszámolt a tervezési folyamat menetéről, az eddig elvégzett kommunikációs és tervezési munkáról, valamint az eredményekről. Ezt követően tájékoztatta a jelenlévőket a megbeszélés menetéről, bemutatta az előadókat.

A VÁTI Non-profit Kft. képviselője előadásában általánosan bemutatta a Natura 2000 program célját, tartalmát, jogszabályi háttérét, majd röviden ismertette a Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése c. projekt eddigi munkafázisait és a további elvégzendő feladatokat. Végül ismertette a fenntartási tervek felépítését és rendeltetését. A fenntartási tervek hangsúlyos pontja a kapcsolódó agrártámogatás javasolt rendszerének kidolgozása is. A fenntartási tervet a tervezők az adott területen érintettekkel közösen dolgozzák ki. 2009. április és május során készültek el az első tervváltozatok, amelyek a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium véleményezése után átdolgozásra kerültek. 2009. augusztus-október a helyi egyeztetések időszaka. Az egyeztetéseken elhangzott vélemények, javaslatok, kritikák a tervben

átdolgozásra kerülnek majd, így novemberre egy, az érintettekkel közösen megvitatott és véleményezett terv áll a rendelkezésre.

Ezt követően a SZIE KTI tervezője előadásában hangsúlyozta, hogy a Natura 2000 program alapjai nem új keletűek, hiszen az ÉTT program is hasonló elveken alapszik. A Natura 2000 program megközelítését a földhasználati piramissal szemléltetve bemutatta a mezőgazdálkodás és a természetvédelem kapcsolatát. A mezőgazdálkodás intenzitásának növekedésével csökken a területek gazdagsága, a természeti értékek fokozott mértékben sérülnek. A földhasználati zónarendszer kategóriái: 1. a természetvédelmi magzónák, 2. a természetvédelmi pufferzónák, 3. az átmeneti zónák 4. agrárzónák, valamint 5. a művelés alól kivett területek. Az első két kategória, vagyis a természetvédelmi magzóna és a pufferzónák együttesen alkotják alapvetően a Natura 2000 területeket. A tervezett kezelési előírások jelentős része kötelező, egy része ajánlott (vagyis önkéntes), míg egy része komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírásokat jelent.

1. Kötelező előírások: a jelenlegi állapotok megőrzésére irányulnak, ebből kifolyólag mennyiségben is ezek az előírások a legmeghatározóbbak. A 1698/2005 EC rendelet 38§-a alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelem-kiesés mértékéig. Jelenleg ez a kompenzáció csak a gyepterületek esetében él, de a pénzügyi segítség köre, a különböző művelési ágakhoz tartozó tevékenységhez rendelve, bővülni fognak.
2. Ajánlott előírások: az élőhely fenntartásán túl a megőrzendő populációk erősödését célozzák meg. Amennyiben az érintett gazda vállalja ezen előírások betartását, szerződéses formában teszik ezt érvényessé. Abban az esetben, ha a tulajdonos nem lép be a programba, nem születik szerződés, ezek a kötelezettségek rá nem fognak vonatkozni. Az ajánlott előírások lehetséges forrása: az agrár-környezetgazdálkodási, erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan.
3. Élőhely-rekonstrukciós javaslatok: az élőhelyek természetességi állapotát nagymértékben javító előírások. A terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges. Ennek lehetséges forrásai: erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, Környezet és Energia Operatív Program által nyújtott támogatásokkal integráltan.

Dr. Boros Emil természetvédelmi szakértő ezután a terület természeti értékeit és kezelési előírásait mutatta be. A Pirtói Nagy-tó tervezési terület közösségi jelentőségű, Natura 2000 élőhely-típusai: a pannon szikes sztyeppék és mocsarak, a kékperjés láprétek és a Cnidion dubii folyóvölgyek mocsárrétjei. A területen található értékes, közösségi jelentőségű állatfajok közül a természetvédelmi szakértő kiemelte a közönséges tarajos gőtét, a réti csikot és a mocsári teknőst. A helyi flóra közösségi jelentőségű fajai között pedig megemlítette a kiscfészű aszatot és az erdélyi útifüvet. A terület meghatározó természetvédelmi problémái a vízháztartás zavarai (talajvízszint csökkenése, kiszáradás, csatornázás), bizonyos területeken a túlzott legeltetésből, a helytelen kaszálásból, valamint a személtlerakásból erednek. A szakértők ezek után áttért a kezelési és fejlesztési javaslatok ismertetésére. Elmondta, hogy a területre megfogalmazott előírások alapját a jelenlegi agrár-környezetgazdálkodási programok előírásai (pl. helyes gazdálkodási gyakorlat) képezték. Ezeket egészítik ki olyan intézkedések, amelyek többek között a szántók kíméletes művelésének irányába (pl. fás szárú energetikai ültetvények telepítésének tiltása) vagy a visszagyepesítés irányába mutatnak.

KE1: Szántók

A szántók a területen mozaikosan helyezkednek el, ezek a területek lehetnének az élőhely-rehabilitáció fő színterei. A megfogalmazott előírások többsége az AKG programból lett átvéve, ezen túl fejlesztési javaslatok szerepelnek még a listában, amelyek alapvetően a szántók visszagyepesítését célozzák meg. A gazdálkodók e kezelési egység kapcsán kifogásolták a vegyszerhasználat tiltását és a trágyázás korlátozását, véleményük szerint ugyanis a kevés csapadék és a sovány talaj miatt műtrágya és szerves trágya nélkül semmi, még a fű sem hoz megfelelő hozamot, s szinte lehetetlen a legtöbb terményt (példaként a zabot említették) permetezés nélkül megtermeszteni. A tervező a félreértést tisztázandó elmondta, hogy nem teljes vegyszerhasználati tilalmat javasol a terv, a gazdálkodók szerint viszont a tiltott vegyszerek között van a többsége annak, amit ma használnak. Repcét, kukoricát gyakorlatilag nem tudnak termeszteni a területen, jelenleg főként gabonát termelnek, de azt is kiszáradás fenyegeti. A lucernatermesztés kapcsán problémás a kaszálási határidő június 30-i meghatározása, ugyanis általában május 20. körül szoktak kaszálni. A tervező erre reagálva elmondta, hogy a lucerna első felét le lehetne április 25-ig kaszálni, s csak a második felét kell meghagyni. A gazdálkodók szerint ugyanakkor áprilisban még olyan kicsi a lucerna, hogy nem érdemes lekaszálni.

A KNPI illetékes természetvédelmi őre felvetette, hogy a Natura 2000 területen belül hosszabb távon is cél-e fenntartani a szántógazdálkodást, vagy inkább olyan kompenzációt kell meghatározni, mint a környező, tűzok programban résztvevő Érzékeny Természeti Területeken. Ha ugyanazt a támogatási összeget igénybe lehet venni, az megfelelő kompenzáció lehet a gazdák számára. Válaszként a támogatásokkal kapcsolatos kétkedésüknek adtak hangot a gazdák. A gazdák jelezték, hogy számukra a bizonytalan támogatások helyett az jelenti a biztos bevételt, „ami megterem”, ráadásul a szántóföldön tudják biztosítani az állattartáshoz szükséges takarmányt is.

A természetvédelmi szakértő ajánlásai szerint a mozaikos, szántókkal, nadrágszj parcellákkal szabdaltnak területeken hosszú távon a szántóföldi gazdálkodás felhagyása volna a kívánatos. Ez a jelenlegi egyeztetési anyagban ajánlásként, tehát nem kötelező előírásként szerepel. A vegyszerhasználat tiltása sem teljes körű. A természetvédelmi szakértő felhívta a gazdák figyelmét az Érzékeny Természeti Terület program homokhátsági tapasztalataira is: a gazdálkodók ott a korlátozások betartásáért jelentős összegű kifizetéseket kapnak, amely megélhetésük fontos alapja, mivel az egyre alacsonyabb felvásárlási árakat a természetközeli gazdálkodás formájában nyújtott szolgáltatások megfizetésével tudják kompenzálni.

A KNPI képviselője az elmúlt évek negatív tapasztalatairól számolt be a tó vízháztartása tekintetében: újabb lecsapoló árok létesült a tó partján. A tó természetes vízháztartásának regionális jelentőségét hangsúlyozta. Véleménye szerint a gazdálkodóknak is érdeke a természetes vizek megőrzése, hiszen hosszú távon a megfelelő vízháztartás adja a gazdálkodás alapját. A kapillárisokon keresztül ugyanis megkapja végül azt a vizet a gazda, amit nem vezetett el. A szántóföldi gazdálkodásnak addig van létjogosultsága a területen, amíg nem veszélyezteti a természetes vízkészletek minőségét és mennyiségét. Ha veszélyezteti, akkor nem támogatható az adott mezőgazdasági tevékenység, és ez nem csupán a szántóföldi művelést jelentheti.

A gazdák minderre reagálva jelezték, hogy 4 éve volt utoljára olyan víz a tóban, hogy kaszálni sem tudtak. Akkor a szántó is víz alá került. A természetvédelmi szakértő arra hívta fel a jelenlévők figyelmét, hogy amennyiben a vizes élőhelyek kezelése nem megfelelő, akkor hiába érkezik víz a területre, már nem lehet azt megtartani egy tönkretett területen. A

szántóföldeknek nem a tómederben van a helye, mert az újabb csatornázásokat és azzal együtt vízelvezetést vonhat maga után. A KNPI természetvédelmi őre ehhez azt fűzte hozzá, hogy a gazdák is a támogatási rendszerekhez vannak kötve. Aggodalmának adott hangot, hogy az adott programba való belépés 5 évre meghatározza a gazdálkodást, amely szintén nem veszi figyelembe az aktuális időjárási viszonyokat. Havária vagy vis maior helyzetként egy-két évig fel lehet tüntetni ezeket a jelenségeket, de utána tudomása szerint szankcionálják a gazdákat. A KNPI képviselője tájékoztatásul közölte, hogy 2 évig szankció nélkül, maximális kifizetéssel lehet megvalósítani a programot, és csak ezután jelenti egy szankció a programból való kizárást. Annak a véleményének is hangot adott, mely szerint az AKG előírárendszer nem alkalmazható a Natura 2000 területeken, csupán egy jó alapot adhat a kompenzációs kifizetések kitalálásához. A SZIE KTI szakértője megerősítette a gazdák aggályait: az agrár-környezetgazdálkodási program többek között nem tudja kezelni a terület mozaikosságát; a terület, táji és élőhelyi adottságait. A Natura 2000 program keretében pontosan ezért dolgozták ki a kezelési előírások rendszerét, amely az azonos kezelést igénylő területeket foglalja magába. A természetvédelmi szakértő a félreértéseket tisztázva jelezte, hogy bizonyos általános intézkedések tekintetében vették alapul az AKG-t.

A helyi érintettek a terület vízproblémáinak egyik okaként az olajkutató fúrásokból visszamaradt lyukakat jelölték meg. Ezt a természetvédelmi szakértő azzal az információval egészítette ki, hogy a nyolcvanas években a Duna-Tisza közén tíz év alatt a nyilvántartott felszín alatti vízkitermelés megtízszereződött az utóbbi évtizedekben (ebben még nincs benne az illegális vízkivétel). Homokos területen ráadásul az AKG program éppen a nem kívánt hatásokat erősíti. Észrevétel érkezett arra vonatkozóan is, hogy a prezentációk nem tartalmazták a területre érkező csapadék mennyiségét, valamint azt, hogy a terület egyre inkább félsivatagi jellegű. Arra is felhívta az egyik résztvevő a figyelmet, hogy a térség problémáját nem lehet pontszerűen megoldani, csak térségi szinten.

Voltak olyan hangok is ugyanakkor a fórumon, melyek szerint nem érdemes komolyan aggódni a terület vízháztartása miatt, hiszen a terület már régebben is kiszáradt, később mégis visszajött a víz. A természetvédelmi szakértő éppen ezért összefoglalásként azt javasolta, hogy a tájhasználatot úgy érdemes átalakítani, hogy az elviselje, ha mégis van víz a területen, s képes legyen azt megtartani. A terület vízháztartási problémáira vonatkozó információkat a részletes fenntartási terv tartalmazza; az érintettek ennek egy szűk kivonatát kapták meg, amely erre valóban nem tér ki részletesen.

KE2: Mocsárrétek és láprétek

Kiskunsági Nemzeti Park vagyonkezelésében álló területről van szó.

A Nemzeti Park képviselőjében résztvevő természetvédelmi őr, tájékoztatásul közölte, hogy a Nemzeti Park a saját területein nem birkával, hanem szarvasmarhával legeltet. Mivel idén nem volt eső, nem volt értelme lekaszálni a területet.

KE3: Szikes cickórós puszta

GY110: a Szélkiáltó Természetvédelmi Egyesület képviselője javasolta, hogy az őshonos legelőgyomokkal terhelt részek ne kerüljenek 20 százaléknál nagyobb arányban eltávolításra (a korábbi 50 százalék helyett). Ezzel párhuzamosan a tisztító kaszálás legkorábbi időpontja ne szeptember, hanem október 1. legyen. A szeptemberi rovarlegelő még igen értékesnek számít.

A KNPI képviselője a felvetést megerősítette, a tisztítókaszálás legkorábbi időpontja október 1. lehetne, kivéve az inváziós növényfajok esetében. A KNPI saját gyakorlatában október 20-a után végzi a tisztítókaszálást.

Átfogó javaslatként az alapos vita után végül az hangzott el, hogy ha valaki tisztító kaszálást szeretne végezni, a Nemzeti Park Igazgatóság szakvéleménye alapján teheti azt meg. Ez az ország egyéb területein is alkalmazható, általános előírás. A SZIE KTI szakértője arra figyelmeztette a jelenlévőket, hogy olyan előírásokat kell hozni, amelyek az MVH számára is ellenőrizhetők. Az eddigi AKG programokból is alapvetően az MVH miatt kerültek ki hasonló, vagyis nem konkrét időponthoz kötött javaslatok. Ha az MVH átadná az ellenőrzést a természetvédelmi hatóság vagy akár a Nemzeti Park Igazgatóságok számára, az megoldás lehetne erre a problémára.

GY70: A júniusi 30.-i kaszálási időpontot illetően az alábbi érvek merültek fel a gazdák és a Nemzeti Park Igazgatóság képviselői részéről:

Június 15. körül történnek az első költségek, pár nappal utána kezdenek fiókat röptetni a madarak.

Június 30-i kaszálás esetén már megszárad a kaszálni kívánt fű.

Az egyes években igen eltérő lehet a helyzet: van, amikor június 15-én még áll a víz a területen és amúgy se lehetne kaszálni, máskor pedig a nagy aszály miatt nem.

A Nemzeti Park Igazgatóság képviselője nem javasolta a június 20-a előtti kaszálást rögzített (vagyis nem engedélyhez kötött) időpont kitűzése esetén.

A természetvédelmi őr áthidaló javaslata minderre az volt, hogy kezelési egységenként különböző időpontok legyenek meghatározva, a KE2 esetében így a június 30-i kaszálás elé semmiképpen se lehet menni, a KE3-nál a június 20-i kaszálási időpont megfelelő.

A KNPI képviselője örömet fejezte ki, hogy legeltetési időkorlátozás nincs az anyagban. A téli legeltetést javaslata szerint viszont engedélyezéshez volna érdemes kötni. Az agrártámogatási programok április 24. és október 31. között határozzák meg a nem téli legeltetést. A KNPI természetvédelmi őre erre reagálva azt vetette fel, hogy minél tovább tart a legeltetés, annál nehezebben fakad ki tavasszal a gyepek.

KE4: Nádasok

A nádas területek a Nemzeti Park vagyonkezelésében vannak. A nád nagyon alacsonyra nőtt az utóbbi években, a nádgazdálkodás nem jellemző a területen.

KE5: Felhagyott halastó

Vízhiány miatt a felhagyott halastavat nem igazán lehet halastóként hasznosítani. Ha mégis, a KE 5 tartalmazza az erre vonatkozó előírásokat. Jelenleg horgászati/halászati hasznosítás nem történik a területen. Az utóbbi húsz évben háromszor jött csupán vissza a víz a területre, akkor a Compó Horgászegyesület a Nemzeti Park Igazgatóság tanácsai alapján gondozta a tavat. Compót, nyurgapontyot (pikkelyes), kárászt (tógazdaságból, sárga) és csukát telepítettek a tóba. Tapasztalataik szerint nem történt olyan telepítés, amely károsította volna a védett halfajokat. Az egyesület képviselője hangsúlyozta, hogy az egész Pirtói Nagy-tó Natura 2000 terület számára a víz jelenti az életet.

KE6: Tájédegen fajokkal elegyes jellegű erdők és ültetvények

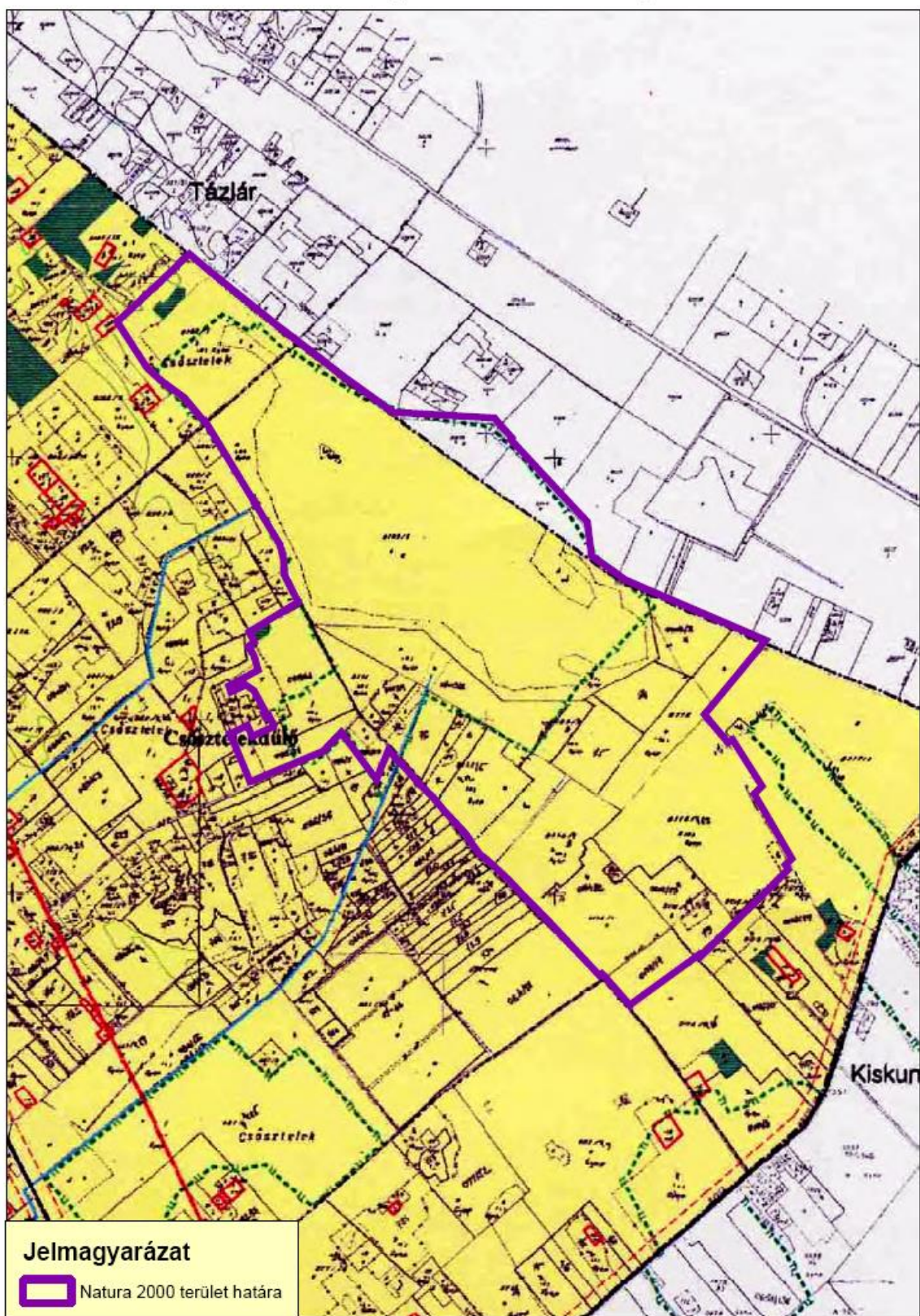
A tóparti területen az erdő is befolyásolhatja a tó vízháztartását. Az erdő közepén található két tó, a rétegvizek oda is elhúzódnak. A magas nyári átlaghőmérséklet miatt a víz naponta 2-3 centit is elpárologott. Ezen a területen az erdőnek nincs létjogosultsága, nem is tud fennmaradni sokáig, mert életképtelen lesz. A rekettyefűzes területen szintén jönnek fel a fás szárúak. Erre az állományra nem irányoztak elő kezelést a tervezők, csak annyit, hogy a gyepterület rovására ne terjedjen.

Részben a korábban elhangzottak összefoglalásként a Nemzeti Park Igazgatóság képviselője elmondta, hogy a KNPI és a gazdák egymás szövetségesei a természetvédelemben és a gazdálkodásban. A gyepterületeket az állattartók nélkül nem lehet megőrizni.

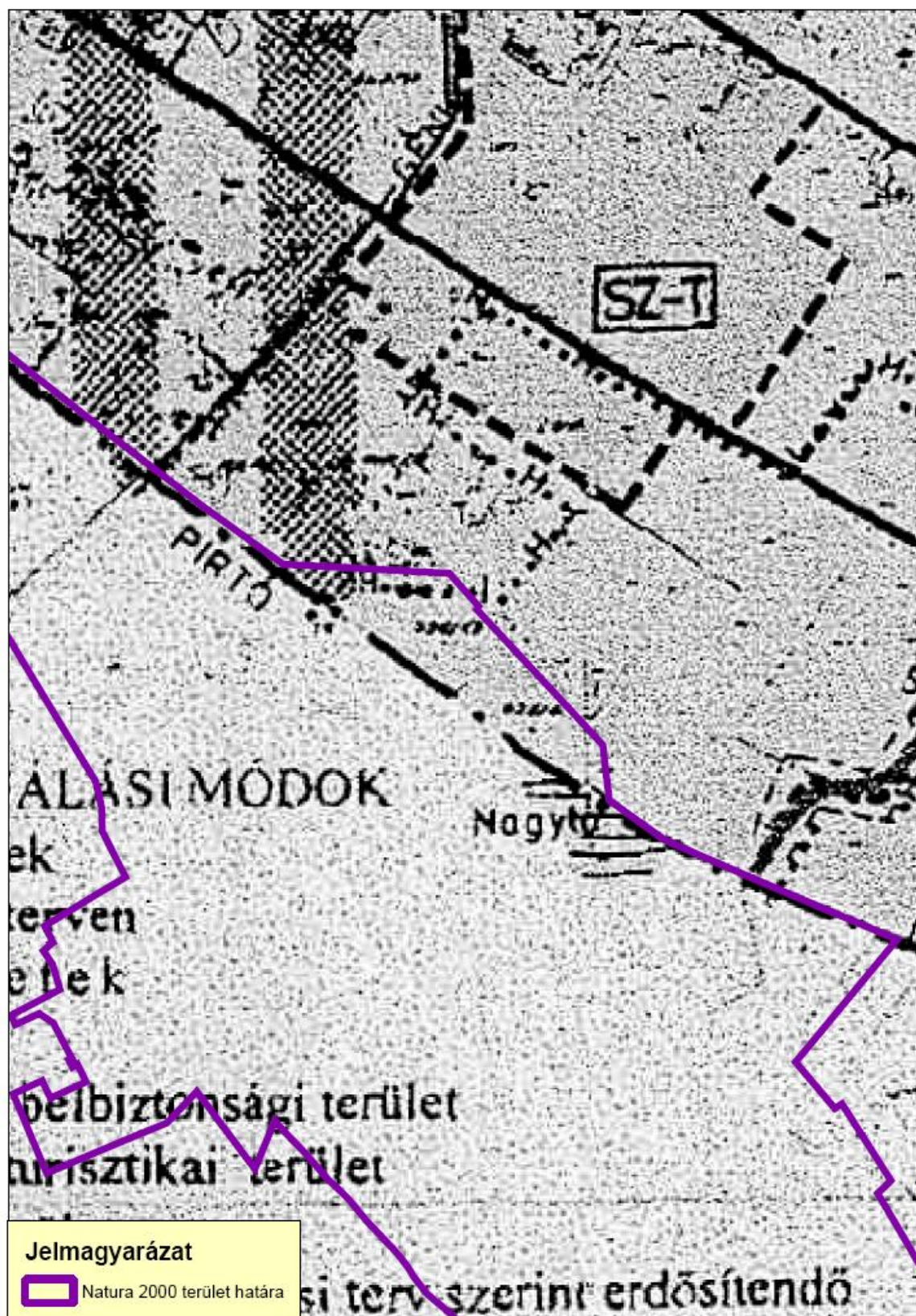
A megbeszélés eredménye átvezetésre kerül majd az egyeztetési anyag következő változatában, és a fórum jegyzőkönyvét, valamint a módosított tervet az érintettekhez igény esetén eljuttatják a tervezők. Ezt követően a moderátor lezárta a találkozót.

Az érintett település településszerkezeti terve

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Pirtó településszerkezeti tervén

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Tázlár településszerkezeti tervén

A fenntartási terv véleményezése

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. kormányrendelet szerint érintett véleményezők

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
329.	Általános	Pirtói Nagy-tó Gátéri Fehér-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/1	„A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”	L
330.	Általános	Pirtói Nagy-tó Gátéri Fehér-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/2	Fenti jogszabályi előírásra a bevezető utal, de a terv további része ezzel már egyáltalán nincs összhangban, mivel a „választható előírások” mellett „kötelező előírásokat” említ, sőt, több kezelési egységnél választható előírások nem is szerepelnek „csak” a kötelezők! A jogszabállyal ellentétes megfogalmazások mindenképpen javítandók.	L
331.	Általános	Pirtói Nagy-tó Gátéri Fehér-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/3	A tervezési területre vonatkozó tervek felsorolásában szereplő „Körzeti erdőterv, erdőgazdálkodási üzemterv, erdőgazdálkodási terv 2003”, a tervek hatályos elnevezése alapján javítandó „Körzeti erdőterv, erdőterv határozat (erdőterv)”-re.	L
332.	Általános	Pirtói Nagy-tó Gátéri Fehér-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/4	A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok közül a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén lévő egyes védett természeti területek erdőrezervátummá nyilvánításáról szóló 16/2000. (VI. 26.) KöM rendelet törlendő, mivel	L

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
						az érintett területeken erdőrezervátum nem található!	
333.	Általános	Pirtói Nagy-tó Gátéri Fehér-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/5	Erdőtelepítés: a fogalom egyetlen támogatási rendeletre hivatkozott levezetése megtévesztő, indokolatlanul szűkítő értelmezést eredményez! Javaslat: az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 5. § 11. pontjának megfelelően.	L
334.	Általános	Pirtói Nagy-tó Gátéri Fehér-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/6	Fásítás: a definíció egyetlen támogatási rendeletre hivatkozott levezetése szintén megtévesztő, indokolatlanul szűkítő értelmezést eredményezhet, ráadásul a rendeletben szereplő fogalom egy már hatályát veszített törvényen alapul! Javaslat: az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 12. § (1) bekezdése szerinti egyes fa, fásor, facsoport, illetve fás legelő.	L
335.	Általános	Pirtói Nagy-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/7	Javítandó az erdőről az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvényre.	L
336.	Általános	Pirtói Nagy-tó	KE6	Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/8	A KE6 kezelési egység érintett élőhelyének megnevezésében az „ültetvények” megfogalmazás nem helytálló, mivel az érintett területen sem ültetvény, sem faültetvény nem található.	L
337.	E43	Pirtói Nagy-tó	KE6	Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/9	A meglévő erdők sarjadzással létrejött kultúrerdők, ahol az akác a meghatározó fafaj. Mindezek tükrében a „kötelező előírások”-ok között E43 jellel szereplő „Akácok a tervezési területen sem sarjra, sem csemetével nem újítandó fel” kivétel elfogadhatatlan.	L
338.	Általános	Pirtói Nagy-tó	KE6	Bács-Kiskun Megyei	145/10	Ezen erdők jellemzően a „területi integritás” elve	L

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
				Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság		alapján képezik részét a területnek és a fenntartási terv „3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés” fejezetében az agresszíven terjedő megfogalmazás helyett az akácra vonatkozóan már a valóságot tükröző „terjedése nem erőteljes” értékelés áll, de itt is az szerepel, hogy „a megfelelő fertőző pontokat meg kell szüntetni”.	
339.	Általános	Pirtói Nagy-tó	KE6	Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/11	„A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása” között szereplő célkitűzés, mely szerint „Az élőhelyen található hazai fafajú állományrész lábán hagyva, ligetes élőhelyet kell kialakítani, ahol a gyepruktúra a domináló.” Az erdők szempontjából semmiképpen sem tekinthető fenntartási tervnek!	L
340.	Általános	Pirtói nagy-tó	KE6	Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/12	Fentiek alapján a KE6 jelű kezelési egység fenntartási javaslatai elfogadhatatlanok, mindenképpen átdolgozandók!	L
341.	Általános	Pirtói Nagy-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/13	A fenntartási terv nem tér ki a konkrét területen a kijelölés alapjául is szolgáló, kiemelt jelentőségű közösségi jelentőségű élőhely típusok közé sorolt Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdőkre!	L
342.	Általános	Pirtói Nagy-tó		Bács-Kiskun Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	145/14	A térkép javítandó, mivel bizonyos területeken a kezelési egység jelölése hiányzik, néhol pedig a kezelési egység a lehatárolt Natura 2000 területen kívülre esik!	L
506.	Általános	Pirtói Nagy-tó, Izsáki Kolon-tó		Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség Természetvédelmi- és	115/1	Az elkészült anyagok átfogóan tartalmazzák az érintett területek természetvédelmi szempontból fontos adatait.	L

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
				Tájvédelmi Osztály			
507.	Általános	Pirtói Nagy-tó, Izsáki Kolon-tó		Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség Természetvédelmi- és Tájvédelmi Osztály	115/2	A természetvédelmi kezelés szervei pontnál a kapcsolatfelvétel segítésére javaslok feltüntetni a felsorolt szervek elérhetőségét. Megjegyzendő, hogy felügyelőségünk nevének hivatalos rövidítése nem ATIKöTe ViFe, hanem ATI-KÖTEVIFE.	L
508.	Általános	Pirtói Nagy-tó, Izsáki Kolon-tó		Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség Természetvédelmi- és Tájvédelmi Osztály	115/3	A kezelési javaslatok részletezésénél a táblázatba foglalt mezőgazdasági jellegű javaslatok terjedelmükénél fogva a leghangsúlyosabb kérdésnél tűnnek. Ezzel szemben egyéb, nem mezőgazdasági problémák esetleg csak egy-egy mondatban kerülnek megemlítésre akkor is, ha azok az egész terület esetében kulcskérdésnek minősülnek.	L
509.	Általános	Pirtói Nagy-tó, Izsáki Kolon-tó		Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség Természetvédelmi- és Tájvédelmi Osztály	115/4	A jogszabályi kihirdetésből átvett lista sok helyen nem pontos, megszűnt hrsz.-ek szerepelnek benne, egyes hrsz.-ek hiányoznak a listából. Amennyiben az érintett ingatlanok helyrajzi számú szerepelnek majd a tervben, mindenképpen szükséges az aktualizálás. A gyakorlati hasznosítás segítésére, ha az egyes kezelési egységek szintjén csoportosítva lennének a helyrajzi számok.	L
510.	Általános	Pirtói Nagy-tó, Izsáki Kolon-tó		Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség Természetvédelmi- és Tájvédelmi Osztály	115/5	Az esetleges további véleményezési folyamatokban jelezzük felügyelőségünk részvételi szándékát. Egyben kérjük, hogy lehetőség szerint érdemi tanulmányozásra alkalmas határidővel kapjuk meg az anyagokat.	L
604.	SZ02	Pirtói-Nagy-tó	KE1	gazdálkodó		A lucerna kaszálási június végi kaszálása túl késői, az áprilisi kaszálás pedig túl korai. Általában május 20. környékén kaszálnak.	F

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény	Véleményezés módja L:levél F:fórum @:email
605.	SZ16-SZ21	Pirtói-Nagy-tó	KE1	gazdálkodó		Vegyszerhasználat szigorú tilalma nem teljesíthető	F
606.	GY44	Pirtói-Nagy-tó	KE2	KNPI		Kaszálás kezdeti időpontját javasolják kitolni június 30. után	F
607.	GY 110	Pirtói-Nagy-tó	KE2, KE3	Szélkiáltó Természetvédelmi Egyesület, KNPI		50%-ról 20%-ra mérsékelni az őshonos legelőgyomok eltávolításának arányát.	F
608.	GY106	Pirtói-Nagy-tó	KE3	Szélkiáltó Természetvédelmi Egyesület, KNPI		A tisztító kaszálás időpontja legyen a Nemzeti Park Igazgatóság engedélyéhez kötve, s legyen október 1. után.	F
609.	GY70	Pirtói-Nagy-tó	KE3	Gazdálkodók, KNPI		Első kaszálás időpontja június 20. után legyen.	F
610.	GY45	Pirtói-Nagy-tó	KE3	Természetvédelmi Egyesület, KNPI		Téli legeltetés legyen a Nemzeti Park engedélyéhez kötve.	F
611.	GY70	Pirtói-Nagy-tó	KE3	Gazdálkodók		A június 30-i kaszálás időpontja nem teljesíthető	F
612.	Ált.	Pirtói-Nagy-tó	KE4	Helyi érintett		A nádas területen madárvédelmi szempontból érdeme lenne meghagyni egy kisebb részt aratás nélkül. Később turisztikai fejlesztés alapját is képezhetné. A nádgazdálkodást is be kellene vonni a támogatott körbe.	F
613.	Ált.	Pirtói-Nagy-tó	KE2, KE3	Helyi érintett		Kaszáláskor a kaszálatlan gyepsávokat érdemes lenne szélesebbre hagyni, úgy jobb búvóhelyet biztosítana az állatoknak.	F

Ábrák, táblázatok

1. számú táblázat

Pirtói Nagy-tó érintett helyrajzi számai

Érintett hrsz KTT, KJTT 45/2006.(XII.8.) KvVM rendelet
Pirtó
0108/1a, 0108/1b, 0108/1c, 0108/1d, 0108/1f, 0109/1a, 0109/1b, 0109/1c, 0109/1d, 0109/3, 0109/4, 0109/5, 0109/7, 0109/8a, 0109/8b, 0109/8c, 0110, 0111, 0112, 0113/1, 0113/2, 0113/4, 0113/5a, 0113/5b, 0113/6a, 0113/6b, 0113/6c, 0113/6d, 0113/6f, 0113/7a, 0113/7b, 0113/7c, 0114/10, 0114/12, 0114/13, 0114/14, 0114/2, 0114/9, 0115/3, 0115/4, 0115/5, 0115/6, 0116/13a, 0116/13b, 0116/18a, 0116/18b, 0116/19a, 0116/19b, 0116/2, 0116/8, 0116/9, 084/10a, 084/10b, 089/16, 089/41a, 089/41b, 089/44a, 089/44b, 089/44c
Táblár
025/4, 026/52a, 026/52b

2. számú táblázat

Az ex lege védett és védelemre tervezett földrészek nyilvántartási számai

Pirtó
0114/13b, 0114/13a, 0114/14b, 0114/2, 0114/14a, 0116/18b, 0116/18a, 0116/9, 0116/8, 0116/2, 0114/10, 0114/12b, 0116/19b, 0114/9a, 0116/19a, 0116/13b, 0114/9b, 0113/5d, 0109/5b, 089/44j, 0114/12a, 0113/5f, 0113/6c, 0115/4, 0113/6d, 0113/6b, 0115/3, 0115/5, 0113/5c, 0113/2b, 0113/1a, 089/44d, 0115/6, 0109/5c, 0116/13a, 0109/5a, 0113/7c, 0109/8r, 0109/8n, 0117/5c, 0109/8p, 0109/4b, 0113/6a, 0109/8s, 0113/1b, 0112, 0109/1j, 089/41a, 0113/6f, 0109/9, 084/10b, 0113/5b, 0113/7b, 089/44h, 0109/8j, 087, 0118, 0113/2a, 0109/8t, 0109/3a, 0111/a, 0113/5a, 0109/8m, 0113/7 a, 0109/8h, 084/10a, 0109/4a, 0113/4, 0109/7, 089/16, 0109/8k, 0109/8l, 0109/3c, 089/41b, 089/44g, 0109/8g, 0109/3b, 089/44c, 0109/8f, 0109/8d, 0109/8c, 089/44a, 0109/8a, 0115/1, 0109/8b, 0111/b, 0109/1h, 0109/1g, 089/44b, 0109/1c, 091, 0109/1d, 0110, 0108/8c, 0108/8b, 0108/6, 0109/1f, 0108/8a, 0108/5, 0109/1a, 0108/1a, 0109/1b, 0108/1b
Táblár
026/52a, 026/52d, 025/4

Digitális melléklet

1. Natura élőhelyek térképi shp fájlok
2. Á-NÉR élőhelyek térképi shp fájlok
3. Kezelési szempontból kiemelt növényfaj térképi shp fájlok
4. Kezelési szempontból kiemelt állatfajok térképi shp fájlok
5. Kezelési egységek térképi shp fájlok

IV. Natura 2000 fogalomtár

Agrár-erdészeti rendszer: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendeletben részletezett földhasználat (főként fás legelők létesítése szántó, gyepterületek ártéri művelési ágon)

Á-NÉR: Az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR) Magyarország növényzetének és élőhelyeinek térképezéséhez napjainkban leggyakrabban használt, többszörösen tesztelt és javított élőhely-osztályozási rendszer [Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR2007) Szerkesztők: Bölöni János, Molnár Zsolt, Kun András és Biró Marianna Vácrátót 2007]

Erdősítés: Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009.évi XXXVII. törvény értelmében erdőtelepítés és erdőfelújítás

Erdőtelepítés: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében erdei faállomány korábban más művelési ágú ingatlanon való telepítése

Élőhelyvédelmi irányelv – A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, illetve vadon élő növény- és állatvilág védelméről.

Fásítás: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében a külterületen található fa, fasor, facsoport és fás legelő

a) fasornak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú, egy sorban lévő fák összességét, ahol a fák tőtávolsága nem nagyobb a fák idős korában várható korona átmérőjének a kétszeresénél;

b) facsoportnak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által legalább hatvan százalékban fedett, ezerötven négyzetméternél kisebb földterületet;

c) fás legelőnek kell tekinteni az olyan legelőterületet, amely a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által egyenletes elosztásban legalább harminc százalékban fedett

Fenntartási terv - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet alapján a Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és a kimelt közösségi jelentőségű fajok, illetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedéseket magába foglaló terv

Irányelv - A közösségi joganyag egyik gyakran alkalmazott típusa, amely elsődlegesen csak a célt vagy célokat fogalmazza meg. A tagállamoknak az irányelvben rögzített célokat el kell érniük, de a nemzeti jog alapján meghozott intézkedésekkel ők maguk választhatják meg a megvalósítás módját és eszközeit.

Jelölő faj/élőhely: A Natura 2000 területek kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek, amelyek Natura adatbázisban (Standard Data Form) az A, B, C értékkel azonosított populációkat jelenti, illetve reprezentativitást jelenti.

Kezelési egység: a Natura 2000 területen belül azon élőhely foltok, amelyek egységes kezelése indokolt, illetve amelynél a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el.

Kiemelt közösségi jelentőségű faj - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. B) és a 3. B) számú mellékletben meghatározott azon fajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, és amelyek megőrzéséért a Közösség kiemelt felelősséggel tartozik. Az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében ezek a fajok *-gal vannak megjelölve.

Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 4. B) számú mellékletben meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten eltűnés veszélye fenyeget, és amelyek megőrzéséért a Közösség különleges felelősséggel tartozik.

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület¹: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, élőhelye vagy legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű élőhely-típus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kiemelt jelentőségű közösségi fajok, illetve kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók.

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet a 4. A) számú mellékletében meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten az eltűnés veszélye fenyeget, vagy elterjedési területük zsugorodása, illetőleg eredendően korlátozott elterjedésük következtében kis területen lelhetők fel.

Közösségi jelentőségű faj: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. A) és a 3. A) számú mellékletben, illetve az élőhelyvédelmi irányelv.. mellékletében felsorolt növény- és állatfajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, megőrzésükhöz különleges természetmegőrzési területek kijelölése szükséges.

Különleges madárvédelmi terület: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 5. melléklet szerinti, olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amelyen az 1. A) számú mellékletben meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint az 1. B) számú mellékletben meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya, illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre.

Különleges természetmegőrzési terület: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen

közösségi jelentőségű faj jelentős állománya, élőhelye vagy közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok vagy közösségi jelentőségű élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

KÜVET: Magyarország külterületi vektoros digitális ingatlan nyilvántartási térképe.

Madárvédelmi irányelv: A Tanács 1979. április 2-i 79/409/EGK irányelve a vadon élő madarak védelméről.

MEPAR: mezőgazdasági parcellaazonosító rendszer: a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvény 3.§ d) pontjában és a 115/2003.(XÓ.13.) FVM rendeletben szabályozott azonosító rendszer

NBmR: Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer

Fizikai blokk: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet alapján a földfelszínnek az e jogszabály rendelkezései alapján lehatárolt része.

Mezőgazdasági parcella: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján egy vagy több szomszédos táblából álló összefüggő földterület, amelyen egy növénycsoportot termeszt egy földhasználó

Tábla: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján a mezőgazdasági parcellán belüli, azonos hasznosítási irányú összefüggő földterület, amelyen egy földhasználó egy növényfajt termeszt, beleértve a takarmánykeverékeket és a vegyes gyümölcsösöket is

Natura 2000 hálózat: Az Európai Unió élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvei alapján, az irányelvek mellékletein szereplő növény- és állatfajok, valamint élőhely-típusokra kijelölt területek (ökológiai) hálózata. A Natura 2000 fantázia név, amely többek közt 3 féle terület típust is takarhat ld. a Natura 2000 terület magyarázatánál.

Natura 2000 monitoring: a közösségi jelentőségű fajok/élőhelyek elsősorban Natura 2000 szempontú monitorozása.

Natura 2000 terület: A Natura 2000 hálózat részét képező, konkrét területek. Az egyes területek egyedi kódszámmal (pl. HUBN20067) és névvel (pl. Szilvászvárad Aszaló és Szilvás-patak mente) rendelkeznek. Az egyes területeket bizonyos faj/fajok és/vagy élőhelytípusok megőrzése érdekében jelölték ki. A Natura 2000 területnek 3 típusát különböztetjük meg: különleges természet-megőrzési terület, kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület és különleges madárvédelmi terület.

Természetesség/degradáltság: A felmért élőhely foltok természetességi-degradáltsági értékelése SEREGÉLYES TIBOR (1995, in NÉMETH, 1995) 5 fokozatú skálája alapján történik

BID	Név
D00	Nincs adat
D01	Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot
D02	Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot
D03	Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot
D04	„Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot
D05	Természetes állapot

Veszélyeztető tényező: A területre ható természetes – ökológiai, geomorfológiai folyamatok, klimatikus, hidrológiai változások –, és mesterséges tényezők – emberi tevékenységből származó bányászati, katonai, művelési, szennyezési és egyéb tevékenységek – összessége hazai kódrendszerrel ellátva, amelyek elérhetősége a TIR.

TIR: Természetvédelmi Információs Rendszer